Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

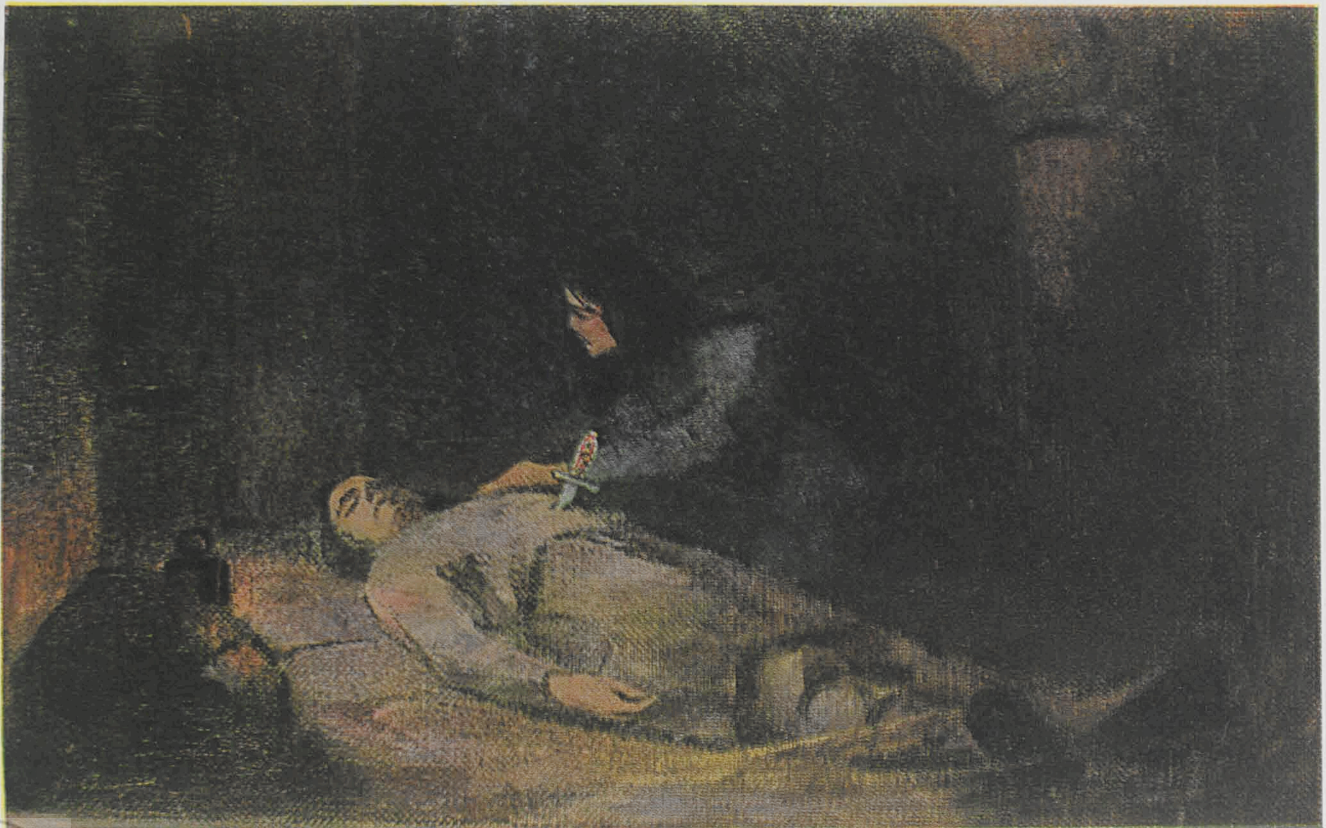
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ

Στὴ Μέλπω μου,
μ' ἀγάπη
Π. Σ. Δέλτα

5

Φραγκφούρτη – 13/26 Αὐγούστου 1912.

«'Αλέξιε.... μ' ἀκοῦς ;...»

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΟΥ. Ν. ΛΥΤΡΑ

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΣ. Σ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Γ. Σ. ΒΕΛΩΝΗ
26 καὶ 28, Sun Street, E.C.
ΛΟΝΔΙΝΟ

Σ. Λασκαρίδου

Κατάλογος τῶν Κεφαλαίων

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

ΕΝΟΣΩ ὁ Αὐτοκράτορας Βασίλειος Β΄ βρίσκουνταν στὴ Μικρὴ Ἀσία, στὰ 995, γιὰ νὰ ἐλευθερώσει τὸ Χαλέπι, ποὺ τὸ πολιορκοῦσε ἕνα χρόνο ὁλόκληρο ὁ Ἐμίρης τῆς Αἰγύπτου, οἱ Βούλγαροι πῆραν θάρρος καὶ σὰν καταστρεπτικὴ ἀντάρα, ἔπεσαν στὴ δυστυχισμένη Μακεδονία. Βασιλιᾶς τους ἦταν τότε ὁ φοβερὸς ὁ Σαμουήλ, ἄξιος ἀντίπαλος τοῦ Βασιλείου Β΄. Ὠφελήθηκε μὲ τὴν ἀπουσία τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ ρίχθηκε στὴν Μακεδονία μὲ τὸ στρατό του κυριεύοντας πόλεις καὶ φρούρια, καίοντας, ρημάζοντας, ἀφανίζοντας ὅ,τι ἔβρισκε στὸ δρόμο του, κατακτώντας πάλι σὲ λίγους μῆνες, ὅλη τὴ χώρα, ποὺ εἶχε βάλει τέσσερα χρόνια νὰ ἐλευθερώσει ὁ Βασίλειος· ὥστε ἦταν κύριος τῆς Ἠπείρου, τῆς Βόρειας καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Θεσσαλίας. Πρωτεύουσά του ἦταν ἡ Ἀχρίδα* ψηλὰ κτισμένη μέσα στὰ ἄγρια βουνὰ ποὺ σηκόνουν περήφανα καὶ ἀπλησίαστα, τὶς χίλιες κορυφές τους παράπλευρα τῆς λίμνης τῆς Ἀχρίδας.

* Ἡ Ἀχρίδα τῶν Βουλγάρων δὲν ἦταν ἡ σημερινὴ Ὄχριδα, ἀλλὰ ἡ ἀρχαία Λυχνιδός· ἦταν χτισμένη ἀπάνω στὸ βουνὸ Πέτρινο, στὸ νότιο μέρος τῆς λίμνης, ποὺ βρίσκεται καὶ αὐτὴ μέσα στὰ βουνά, 690 μέτρα ψηλότερα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Σήμερα δὲ σώζονται παρὰ μόνο λίγα ἐρείπια τῆς πρωτεύουσας τοῦ Σαμουήλ, δύο χιλιόμετρα περίπου ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ μονὴ τοῦ Ὁσίου Ναούμ.

Στὰ τέλη τοῦ 995 ἔφθασε ὡς τὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου φρούραρχος ἦταν ὁ Ἀρμένης μάγιστρος Γρηγόριος Ταρωνίτης. Γιὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσει νὰ βγῆ νὰ πολεμήσει στὸν κάμπο, ὁ Σαμουὴλ ἔστειλε ἕνα μικρὸ σῶμα ὡς κάτω ἀπὸ τὰ κάστρα τῆς πόλης, ἐνῶ ὁ ἴδιος, μὲ τὸν ὑπόλοιπο στρατό του, ἔστησε καρτέρι.

Ὁ Γρηγόριος ἔστειλε τὸ γιό του, Ἀσώτη, μὲ τὴν προφυλακή, νὰ πολεμήσει τοὺς Βουλγάρους προσκόπους καὶ ὁ ἴδιος ἀκολούθησε μὲ ὅλη τὴ φρουρὰ τῆς πόλης.

Ὁ Ἀσώτης, νέος πολὺ καὶ καταχαρούμενος, πὼς πήγαινε νὰ πολεμήσει, βγῆκε μὲ τοὺς διαλεχτοὺς στρατιῶτες καὶ ὁρμητικὰ ἔπεσε καταπάνω στοὺς ἐχθρούς. Εὔκολα τοὺς ἔτρεψε σὲ φυγή, ἀλλὰ στὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς νίκης, ἀπομακρύνθηκε πολὺ καὶ ἔπεσε στὴν παγίδα, ποὺ τοῦ εἶχε στήσει ὁ Σαμουήλ. Εὐθὺς τὸν περικύκλωσαν οἱ Βούλγαροι, ἀλλ' αὐτὸς σὰν λεοντάρι πολεμοῦσε μὲ μερικοὺς πιστούς του καὶ δὲν ἐννοοῦσε νὰ παραδοθῆ. Κοντά του ἡρωϊκὰ πολεμοῦσε ὁ φίλος του Ἀλέξιος Ἀργυρός.

— «Τρέξε», τοῦ φώναξε ὁ Ἀσώτης, «ξέφυγέ τους, φθάσε ὡς τὸν πατέρα μου, καὶ πές του νὰ ἔλθει ὅσο εἶνε καιρὸς ἀκόμη...»

Ὁ Ἀλέξιος δὲν περίμενε νὰ ἀκούσει περισσότερα· κέντησε τὰ πλευρὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ πετάχτηκε, ἀκράτητος, στὸ πλῆθος τῶν Βουλγάρων· μὲ μιὰ σπαθιὰ ἄνοιξε τὸ κεφάλι τοῦ πρώτου, ποὺ ζήτησε νὰ τὸν σταματήσει, τρύπησε ἕνα δυὸ ἄλλους καὶ περνώντας μέσα ἀπὸ τὰ βέλη, ποὺ σὰν βροχὴ ἔπεφταν γύρω του, ἔτρεξε κατὰ τὸ φρούριο.

Ὁ μάγιστρος, ὡς τόσο, εἶχε δεῖ τὸν κίνδυνο, ποὺ ἔτρεχε ὁ ἀγαπημένος του γιὸς καὶ ἤδη πηλάλα, ἔφθανε μὲ τὴ φρουρά.

— «Ὁ γιός μου! ποῦ εἶνε ὁ Ἀσώτης!» φώναξε καθὼς εἶδε τὸν Ἀλέξιο.

— «Τρέχα! Γρηγόρευε! Φθάσε!» ἀπάντησε λαχανιασμένος ὁ Ἀλέξιος, «πολεμᾶ ἀκόμη, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξει!» Καὶ χωρὶς νὰ σταματήσει, γύρισε τὸ ἄλογό του καὶ ἐπέστρεψε στὴ μάχη μὲ τὸν Γρηγόριο καὶ τοὺς δικούς του.

Δὲν μπόρεσε ὁ Γρηγόριος νὰ φθάσει ὡς τὸ γιό του· τὸν περικύκλωσαν οἱ Βούλγαροι καὶ τὸ πλῆθος τους ἔπνιξε τὸ μικρὸ Ἑλληνικὸ σῶμα.

Ὁ μάγιστρος εἶδε τὸν κίνδυνο, ἐννόησε πὼς ἐλπίδα σωτηρίας δὲν τοῦ ἔμενε· βαρυὰ πληγωμένος ἤδη, γύρισε στὸν Ἀλέξιο, ποὺ πολεμοῦσε κοντά του καὶ τοῦ ἔτεινε ἕνα χρυσομάνικο μαχαῖρι στολισμένο μὲ πολύτιμες πέτρες.

— «Δῶσε αὐτὸ τοῦ Ἀσώτη», εἶπε «καὶ πές του νὰ τὸ μπήξει στὸ στῆθος του κάλλια παρὰ νὰ ξεχάσει τί χρωστᾶ στὴν πατρίδα»

Μόλις πρόφθασε ὁ Ἀλέξιος νὰ πάρει τὸ μαχαῖρι, καὶ ὁ μάγιστρος ἔπεσε ἀπὸ τὸ ἄλογο, νεκρός.

Κτυπώντας μὲ λύσσα τοὺς ἐχθρούς, ὁ Ἀλέξιος προσπάθησε, μὲ τὸ σπαθί του, ν' ἀνοίξει δρόμο ὡς τὸν Ἀσώτη, ποὺ τὸν ἔβλεπε ἀκόμη γερὸ στὸ ἄλογό του· ἀλλὰ τὴ στιγμή, ποὺ ἔφθασε κοντά του, ἔπεσε τὸ ζῶο σκοτωμένο καὶ ὁ Ἀσώτης κυλίστηκε στὰ χώματα. Μ' ἕναν πῆδο βρέθηκε ὁ Ἀλέξιος καταγῆς.

— «Πάρε τὸ ἄλογό μου», φώναξε, «γρήγορα! φύγε! Ὡς τόσο κρατῶ τοὺς ἐχθρούς...»

Δὲν πρόφθασαν ὅμως· πλῆθος Βουλγάρων ἔπεσε ἀπάνω τους καὶ τοὺς ἔσυραν αἰχμαλώτους στὸν Σαμουήλ.

. . . .

Ἀφοῦ σκοτώθηκε ὁ Ταρωνίτης καὶ καταστράφηκε ἡ φρουρά τους, οἱ Θεσσαλονικοὶ κλείστηκαν στὴν χώρα τους καὶ μὲ τρόμο περίμεναν νὰ δοῦν τί ἤθελε νὰ κάμει ὁ Σαμουήλ.

Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔχασε τὸν καιρό του σὲ πολιορκίες· ἥσυχος πιά, πὼς πίσω του δὲν ἄφινε δυνάμεις Ἑλληνικές, ποὺ μποροῦσαν νὰ ἐμποδίσουν τοὺς σκοπούς του, παραίτησε τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τράβηξε γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀφοῦ πρῶτα ἔστειλε τοὺς αἰχμαλώτους του μὲ συνοδεία στὴν Ἀχρίδα.

Στὸ μεταξὺ ὁ Αὐτοκράτορας ἐπέστρεψε στὴ Βασιλεύουσα καί, ὅταν ἔμαθε τὴν καταστροφὴ τῆς φρουρᾶς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὸ τέλος τοῦ Γρηγορίου Ταρωνίτη, λυπήθηκε πολύ, γιατὶ ὁ Ταρω-

νίτης ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους του στρατηγούς· ἀλλά, μὲ τὴν συνειθισμένη του δραστηριότητα, δὲν ἔχασε καιρό, μόνο ἀμέσως ἔστειλε τὸ στρατηγὸ Νικηφόρο Οὐρανὸ μὲ μεγάλο στρατὸ νὰ σταματήσει τοὺς Βουλγάρους.

Ὁ Σαμουὴλ εἶχε ἤδη κατεβῆ στὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχε προχωρήσει ὡς μέσα στὴν Πελοπόννησο, καὶ ὅπου περνοῦσε, ἄφινε πίσω του στάχτη καὶ ἐρείπια. Καθὼς ἔμαθε, πὼς καινούριος στρατηγὸς εἶχε φθάσει στὴ Θεσσαλονίκη μὲ στρατό, γύρισε πίσω, πέρασε τὸν ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου, ἀνέβηκε στὴ στερεὰ Ἑλλάδα καὶ σταμάτησε στὸ Σπερχειό, γιατὶ ἦταν πλημμυρισμένος καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὸν περάσει μὲ τὸ στρατό του.

Ἐκεῖ, κοντὰ στὶς Θερμοπύλες, τὸν πρόφθασε ὁ Οὐρανός. Ὁ ποταμὸς χώριζε τὰ δυὸ στρατόπεδα καὶ ὁ Σαμουὴλ καὶ οἱ στρατιῶτες του, μὲ τὴν ἰδέα, πὼς τὰ πλημμυρισμένα νερὰ θὰ ἐμπόδιζαν τοὺς Ἕλληνες νὰ περάσουν, δὲν ἀνησυχοῦσαν· ἀλλὰ ὁ Νικηφόρος Οὐρανὸς ζήτησε καὶ βρῆκε μιὰ ῥηχοτοπιά, καὶ τὸ βράδυ σιωπηλὰ πέρασε μὲ ὅλο του τὸ στρατὸ στὴν ἄλλη ὄχθη, ὅπου ἔπεσε ἀπάνω στὸ κοιμισμένο στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς κατάκοψε.

Τόσοι Βούλγαροι σκοτώθηκαν ἐκείνη τὴ νύχτα, ποὺ μετὰ εἴκοσι χρόνια, ὅταν πέρασε ἀπὸ κεῖ ὁ Βουλγαροκτόνος, πηγαίνοντας στὰς Ἀθήνας, ὁ ἴδιος ἐσάστισε σὰν εἶδε τὰ ἀμέτρητα κόκκαλα ποὺ στιβάζουνταν ἄταφα, ἀσπρίζοντας τὴν πεδιάδα ὡς πέρα.

Ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ γιός του Ῥωμανός, πληγώθηκαν καὶ οἱ δυό, σ' αὐτὴ τὴ μάχη. Κρυμμένοι ὁλημέρα ἀνάμεσα στὰ πτώματα, ἔμειναν ἀπαρατήρητοι καί, ἀφοῦ νύχτωσε, σηκώθηκαν καὶ ἔφυγαν κρυφά. Ἀψηφώντας τὶς πληγές τους καὶ τὴν κούραση, περπατοῦσαν τὴ νύχτα καὶ κρύβουνταν τὴν ἡμέρα, γιὰ μέρες καὶ μέρες, καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὸ θάρρος τους, ποὺ δὲν ἔχασαν ποτέ, οἱ δύο αὐτοὶ γενναῖοι ἄντρες κατόρθωσαν νὰ περάσουν τὰ βουνὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ τὰ ἄγρια κορφοβούνια τοῦ Πίνδου καὶ νὰ φθάσουν στὴν Ἤπειρο, ὅπου εἶχαν συγκεντρώσει τὶς στρατιωτικές τους δυνάμεις καὶ ὅπου ἤξεραν, πὼς οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦσαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Β΄

ΣΚΛΑΒΙΑ

Στὸ μεταξύ, ὁ Ἀσώτης μὲ τὸν Ἀλέξιο καὶ μερικοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους Ἕλληνες, ἔμεναν κλεισμένοι στὴν Ἀχρίδα. Τοὺς εἶχαν στὸ παλάτι, στὴν ὑπηρεσία τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας, ὅπου δὲν κακοπερνοῦσαν καὶ πολύ. Μὰ ἡ ἰδέα μόνο, πὼς ἦταν αἰχμάλωτοι καὶ στὰ ξένα, τοὺς ἀπέλπιζε.

— «Δὲν ξέρω τί περιμένω γιὰ νὰ μπήξω τὸ μαχαῖρι τοῦ πατέρα μου στὴν καρδιά μου!» ἔλεγε κάποτε ὁ Ἀσώτης τοῦ Ἀλέξιου· «τί χειρότερο μπορεῖ νὰ μᾶς συμβῆ; Μένομε δοῦλοι ἐδῶ, δὲν μποροῦμε νὰ ὑπηρετήσουμε τὸν Βασιλιᾶ μας καὶ ὡς τόσο ὁ ἐχθρὸς ρημάζει τὴν Ἑλλάδα. Τί ἐλπίζομε καὶ τί περιμένομε;»

— «Περιμένομε περίσταση», ἀπαντοῦσε ὁ Ἀλέξιος, «νὰ δώσωμε τὴ ζωή μας στὴν πατρίδα».

— «Μὰ πῶς νὰ τὴ δώσωμε, ἀφοῦ μᾶς κρατοῦν ἐδῶ κλεισμένους;» ἐπέμενε ὁ Ἀσώτης.

— «Παντοῦ καὶ πάντα μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπηρετήσει τὴν πατρίδα του», ἔλεγε ὁ Ἀλέξιος, «καὶ τὴ ζωή σου δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τὴ σπαταλήσεις ἢ νὰ τὴν πετάξεις· ξόδεψέ την ἢ δῶσε την μὲ τρόπο ποὺ νὰ ὠφελήσει· δὲν χρησιμεύει νὰ πεθάνομε ἀπὸ ἀγάπη ἢ ἀπὸ λύπη γιὰ τὴν πατρίδα, πρέπει ὁ θάνατός μας, γιὰ νὰ ἔχει ἀξία, νὰ φέρει ὠφέλιμο ἀποτέλεσμα».

Ὁ Ἀσώτης δὲν ἐπέμενε· ἀνεγνώριζε, πὼς τὰ λόγια τοῦ Ἀλέξιου ἦταν σωστά, μὰ στὴν πρώτη περίσταση, δηλαδὴ κάθε φορὰ ποῦ ἔφθαναν καινούρια μηνύματα, πὼς οἱ Βούλγαροι προχωροῦσαν, τὸν ἔπιανε πάλι ἀπελπισία.

Μία μέρα ἦλθε ἡ εἴδηση πὼς καινούριος στρατός, μὲ στρατηγὸ τὸν Νικηφόρο Οὐρανό, εἶχε πάγει στὴν Θεσσαλονίκη κι' ἀπ' ἐκεῖ κατέβαινε στὴν Ἑλλάδα, καὶ συγχρόνως μαθεύτηκε, πὼς ὁ Σαμουήλ, βιαστικὰ παραιτοῦσε τὴν Πελοπόννησο καὶ ἐπέστρεφε ν' ἀπαντήσει τὸν Νικηφόρο.

Οἱ Ἕλληνες αἰχμάλωτοι τῆς Ἀχρίδας, ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ τὸ ἔμαθαν, ζοῦσαν σ' αἰώνια ταραχή.

— «Νὰ φύγομε! νὰ φύγομε!» ἔλεγε ὁ Ἀσώτης.

— «Ναί, νὰ φύγομε!» ἀπαντοῦσε ὁ Ἀλέξιος, «μὰ πῶς! πῶς! ποὺ μᾶς φυλάγουν τόσο στενά».

Κάθε λίγες μέρες ἔφθαναν καινούριοι ἀγγελιοφόροι μὲ μηνύματα τῶν Βουλγάρων, ποὺ ἐπέστρεφαν πρὸς τὴ Θεσσαλία φορτωμένοι λάφυρα, σέρνοντας πίσω τους κοπάδια αἰχμαλώτους.

Ἔξαφνα ἔπαυσαν ἡ εἰδήσεις, κανένας δὲν ἔφθανε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, περνοῦσαν ἡ μέρες, μὰ νέα δὲν ἤρχουνταν.

— «Ὅλα καλά», ἔλεγαν οἱ Βούλγαροι αὐλικοί, «θὰ τίς φᾶνε πάλι οἱ Ἕλληνες καὶ θὰ πέσει εὐθὺς ἡ Θεσσαλονίκη».

Τ' ἄκουαν οἱ Ἕλληνες, κ' αἱμάτονε ἡ καρδιά τους.

— «Νὰ φύγομε! ναί, νὰ φύγομε!» ἔλεγε τώρα ὁ Ἀλέξιος συχνότερα ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Ἀσώτη.

Ἔξαφνα διαδόθηκε ἡ εἴδηση, πῶς ἀπαντήθηκαν τὰ δύο στρατεύματα, πῶς ἔγινε μάχη, πῶς οἱ Ἕλληνες κατεστράφηκαν καὶ ὁ Σαμουὴλ ἐπέστρεφε φορτωμένος λάφυρα. Λεπτομέρειες δὲν ἤξερε κανένας, οὔτε κανένας ἤξερε ποιὸς εἶχε φέρει τὴν εἴδηση. Ἀλλὰ τὸ λέγανε ὅλοι, ἄρα ἦταν ἀλήθεια.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ὅταν οἱ Ἕλληνες αἰχμάλωτοι πῆγαν στὰ βασιλικὰ δωμάτια, τὸ πρόσωπό τους ἦταν τόσο μαραμένο καὶ σκοτεινό, ποὺ τὸ παρατήρησε ἡ κόρη τοῦ Σαμουήλ, ποὺ τοὺς εἶχε στὴν ὑπηρεσία της. Ἦταν κι' αὐτὴ χαρούμενη μὲ ὅσα εἶχε ἀκούσει γιὰ τὴν νίκη τοῦ πατέρα της, μὰ ἡ λύπη τοῦ Ἀσώτη τὴν συγκίνησε καὶ τὸν ρώτησε τί εἶχε.

— «Ἡ χαρά σου εἶνε λύπη μου, Δέσποινα», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀσώτης.

Μερικοὶ ἀξιωματικοὶ Βούλγαροι, ποὺ ἔστεκαν ἐκεῖ, θύμωσαν μὲ τὰ λόγια του καὶ θέλησαν νὰ τὸν βγάλουν ἔξω, μὰ ἡ βασιλοπούλα τοὺς σταμάτησε καὶ διάταξε νὰ τὴν ἀφήσουν μόνη μὲ τοὺς δύο Ἕλληνες.

— «Γιατὶ λυπᾶσαι γιὰ τὴ νίκη τοῦ πατέρα μου;» ρώτησε ἡ βασιλοπούλα, ὅταν ἔμειναν μόνοι.

Ὁ Ἀσώτης δὲν ἀποκρίθηκε, τότε γύρισε στὸν Ἀλέξιο καὶ τὸν ρώτησε, γιατὶ ἔμεναν τόσο λυπημένοι καὶ μαῦροι, ἐνῶ ἡ χαρὰ ἦταν γενική.

— «Ἤμαστε Ἕλληνες, Δέσποινα», ἀποκρίθηκε ἁπλᾶ ὁ Ἀλέξιος.

Ἡ βασιλοπούλα ἔμεινε σκεπτική· ὕστερα εἶπε μὲ κάποια μελαγχολία.

— «Κ' ἐγὼ μποροῦσα νὰ εἶμαι Ἑλληνίδα».

Ὁ Ἀλέξιος χαμογέλασε.

— «Σὰν δύσκολο θὰ ἦταν», εἶπε, «σύ, κόρη τοῦ Βασιλιᾶ τῆς Βουλγαρίας!»

— «Καὶ ὅμως, εἶμαι μισο-Ἑλληνίδα», ἐπανάλαβε ἡ βασιλοπούλα, «γιατὶ ἡ μητέρα μου ἦταν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα».

Ὁ Ἀσώτης ταράχθηκε. «Ἡ μητέρα σου;» εἶπε μὲ ἔκπληξη.

— «Ναί, ἡ μητέρα μου. Δὲν ἀκούσατε ποτὲ τὴν ἱστορία τῆς πανέμορφης Λαρισσιώτισας σκλάβας, ποὺ τὴν ἀγάπησε ὁ τρανὸς Σαμουήλ;»

— «Ὄχι Δέσποινα», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «δὲν ἔτυχε νὰ τὴν ἀκούσομε».

— «Ὅταν κατέβηκε τὴν πρώτη φορὰ ὁ πατέρας μου στὴν Ἑλλάδα», εἶπε ἡ βασιλοπούλα, «καὶ γιὰ πρώτη φορὰ κατάκτησε τὴ Λάρισσα, ἔκανε καὶ τότε πολλοὺς αἰχμαλώτους· μεταξὺ στὶς γυναῖκες ἦταν καὶ ἡ μητέρα μου, νέο κορίτσι καὶ πολὺ ἔμορφη· τὴν ἔφεραν μπροστὰ στὸν πατέρα μου, καὶ σὰν τὴν εἶδε, τὴν ἀγάπησε τόσο, ποὺ τὴν παντρεύθηκε ἀμέσως καὶ σὰν βασίλισσα τὴν ἔφερε στὸν τόπο του. Ὥστε βλέπετε πώς, ἂν καὶ δὲν εἶμαι ἀπὸ τὴν Πόλη σὰν ἐσᾶς, εἶμαι ὅμως Ἑλληνίδα, καὶ περισσότερο ἀπὸ σᾶς ἔπρεπε νὰ λυποῦμαι γιὰ τὸν σκληρὸ αὐτὸν πόλεμο, ποὺ γίνεται πάλι στὰ ἴδια μέρη, ὅπου γεννήθηκε ἡ μητέρα μου. Ἔτσι ἐννοῶ καὶ τὴ δική σας λύπη ὡς ἕνα βαθμό....»

— «Ὄχι Δέσποινα», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «δὲν μπορεῖς νὰ ἐννοή-

σεις, γιατὶ ὅσο κι' ἂν ἡ μητέρα σου ἦταν Ἑλληνίδα, ἡ πατρίδα σου ἐσένα εἶνε ἡ Βουλγαρία».

— «'Ενῶ ἡ δική σας εἶνε ἡ Κωνσταντινούπολη...» εἶπε σκεπτικὴ ἡ βασιλοπούλα. «Μὰ ἐδῶ μακρυά, ποὺ βρισκόμαστε», ἐξακολούθησε, «δὲν μποροῦμε δυστυχῶς, διόλου νὰ ἐπηρεάσουμε τὰ γεγονότα, οὔτε σεῖς οὔτε ἐγώ· καὶ θὰ ἤθελα νὰ κάμω ὅ,τι περνᾶ ἀπὸ τὸ χέρι μου, νὰ γίνει ἡ ζωή σας ὑποφερτή· ἐλπίζω νὰ μὴν ἔχετε παράπονα μὲ κανέναν καὶ νὰ σᾶς μεταχειρίζονται ὅλοι κατὰ τὴ σειρά σας, σὰν πατρίκιοι ποὺ εἶστε;»

— «Δὲν ἔχομε παράπονα, Δέσποινα», εἶπε ὁ 'Αλέξιος, «ἡ θέση μας θὰ ἦταν ζηλευτή· μὰ ἡ ἁλυσίδα μας εἶνε βαρειά, ὅσο κι' ἂν τὴν ἔχει χρυσώσει ἡ καλωσύνη σου».

— «Θέλεις νὰ πεῖς ὅτι σᾶς πειράζει, ποὺ δὲν ἔχετε τὴν ἐλευθερία σας; Μοῦ εἶνε εὔκολο νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ὅταν ἐπιστρέψει, νὰ καταργήσει τὴ στρατιωτικὴ ἐπίβλεψη, ποὺ σᾶς ἔχουν τώρα. Ἢ μήπως κι' αὐτὸ δὲ σᾶς ἀρκεῖ; μήπως θέλετε καὶ νὰ φύγετε, νὰ ἐπιστρέψετε στὴν Πόλη;»

— «Ναί», εἶπε μὲ δύναμη ὁ 'Ασώτης, «τὸ μαντεύεις Δέσποινα, αὐτὸ σοῦ ζητοῦμε, σὲ ἱκετεύομε, κάμε το καὶ νὰ εἶσαι εὐλογημένη!»

Γονάτισε μπροστά της, πῆρε τὸ χέρι της καὶ τὸ φίλησε μὲ πάθος.

Ἡ βασιλοπούλα σηκώθηκε βιαστικά, τὸ γλυκό της πρόσωπο ἦταν κατάχλωμο καὶ ταραγμένο.

— «Μοῦ ζητᾶς πράγματα ἀδύνατα», εἶπε μὲ πολλὴ λύπη, καὶ μὲ τὸ χέρι τοὺς ἔκαμε νόημα νὰ φύγουν.

Οἱ δύο Ἕλληνες τὴν χαιρέτησαν βαθειὰ καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Μόλις βρέθηκαν μόνοι, ὁ 'Ασώτης ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ φίλου του.

— «'Αλέξιε... νὰ φύγομε...» ψιθύρισε.

— «'Απόψε», ἀποκρίθηκε ὁ 'Αλέξιος.

Γ′

ΤΟ ΝΙΚΗΜΕΝΟ ΘΗΡΙΟ

Οἱ δύο φίλοι πέρασαν τὴν ἡμέρα στὸ δωμάτιό τους· τὸ σχέδιο τῆς φυγῆς ἦταν ἁπλό: νὰ βγοῦν τὴν νύχτα στὸν κῆπο, νὰ τραβήξουν κατὰ τὸ πυκνότερο μέρος τοῦ δάσους, νὰ πάρουν τὰ μονοπάτια τοῦ Πέτρινου, ποὺ ἐκτείνεται παράπλευρα τῆς λίμνης Ἀχρίδας, καὶ κρυμμένοι μέσα στὶς πυκνὲς καρυδιὲς καὶ βαλανιδιές, ποὺ σκεπάζουν τὰ βουνά, ἀπὸ κορυφὴ σὲ κορυφή, περπατώντας τὴ νύχτα, μακρυὰ ἀπὸ χῶρες καὶ στρατιωτικοὺς δρόμους, νὰ φθάσουν ὡς τὴ Θεσσαλονίκη.

Τώρα ἦταν ἥσυχοι, εἶχαν πάρει πιὰ τὴν ἀπόφαση νὰ φύγουν, ἤξευραν, πώς, ἂν συλλαμβάνουνταν, ἡ ποινὴ θὰ ἦταν θάνατος, ἀλλὰ τὴ θυσία τῆς ζωῆς τους τὴν εἶχαν κάνει ἀπὸ καιρὸ καὶ ὁ θάνατος τοὺς φαίνουνταν προτιμότερος ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ποὺ εἶχαν περάσει τὶς τελευταῖες ἐκεῖνες μέρες μὲ τὶς εἰδήσεις τοῦ πολέμου.

Ἡ νίκη τοῦ Σαμουὴλ εἶχε ἐξάψει τὰ μυαλὰ τῶν Βουλγάρων· ἀπὸ τὸ πρωὶ ἔπιναν καὶ τραγουδοῦσαν, ἡ χώρα ἦταν ἕνα μεγάλο πανηγύρι· ἡ ἰδέα πὼς ὁ Βασιλιᾶς τους ἔφερνε τόσους θησαυροὺς μαζεμένους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς εἶχε μεθύσει περισσότερο ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ κρασί· ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μεγάλοναν ὅλο καὶ περισσότερο τὰ κατορθώματα τοῦ στρατοῦ των καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰχμαλώτων, ποὺ ἔσερνε ὁ Σαμουὴλ πίσω του, στὴ θριαμβευτική του πορεία μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Πρὸς τὸ βράδυ ἡ ταραχὴ αὔξησε ἀκόμη, τὸ παλάτι ἀντηχοῦσε ἀπὸ τραγούδια καὶ φωνές, οἱ στρατιῶτες τῆς φρουρᾶς μαζεμένοι στὶς ταβέρνες ξεχνοῦσαν τὴν ὥρα τῆς φυλακῆς· τὰ τείχη ἦταν ἔρημα, ἀφύλαχτα.

— «Λὲς καὶ τὸ κάνουν ἐπίτηδες γιὰ νὰ εὐκολύνουν τὴ φυγή μας,» εἶπε σιγὰ ὁ Ἀσώτης τοῦ Ἀλέξιου, ποὺ ἦταν σκυμμένος μαζί του στὸ παράθυρο, «δές, οὔτε ἕνας ἄνθρωπος δὲ φαίνεται,

οἱ φρουροὶ ἐγκατέλειψαν τοὺς πύργους, τὶς γέφυρες καὶ τὶς πύλες· τὸ φρούριο εἶνε νεκρό».

— «Ὁ Κύριος νὰ μᾶς βοηθήσει», ψιθύρισε ὁ Ἀλέξιος, «σὲ λίγη ὥρα τὸ σκοτάδι θὰ εἶνε πυκνό. Μά, φλόγα ὁδηγήτρα θὰ ἔχομε τὴν ἐλπίδα, πὼς θὰ ξαναδοῦμε τὴν γλυκειὰ πατρίδα...»

Ἡ νύχτα ἦταν σκοτεινή, ἡ ὥρα κατάλληλη. Ὁ Ἀλέξιος ἔκρυψε ἕνα μαχαῖρι στὸν κόρφο του καὶ τυλίχθηκε στὸν μανδύα του.

— «Ἔχεις ὅπλο;» ρώτησε τὸν Ἀσώτη.

— «Ναί, τὸ ἐνθύμημα τοῦ πατέρα μου».

— «Πᾶμε».

Μὲ προσοχὴ ἄνοιξαν τὴν πόρτα καὶ βγῆκαν στὸν ἔρημο καὶ σκοτεινὸ διάδρομο, ὅπου ὁ φρουρὸς εἶχε ξεχάσει ν' ἀνάψει τὸ φανάρι. Σιωπηλὰ προχώρησαν κατὰ τὴν ἔξοδο· ἡ πόρτα εἶχε μείνει ξεκλείδωτη καὶ ὁ φρουρὸς ἔλειπε.

— «Ἡ Παναγία μᾶς προστατεύει!» ψιθύρισε ὁ Ἀσώτης.

— «Σιωπὴ κ' ἐμπρός...» ἀποκρίθηκε ἐπίσης σιγὰ ὁ Ἀλέξιος.

Βγῆκαν στὸν κῆπο· τὰ ἄστρα ἔφεγγαν καθαρὰ καὶ ὁλόχρυσα στὸν φθινοπωριάτικο οὐρανό, ἀλλὰ τὰ παράθυρα τοῦ παλατιοῦ ἦταν τόσο φωτισμένα, ποὺ ἔξω, ἡ ἀφέγγαρη νύχτα φαίνουνταν ἀκόμη πιὸ σκοτεινή.

Προσεχτικὰ πήγαιναν οἱ δύο φίλοι, χωρὶς ν' ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ δέντρα. Ἔξαφνα ὁ Ἀσώτης, ποὺ περπατοῦσε πρῶτος, σταμάτησε.

— «Τί τρέχει;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

Ὁ Ἀσώτης πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε στὸ αὐτί.

— «Δὲν ἄκουσες τίποτε;»

— «Ὄχι».

— «Καὶ ὅμως κάποιος μᾶς ἀκολουθεῖ».

Ὁ Ἀλέξιος ἔβαλε τὸ χέρι στὸν κόρφο του καὶ ἔπιασε τὴ λαβὴ τοῦ μαχαιριοῦ του.

— «Ἡ ζωή μας πρέπει νὰ τοὺς κοστίσει ἀκριβά, Ἀσώτη», μουρμούρισε.

— «Ἔννοια σου... τὸ μαχαῖρι τοῦ πατέρα μου ξέρει ἀπὸ τέτοιους λογαριασμούς».

Ἀκίνητοι ἀκροάζουνταν οἱ δύο φίλοι, κρατώντας τὴν ἀναπνοή τους· γύρω, ἡ σιωπὴ ἦταν τέλεια, μόνο ποῦ καὶ ποῦ κανένας ἀπομακρυσμένος ἦχος ἔφθανε ὡς αὐτοὺς ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ παλατιοῦ, ὅπου στρατιῶτες καὶ ἀξιωματικοὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ πίνουν καὶ νὰ χαίρονται γιὰ τὴ νίκη τοῦ Σαμουήλ.

Ὁ Ἀσώτης προχώρησε μερικὰ βήματα καὶ σταμάτησε ν' ἀκούσει, ὁ Ἀλέξιος τὸν ἀκολούθησε καὶ πάλι ἔκαμαν μερικὰ βήματα καὶ πάλι σταμάτησαν, ἀλλὰ τίποτα δὲν ἀκούουνταν.

— «Θὰ γελάστηκες», εἶπε σιγὰ ὁ Ἀλέξιος, «ἤμαστε μόνοι ἐδῶ...»

— «Καὶ ὅμως!...» μουρμούρισε ὁ Ἀσώτης, «εἶμαι βέβαιος πὼς ἦταν περπάτημα».

Πήγαιναν μὲ προσοχή, ἀπὸ δέντρο σὲ δέντρο, κατὰ τὸ δάσος· ἂν πρόφθαιναν νὰ φθάσουν ὡς ἐκεῖ ἀπαρατήρητοι, θὰ ἦταν ἐλεύθεροι.

Εἶχαν πιὰ ἀπομακρυθῆ ἀρκετὰ ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ περπατοῦσαν, πάντα μὲ προσοχή, ἀλλὰ γρηγορώτερα, ὅταν ὁ Ἀσώτης σταμάτησε ἀπότομα.

— «Πάλι...» εἶπε σιγά, «δὲν τ' ἄκουσες;»

— «Ποῦ;»

— «Πίσω μας, μέσ' τὰ κλαδιά...»

Ὁ Ἀλέξιος γύρισε πίσω μερικὰ βήματα καὶ χώρισε τὰ κλαδιὰ νὰ δεῖ καλλίτερα· κάτι ἄσπρισε μέσ στὰ χαμόκλαδα, τοῦ φάνηκε σὰν γυναίκειο φόρεμα· πρὶν ὅμως βεβαιωθῆ, δύο ἄντρες βγῆκαν ἀπὸ τὰ πυκνὰ δέντρα, σ' ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου καὶ ῥίχθηκαν ἀπάνω στὸν Ἀσώτη.

Ὁ Ἀσώτης δὲν εἶχε προφθάσει νὰ βγάλει τὸ μαχαῖρι του, ἀλλ' ἦταν παλληκάρι καὶ δυνατός, δὲν ἦταν εὔκολο νὰ τὸν καταπονέσουν δυὸ ἄντρες.

Στὸ ἀμυδρὸ φῶς τῆς ἀστροφεγγιᾶς, ὁ Ἀλέξιος ἀναγνώρισε Βουλγάρικες στολὲς καί, ἂν καὶ πολὺ κουρελιασμένες, εἶδε πὼς

ἦταν τῆς Βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. Ἔτρεξε νὰ βοηθήσει τὸ φίλο του καὶ σφίγγοντας τὸ μαχαῖρι του, ζύγωσε τὸν νεώτερο, ποὺ πάλευε μὲ τὸν Ἀσώτη καὶ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ λαιμό.

— «Πρόσεξε Ρωμανέ!» φώναξε ὁ ἄλλος Βούλγαρος, ἄνθρωπος ἡλικιωμένος μὲ μακρυὰ ἄσπρα γένεια, «πρόσεξε! αὐτὸς εἶνε ὁπλισμένος».

— «Δυὸ μὲ δυό», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «βάστα ἀδελφέ, δικοί μας εἶνε!»

Ἔξαφνα, μεταξύ τους ρίχθηκε μιὰ γυναῖκα.

— «Κάτω τὰ ὅπλα!» εἶπε μὲ ἐπιτακτικὴ φωνή, «ἐγὼ προστάζω ἐδώ· δὲ θέλω αἱματοχυσία!»

Ὅλους ξάφνισε ἡ φωνή της, μὰ πρῶτος συνῆλθε ἀπὸ τὴ σάστισή του ὁ πιὸ ἡλικιωμένος καὶ θέλησε νὰ τὴν παραμερίσει· καθὼς ὅμως τὴν πλησίασε καὶ τὴν εἶδε, ἔβγαλε μιὰ φωνὴ χαρᾶς καὶ τὴν ἅρπαξε στὴν ἀγκαλιά του.

Ἐκείνη τρόμαξε, θέλησε ν' ἀντισταθῆ· ρίχθηκε πίσω, τὸν κύταξε καὶ τὸν ἀναγνώρισε. — «Πατέρα!» φώναξε.

Μὲ τὸ χέρι τῆς σκέπασε τὸ στόμα.

— «Σώπα! μὴ λὲς ὀνόματα!»

— «Πατέρα, σύ...» ἐπανάλαβε πιὸ σιγά, «καὶ ὁ σύντροφός σου ποιὸς εἶνε;... Ρωμανέ, μὴν εἶσαι σύ;»

— «Ἐγὼ εἶμαι», εἶπε ἀπότομα ὁ νέος, «μὰ δὲ μοῦ λές, γιατὶ εἶσαι ἐδῶ μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς αἰχμαλώτους τὴν ὥρα, ποὺ γυρεύουν νὰ δραπετεύσουν;»

Ὁ Ἀσώτης καὶ ὁ Ἀλέξιος εἶχαν ἀναγνωρίσει τὴ Βασιλοπούλα, τὸν Σαμουὴλ καὶ τὸν Ρωμανό· κατάλαβαν, πὼς ἦταν χαμένοι, πὼς ἡ μαρτυρία τῆς βασιλοπούλας θὰ τοὺς ἔστελνε στὸ θάνατο, μὰ ἦταν ἀποφασισμένοι νὰ μὴ παραδοθοῦν καὶ νὰ πέσουν πολεμώντας σὰν παλληκάρια.

Ἡ βασιλοπούλα κύταξε τὸν πατέρα της μὲ μάτια λαφιασμένα καὶ ἀπόφυγε ν' ἀπαντήσει τοῦ ἀδελφοῦ της.

— «Πῶς ἔφθασες ἀπὸ δῶ, μόνος, πατέρα;» ρώτησε.

— «Πές μου σὺ καλλίτερα, γιατὶ δὲν εἶνε κανένας φρουρὸς

στὴ θέσι του, στὰ ἔξω τείχη;» εἶπε ὁ Σαμουήλ, «καὶ ἐξήγησέ μου, γιατὶ βρίσκεσαι μοναχὴ ἐδῶ μὲ αὐτοὺς τοὺς δυὸ ξένους;»

Ἡ βασιλοπούλα ἔρριξε ἕνα βλέμμα τοῦ Ἀσώτη, κατάλαβε πὼς βαστοῦσε στὰ χέρια της τὴ ζωὴ τῶν δυὸ Ἑλλήνων καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή της.

— «Αὐτοὶ οἱ δυὸ ξένοι εἶνε ἀξιωματικοὶ τῆς συνοδείας μου, δὲν τὸ ξέρεις;» εἶπε μὲ θάρρος, ἐνῶ ἡ καρδιά της κτυποῦσε τρελλὰ στὰ στήθη της, «βγῆκα νὰ κάνω τὸ βραδυνό μου περίπατο καί, ἐπειδὴ ἡ βραδυὰ ἦταν ἔμορφη, τὸν προμάκρυνα λίγο περισσότερο· οἱ δυὸ αὐτοὶ ἀξιωματικοὶ μὲ συνοδεύουν».

— «Καὶ μεταξὺ σὲ τόσους ἄλλους, αὐτοὺς μονάχα διάλεξες γιὰ συντροφιά;» ρώτησε σαρκαστικὰ ὁ Ῥωμανός.

— «Δὲν τοὺς διάλεξα ἐγώ», εἶπε ἡ βασιλοπούλα, «ἀλλὰ εἶνε οἱ μόνοι, ποὺ μ' ἔμειναν· οἱ ἄλλοι δὲν ἀδειάζουν· ὅλοι τραγουδοῦν καὶ πίνουν ἐκεῖ μέσα», καὶ μὲ τὸ χέρι της ἔδειξε τὸ φωτισμένο παλάτι, μισοκρυμμένο πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα, «καὶ λένε τὴ νίκη σου, πατέρα, καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν Βυζαντινῶν».

— «Τὴ νίκη μου!» φώναξε ὁ Σαμουήλ, καὶ μὲ πνιγμένη φωνὴ ἐπανέλαβε, «τὴ νίκη μου;...»

— «Ναί, τὴ νίκη σου· ἀπὸ τὸ πρωΐ, ποὺ ἔφθασε ἡ εἴδησι, ὅλη ἡ χώρα εἶνε ἀνάστατη, ἄντρες καὶ γυναῖκες πίνουν καὶ τραγουδοῦν καὶ χαίρονται· δὲ βλέπεις; οὔτε ἕνας στρατιώτης δὲ φαίνεται πουπετα, μόνο ἐτοῦτοι οἱ δύο ξένοι, ὅπως τοὺς λές, μ' ἔμειναν γιὰ συνοδεία...»

— «Ποιὸς ἔφερε τὴν εἴδησι;» διέκοψε ὁ Ῥωμανὸς μὲ σουφρωμένα φρύδια.

— «Δὲν ξέρω... κανένας δὲν ξέρει», εἶπε ἡ βασιλοπούλα, τρομαγμένη μὲ τὸ ὕφος τοῦ ἀδελφοῦ της, «ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέγει...»

Ὁ Σαμουὴλ ἄρπαξε τὸ κεφάλι του στὰ χέρια του, ἕνα παράπονο βαθύ, σὰν μούγγρισμα τοῦ ξέφυγε.

— «Ἀλλοίμονό μου!» βόγγησε· ρίχθηκε καταγῆς στὰ χόρτα,

ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του στὰ χέρια καὶ ἔκλαψε μὲ λυγμούς, ποὺ τάραζαν ὅλο τὸ κορμί του.

Ὁ Ἀλέξιος εἶχε πιάσει τὸ χέρι τοῦ φίλου του καὶ τὸ ἔσφιγγε δυνατά· ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Σαμουήλ, ποὺ ἔφθανε μονάχος μὲ τὸ γιό του, τὰ κουρελιασμένα ροῦχα τους, τὰ κλάματα τοῦ πατέρα καὶ τὸ σκοτεινιασμένο πρόσωπο τοῦ γιοῦ, ὅλα μαζὶ τὸν ἔκαναν νὰ ὑποψιάζεται, πὼς ἴσως ἡ νίκη δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Βουλγάρων.

Ἡ βασιλοπούλα, ταραγμένη, γονάτισε κοντὰ στὸν πατέρα της καὶ γύρευε μὲ τὰ χάδια της καὶ τὰ φιλιά της, νὰ τὸν ἡσυχάσει.

— «Πατέρα, πές μου τί ἔχεις, γιατὶ κλαῖς ἔτσι, σὺ ποὺ φθάνεις νικητής...»

Ὁ Σαμουὴλ μισοσηκώθηκε καὶ ἀπότομα τὴν ἔσπρωξε ἀπὸ κοντά του.

— «Σώπα!» εἶπε ἄγρια, «δὲ φθάνω νικητής, φθάνω νικημένος, σπασμένος, χωρὶς ἕνα στρατιώτη, μὲ τὰ ροῦχα μόνον, ποὺ φορῶ καὶ ποὺ πῆρα ἀπὸ ἕνα πεθαμένο σωματοφύλακα, γιὰ νὰ μὴ μὲ γνωρίσουν ἀπὸ τὴ στολή μου, πὼς ἤμουν ὁ Σαμουήλ, ἐγώ, πληγωμένος, ἀποκαμωμένος, ἐλεεινός, ἐγώ, τὸ νικημένο θηρίο τῶν βουνῶν τῆς Βουλγαρίας!...»

Τὸ μάτι του ἔπεσε πάνω στοὺς δύο νέους, ποὺ στέκουνταν ἐκεῖ κοντά, χέρι μὲ χέρι, ἀκούοντας τὴ ξεμολόγησή του.

— «Τ' ἀκούσατε σεῖς, Ἕλληνες!» ἐξακολούθησε ὁ Σαμουήλ, τρέμοντας ἀπὸ τὴν ἀναστάτωση τῆς ψυχῆς του, «χαρῆτε, ποὺ ἡ καταστροφὴ σύντριψε τώρα τὸ θηρίο, ποὺ εἶχε νικήσει τὸν Βασίλειό σας στὴν Τριαδίτσα,* χαρῆτε τώρα, γιατὶ θὰ ἔλθη πάλι ἡ ὥρα μου! Ὁ Σαμουὴλ δὲν πέθανε ἀκόμη, καὶ ὅσο ζῆ... ἂς τρέμει τὸ Βυζάντιο!»

Ὁ Ρωμανός, βλέποντας τὸν πατέρα του νὰ ἐξάπτεται ὅλο καὶ περισσότερο, εἶπε τῆς ἀδελφῆς του νὰ τοὺς ὁδηγήσει στὸ παλάτι μὲ τρόπο, ποὺ νὰ μὴ τοὺς δεῖ κανείς.

— «Πρέπει ν' ἀλλάξομε ροῦχα καὶ νὰ σκεφθοῦμε ποιὸς εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος ν' ἀναγγείλομε τὴν κακὴ εἴδηση», εἶπε.

* Τριαδίτσα: σημερινὴ Σόφια.

Ἡ βασιλοπούλα πρότεινε νὰ ἔλθουν ὅλοι στὰ δωμάτιά της καὶ παράγγειλε τοῦ Ἀσώτη νὰ πάγη ἐμπρὸς νὰ δῆ, ἂν ἔμενε ἀκόμα ἀφύλαχτη ἡ πόρτα, ἀπὸ ὅπου εἶχαν ἔβγει.

Ὁ Σαμουὴλ συνταράχθηκε.

— «Γιατὶ ἀφύλαχτη;» ρώτησε, «ποῦ εἶνε ὁ φρουρός;»

— «Σοῦ τὸ εἶπα, ὅλοι πίνουν, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες», ἀποκρίθηκε ἡ βασιλοπούλα, «δὲν ἔμειναν παρὰ τοῦτοι οἱ δύο πιστοί μου ἀξιωματικοὶ γιὰ τὴν ὑπηρεσία μου».

Ἐφώναξε τὸν Ἀσώτη νὰ τοῦ δώσει τὶς ὁδηγίες της· στὰ σκοτεινὰ ἔσκυψε κεῖνος βιαστικὰ καὶ φίλησε τὸ χέρι της. «Ἡ ζωή μας καὶ τῶν δύο, εἶνε δική σου», εἶπε καὶ ἔφυγε νὰ ἐκτελέσει τὴν παραγγελία της.

Ἦταν προχωρημένη ἡ νύχτα, ὅταν ὁ Ἀσώτης καὶ ὁ Ἀλέξιος βρέθηκαν πάλι μόνοι, κλεισμένοι στὸ δωμάτιό τους.

— «Δὲν ἦταν γραφτό μας νὰ ξαναδοῦμε τὴν πατρίδα», εἶπε μὲ πίκρα ὁ Ἀσώτης.

Ὁ Ἀλέξιος περπατοῦσε σιωπηλὰ καὶ σκεπτικὸς ἀπάνω κάτω στὴν κάμαρα· σταμάτησε μπροστὰ στὸν φίλο του.

— «Τί νὰ σοῦ πῶ;» εἶπε ζωηρά, «ὅλα φαίνονται μαῦρα γιὰ μᾶς καὶ ἡ ἐλευθερία μας χαμένη γιὰ πάντα, καὶ ὅμως κἄτι μοῦ λέγει πὼς δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζόμαστε».

— «Τί περιμένεις ἀκόμα;»

— «Δὲν ξέρω, μὰ κἄτι περιμένω. Δὲ βρίσκεις παράξενα, ὅσα συνέβηκαν ἀπόψε;»

— «Παράξενα, ναί, μὰ τί μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν ὅλ' αὐτά;»

— «Θυμᾶσαι πὼς στὴν ἀρχὴ ἀρχὴ τῆς φυγῆς μας, ἄκουσες βήματα;» εἶπε ὁ Ἀλέξιος.

— «Ναί, ἦταν ἡ βασιλοπούλα, ποὺ περιδιάβαζε στὸν κῆπο».

— «Καὶ μᾶς εἶδε, βέβαια, τὴν ὥρα ποὺ βγήκαμε, ἀφοῦ μᾶς ἀκολούθησε· καὶ ὅμως δὲ φώναξε κανέναν νὰ μᾶς πιάσει».

— «Λοιπόν;»

— «Λοιπόν, ὅταν ἀναγνώρισε τὸν Σαμουὴλ καὶ δὲν εἶχε παρὰ μιὰ λέξη νὰ πεῖ γιὰ νὰ χαθοῦμε, ὄχι μόνον δὲν τὴν εἶπε, ἀλλὰ καὶ εἶπε ψέμα γιὰ νὰ μᾶς σώσει».

— Καὶ ὕστερα;» ρώτησε νευρικὰ ὁ Ἀσώτης.

— «Ὕστερα... ἴσως στὸ τέλος μᾶς βγάλει ἡ ἴδια ἡ βασιλοπούλα ἀπὸ δῶ... κατάλαβες;»

Ὁ Ἀσώτης ἄρχισε νὰ περπατᾶ ἀπάνω κάτω, ὅπως πρῶτα ὁ Ἀλέξιος.

— «Ὀνειροπολεῖς φοβοῦμαι», εἶπε σκεπτικά, «μὰ εἶνε στὴ φύση σου νὰ ἐλπίζεις πάντα».

Ὁ Ἀλέξιος γέλασε.

— «Ναί, ἐλπίζω πάντα, καὶ ἴσως αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἐλπίζω στὰ χαμένα».

Δ΄

Ο ΟΡΚΟΣ

Ὅταν μαθεύτηκε στὴ χώρα ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Σαμουὴλ καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ του, ἡ χαρὰ τῆς προηγουμένης ἔγινε θρῆνος· ποτάμια δάκρυα ἔπνιξαν τὰ τραγούδια, δὲν ἦταν σπίτι, ὅπου νὰ μὴν ἔκλαιγαν ἕνα χαμένο γιὸ ἢ ἄντρα ἢ πατέρα, καὶ ἡ Βουλγαρία ὁλόκληρη ἐθρήνησε τὴν ἐθνική της συμφορά.

Μετὰ τὴν μάχη τοῦ Σπερχειοῦ, ὁ Νικηφόρος Οὐρανὸς ἐγύρισε στὴ Θεσσαλονίκη μὲ τὸ στρατό του, ἀφοῦ πρῶτα ἐλευθέρωσε καὶ ἔστειλε στὴν πατρίδα τους ὅλους τοὺς Ἕλληνες, ποὺ εἶχε αἰχμαλωτίσει ὁ Σαμουήλ. Πίσω του ἔσερνε ὁ Οὐρανὸς δώδεκα χιλιάδες αἰχμαλώτους Βουλγάρους καί, κατὰ τὴν ἄγρια συνήθεια ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, μαζὶ μὲ τὰ ἄπειρα λάφυρα, κουβαλοῦσε καὶ χίλια κεφάλια τῶν πιὸ σημαντικῶν ἀρχηγῶν, ποὺ εἶχαν σκοτωθῆ στὴ μάχη. Ἄφησε μέρος τοῦ στρατοῦ του στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ἐκεῖνος πῆγε στὴν Πόλη γιὰ νὰ ἑορτάσει τὸν θρίαμβό του.

Ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἐλεύθερη· στὴ Μακεδονία, οἱ Βούλγαροι, ταπεινομένοι καὶ φοβισμένοι, εἶχαν τραβηχθῆ στὰ κυριώτερά τους φρούρια καὶ γιὰ λίγον καιρὸ ἄφηκαν σχετικὰ ἥσυχους τοὺς δυστυχισμένους ἀγροτικοὺς πληθυσμούς, ποὺ γιὰ χρόνια καὶ χρόνια εἶχαν ὑποφέρει φοβερὰ ἀπὸ τὶς ἀγριότητες καὶ τὶς πιέσεις τους.

Ὁ ἴδιος ὁ Σαμουὴλ εἶχε χάσει τὸ θάρρος του· ἔστειλε ἀγγελιοφόρους στὸν Βασίλειο Β΄ μὲ γράμματα, ὅπου ὑπόσχουνταν ὑποταγὴ καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν ἔχει στὴν εὐμένειά του.

Στὸ μεταξὺ ἡ βασιλοπούλα ὁμολόγησε τοῦ πατέρα της, πὼς ἀγαποῦσε τὸν Ἀσώτη καὶ τοῦ εἶπε, πὼς ποτὲ δὲν θὰ παραδέχουνταν νὰ πανδρευθῆ ἄλλον. Ὁ Σαμουὴλ ὠφελήθηκε μὲ τὴν περίσταση αὐτή, καὶ γιὰ νὰ δείξει τοῦ Βασίλειου ἀκόμη περισσότερη προθυμία, ἐλευθέρωσε τὸν Ἀσώτη καὶ ὅσους αἰχμαλώτους Βυζαντινοὺς εἶχε κρατήσει στὴν Ἀχρίδα καὶ πάντρεψε τὴν κόρη του μὲ τὸν ἔμορφο Ἀρμένη.

Κ' ἔτσι βγῆκαν σωστὲς ἡ ὑποψίες τοῦ 'Αλέξιου, πῶς ἡ βασιλοπούλα θὰ τοὺς ἐλευθέρωνε.

Πρὶν ὅμως τελειώσουν καλὰ καλὰ ἡ διαπραγματεύσεις μὲ τὴ Βασιλεύουσα καὶ ὑπογραφῆ ἡ εἰρήνη, ἅμα πρόφθασε νὰ μαζέψει νέο στρατό, ὁ Σαμουὴλ ἄλλαξε γνώμη, ἐπαναστάτησε πάλι καὶ ἄρχισε ἐχθροπραξίες στὴ Μακεδονία. Τότε ὁ Βουλγαροκτόνος ἔστειλε τὸν πιστό του Νικηφόρο Οὐρανὸ μὲ στρατὸ στὴ Βουλγαρία καὶ ὁ πόλεμος ξανάναψε, ἀγριώτερος παρὰ ποτέ.

Ἦταν γραφτό, πῶς ὅσο ζοῦσε ὁ Σαμουήλ, τὸ Βυζάντιο δὲ θὰ ἡσύχαζε.

Πρὶν τὰ ξαναχαλάσει μὲ τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ἀφοῦ ἔγιναν τὰ στεφανώματα τοῦ 'Ασώτη καὶ τῆς βασιλοπούλας, ὁ Σαμουὴλ εἶχε διορίσει τὸ γαμπρό του στρατηγὸ τοῦ Δυρράχιου καὶ τὸν εἶχε στείλει ἐκεῖ μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ μεγάλη συνοδεία καὶ ἐννοεῖται, πὼς ὁ 'Αλέξιος συνόδευε τὸ φίλο του στὴ νέα του θέση.

Τὸ Δυρράχιο ἦταν ἀπὸ τὶς σημαντικώτερες παραθαλάσσιες πόλεις τῆς 'Αδριατικῆς. 'Ελληνικώτατη πόλη, κτισμένη ἀπάνω στοὺς βράχους τοῦ ἀκρωτήριου καὶ λαμπρὰ ὀχυρωμένη, ἀκόμα καὶ ὅταν ὁ Σαμουὴλ εἶχε ὑποτάξει σχεδὸν ὅλη τὴ Μακεδονία καὶ ὅλη τὴν Ἤπειρο, αὐτὴ ἔμενε πιστὴ στὸν βασιλιᾶ της. 'Αλλ' ἀφοῦ νικήθηκε ὁ Βασίλειος στὴν Τριαδίτσα καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ ἀποσυρθῆ μὲ τὰ στρατεύματά του, βρέθηκε τὸ Δυρράχιο ἀπομονωμένο, χωρὶς βοήθεια ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα, καὶ τότε ἔπεσε στὴν ἐξουσία τοῦ Σαμουήλ, περίπου στὰ 986.

Στὰ δέκα αὐτὰ χρόνια, ποὺ εἶχαν περάσει ἀπὸ τότε, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μεγιστάνες μπῆκαν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Σαμουὴλ καὶ ἔγιναν καὶ αὐτοὶ Βούλγαροι. Πολλοὶ ὅμως, ἂν καὶ κατεῖχαν θέσεις σημαντικὲς καὶ μεγάλες στὴν Κυβέρνηση τοῦ Θέματος, ἔμεναν Ἕλληνες πιστοί, ὅσο καὶ ἂν δὲν τολμοῦσαν νὰ τὸ ὁμολογήσουν ἀπὸ φόβο τῶν τυράννων.

Ἦταν ἀρκετὰ κοινὸ πρᾶγμα, τὴν ταραγμένη ἐκείνη ἐποχή, ἕνας στρατηγὸς ἢ διοικητὴς φρούριου ἢ ἄρχοντας, νὰ γυρνᾶ πότε ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Αὐτοκράτορα, πότε ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Σαμουήλ.

παραδίδοντας στὸν ἀντίπαλο τὸ φρούριο ἢ τὸ θέμα, ποὺ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῆ, μὲ μιὰν εὐκολία καὶ μιὰν ἀσυνειδησία, ποὺ δύσκολα ἐννοοῦμε σήμερα. Ἀκόμα εὐκολότερα γυρνοῦσαν οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί, καὶ τὸ περίεργο ἦταν πού, κατὰ τὶς περιστάσεις, εἴτε οἱ Βούλγαροι τοὺς στρατολογοῦσαν εἴτε οἱ Ἕλληνες, οἱ πολεμικοὶ αὐτοὶ χωριάτες ὑπηρετοῦσαν τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο κράτος μὲ τὴν ἴδια ἀνδρία.

Ὁ Ἀσώτης καὶ ὁ Ἀλέξιος, στὰ καινούρια ἀξιώματά τους, μιὰ λαχτάρα εἶχαν, νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Πόλη.

Ὅσο ὁ Σαμουὴλ ἦταν ταπεινωμένος καὶ εὐδιάθετος νὰ ὑποταχθῆ στὸν Αὐτοκράτορα, ἔμεναν καὶ αὐτοὶ στὴ Βουλγαρία· ἀλλὰ μόλις ἄλλαξε ἀπόφαση ὁ Σαμουὴλ καὶ ἄρχισε πάλι τὸν πόλεμο, οἱ δυὸ φίλοι βρέθηκαν σὲ μεγάλη ψυχικὴ στενοχώρια. Τὸ τελευταῖο μήνυμα τοῦ Γρηγορίου Ταρωνίτη δὲν ἔφευγε πιὰ ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ γιοῦ του, τοῦ φαίνουνταν, πῶς μένοντας στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἐπίορκου Σαμουήλ, παράβαινε τὴν ἐντολὴ τοῦ πατέρα του καὶ πῶς ξεχνοῦσε τὰ χρέη του πρὸς τὴν πατρίδα.

Σὲ λίγο καιρό, τόσο ἄλλαξε ὁ Ἀσώτης, ποὺ ἡ γυναῖκα του τὸ παρατήρησε καὶ τὸν ρώτησε τί λύπη εἶχε, ποὺ τὸν ἔτρωγε ἔτσι. Τῆς ὁμολόγησε τότε, πῶς δὲν μποροῦσε νὰ παραδεχθῆ νὰ ζῆ σὲ τιμὲς καὶ μεγαλεῖα Βουλγάρικα, ὅσο ὁ Σαμουὴλ ἐξακολουθοῦσε νὰ πολεμᾶ τὸν βασιλέα του.

— «Θὰ φύγω! πρέπει νὰ φύγω!» ἔλεγε, «δὲν μπορῶ νὰ ὑπηρετῶ τὸν ἐχθρὸ τῆς πατρίδας μου».

Ἡ βασιλοπούλα ἔμεινε μιὰ στιγμὴ σκεπτική.

— «Καὶ ὁ Ἀλέξιος;» ρώτησε, «τί θὰ κάμει σὰν φύγεις;»

— «Θὰ φύγει μαζί μου, ἔχει ἤδη ἑτοιμάσει ὅλα γιὰ τὴν φυγή μας, καὶ ἂν δὲν φύγω ἐγώ, θὰ φύγει μόνος».

Μὲ ἀνησυχία κύταξε τὴ γυναῖκα του.

— «Δὲν θέλω ὅμως νὰ σ' ἀφήσω», τῆς εἶπε.

Ἡ βασιλοπούλα ἀγκάλιασε τὸν ἄντρα της.

— «Καὶ βέβαια δὲν θὰ μ' ἀφήσεις!» τοῦ εἶπε μὲ δάκρυα στὰ μάτια, «μὰ οὔτε θὰ μείνης! Κ' ἐγὼ εἶμαι Ἑλληνίδα ἀπὸ

τὴ μητέρα μου, μαζὶ θὰ φύγομε, εἶμαι ἕτοιμη νὰ σ' ἀκολουθήσω ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου».

Ὅταν ἐκεῖνο τὸ βράδι μπῆκε ὁ 'Αλέξιος στὸ ἰδιαίτερο δωμάτιο τοῦ 'Ασώτη· γιὰ νὰ συζητήσουν καὶ ν' ἀποφασίσουν μὲ τί τρόπο θὰ ἔφευγαν, εἶδε μὲ ἔκπληξη ἐκεῖ τὴ γυναῖκα τοῦ φίλου του.

— «Τῆς τὰ ὁμολόγησα ὅλα», ἐξήγησε ὁ 'Ασώτης, «καὶ παραδέχεται νὰ ἔλθει μαζί μας. Πότε μποροῦμε νὰ φύγομε;»

— «Αὔριο».

— «Γιατὶ ὄχι ἀπόψε;»

— «Γιατὶ μένει ἡ ὑπόθεση τῆς παράδοσης τοῦ Δυρράχιου. Πρέπει σὺ ὁ ἴδιος νὰ μιλήσεις καὶ ν' ἀποφασίσεις μὲ τὸν Χρυσήλιο».

— «Ἂς ἔλθει ἀμέσως λοιπόν», εἶπε ὁ 'Ασώτης.

Ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγιστᾶνες τοῦ Δυρράχιου, ποὺ εἶχε μείνει πιστὸς στὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ 'Αλέξιος τὸν εἶχε γνωρίσει ἀρκετὰ γιὰ νὰ ξέρει πῶς ἦταν ἄνθρωπος τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ εἶχε συνεννοηθῆ μαζί του γιὰ νὰ παραδώσουν τὸ Δυρράχιο στὸν Βασίλειο Β'. Μεταξύ τους ἀποφάσισαν τ' ἀκόλουθα.

Ὁ 'Ασώτης θὰ ἔφευγε, δῆθεν γιὰ μιὰ ἐπιθεώρηση τῶν φρουρίων στὸ Θέμα τοῦ Δυρράχιου, ὅπως τὸ εἶχε ἀναγγείλει ἀπὸ καιρὸ καὶ θὰ ἄφινε τὸν Χρυσήλιο προσωρινὸ διοικητὴ στὴ θέσι του· οἱ στρατιῶτες τῆς φρουρᾶς ἦταν Βουλγάροι, καθὼς καὶ μερικοὶ ἀξιωματικοί, ἀλλὰ οἱ κάτοικοι, σχεδὸν ὅλοι, ἦταν Ἕλληνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ περισσότεροι εἶχαν μείνει ἀφωσιωμένοι στὸν Βουλγαροκτόνο· μερικοὶ ὅμως ἦταν οὐδέτεροι καὶ μποροῦσαν νὰ γυρίσουν ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Βουλγάρων, ἐνῶ ἄλλοι πάλι, εὐτυχῶς οἱ λιγότεροι, εἶχαν γίνει ὅλως διόλου Βούλγαροι· γι' αὐτὸ ἔπρεπε ὅλη ἡ δουλιὰ νὰ τελειώσει μὲ τὴ μεγαλείτερη μυστικότητα καὶ γρήγορα, γιὰ νὰ μὴ προφθάσει νὰ ὑποψιασθῆ ἢ νὰ μάθει τίποτε ὁ Σαμουὴλ καὶ στείλει στρατὸ καὶ ματαιώσει τὸ σχέδιο τῆς παράδοσης τοῦ Δυρράχιου.

Ὁ Ἀσώτης θὰ πήγαινε στὴν Πόλη, θὰ παρουσιάζουνταν στὸν Αὐτοκράτορα καὶ θὰ τοῦ πρότεινε νὰ τοῦ παραδώσει τὴ χώρα· ἂν ὁ Βασιλιᾶς παραδέχουνταν τὸ σχέδιο, θὰ ἔστελνε εὐθὺς ἕναν ἀγγελιοφόρο στὸν Χρυσήλιο γιὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσει· θὰ ἔφευγε συγχρόνως καὶ ὁ στόλος γιὰ τὸ Δυρράχιο καὶ ὁ Χρυσήλιος ἀναλάμβανε τὴν ὑποχρέωση νὰ παραδώσει τὴν πόλη, ὅταν θὰ παρουσιάζουνταν τὰ βασιλικὰ καράβια· τότε ἡ φρουρά, σχετικὰ μικρή, δὲ θὰ τολμοῦσε ν' ἀντισταθῆ σὲ χώρα, ὅπου τὰ αἰσθήματα ἦταν τόσο Ἑλληνικὰ καὶ τὰ πνεύματα προετοιμασμένα ἀπὸ τὸν Χρυσήλιο νὰ παραδεχθοῦν τὴν Αὐτοκρατορικὴ κυριαρχία, καὶ χωρὶς αἱματοχυσία, θὰ ἐπέστρεφε τὸ κλειδὶ τῆς Ἀδριατικῆς στὴν ἐξουσία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ἀφοῦ τὰ ξαναεῖπαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ καὶ ἔμειναν σύμφωνοι, ὁ Ἀλέξιος πῆρε ἕνα εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

— «Ὁρκίσου», εἶπε τοῦ Χρυσήλιου, «ἀπάνω σὲ τοῦτο τὸ Ἅγιο εἰκόνισμα, νὰ μείνεις πιστὸς στὸ λόγο σου καὶ στὸν Βασιλέα σου».

Ὁ Δυνάστης ἅπλωσε τὸ χέρι του ἀπάνω στὴν εἰκόνα.

— «Πὲς σὺ τὸν ὅρκο, Ἀργυρέ, καὶ θὰ ὁρκισθῶ μαζί σου», εἶπε.

— «Καὶ σὺ Ἀσώτη», εἶπε ὁ Ἀλέξιος.

Τότε οἱ τρεῖς ἄντρες μαζὶ ἅπλωσαν τὸ δεξὶ χέρι ἀπάνω στὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας καὶ ὁ Ἀλέξιος εἶπε.

— «Ὁρκίζομαι νὰ κρατήσω τὴ μεγαλείτερη μυστικότητα ὡς τὴν τελεία ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ μας· ὁρκίζομαι νὰ δώσω τὸ αἷμα μου, τὴ ζωή μου καὶ τὴν τιμή μου ἀκόμα, γιὰ τὸν Βασιλέα μου καὶ τὴν Πατρίδα».

— «Ὁρκίζομαι!» εἶπε μὲ δύναμη ὁ Ἀσώτης.

— «Ὁρκίζομαι», ἐπανάλαβε ὁ Χρυσήλιος.

Οἱ τρεῖς ἄντρες φιλήθηκαν μὲ πολλὴ συγκίνηση.

Ὁ Χρυσήλιος τότε ἔβγαλε ἕνα φαρδὺ δαχτυλίδι, ποὺ φοροῦσε καὶ τὸ ἔδωσε τοῦ Ἀσώτη· ἦταν ἁπλό, χωρὶς στολίδια ἢ πέτρες·

ἀπὸ τὸ μέσα μέρος εἶχε σκαλισμένο ἕνα Βυζαντινὸ σταυρό, καὶ ἀντίκρυ ἦταν χαραγμένα τὰ γράμματα: ε.ο.α.α.π.π.

Ὁ Ἀσώτης πῆρε τὸ δαχτυλίδι καὶ τὸ κύταξε μὲ περιέργεια.

— «Τί σημασία ἔχουν αὐτὰ τὰ γράμματα, Χρυσήλιε;» ρώτησε.

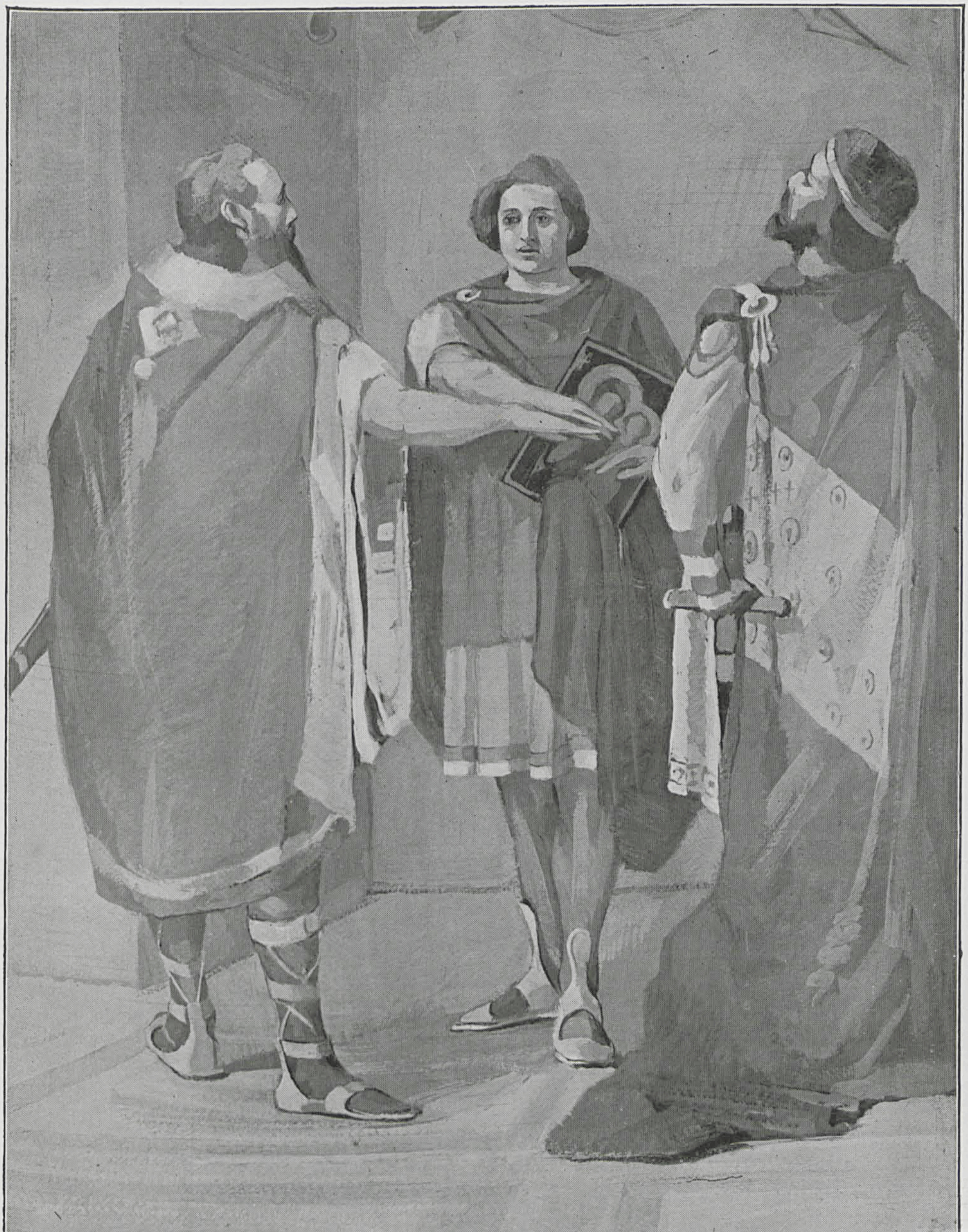
— «**Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης***» ἀποκρίθηκε ὁ Χρυσήλιος, «στεῖλε μου πίσω τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ μὲ τὴν ἀπάντηση τοῦ Βασιλέα, εἰδεμὴ δὲ θὰ πιστέψω· οἱ δρόμοι εἶνε δύσκολοι καὶ οἱ Βούλγαροι εἶνε πονηροί».

Τὴν ἐπαύριο τὸ βράδυ, ὁ Ἀσώτης μὲ τὴ γυναῖκα του, τὸν Ἀλέξιο καὶ λίγους πιστοὺς στρατιῶτες, βγῆκαν ἀπὸ τὸ Δυρράχιο γιὰ τὴ δῆθεν περιοδεία τῶν φρουρίων, ἀλλὰ μόλις ἀπομακρύνθηκαν ἀρκετά, ὥστε νὰ μὴ φαίνονται ἀπὸ τὰ κάστρα, γύρισαν πάλι πρὸς τὴ θάλασσα, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς βράχους ἦταν κρυμμένο ἕνα καΐκι.

Μπῆκαν στὸ καΐκι καὶ τράβηξαν ἴσια σ' ἕνα Αὐτοκρατορικὸ καράβι, ποὺ περιπολοῦσε στὰ νερὰ τῆς Ἀδριατικῆς καὶ ποὺ τοὺς περίμενε, στὰ σκοτεινὰ κρυμμένο, γιὰ νὰ τοὺς πάγει στὴ βασιλεύουσα.

---

* Ὁμηρικὸς στίχος τῆς Ἰλιάδας, ποῦ σημαίνει: «Μιὰ προφητεία εἶνε καλλίτερη ἀπὸ ὅλες, πολέμα γιὰ τὴν πατρίδα σου».

«Τότε οἱ τρεῖς ἄντρες μαζὶ ἅπλωσαν τὸ δεξὶ χέρι...»

Ε΄

ΣΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Μόλις ἔφθασε ὁ Ἀσώτης στὴν Πόλη, πῆγε στὸ παλάτι τοῦ Βουκολέοντος καὶ παρουσιάσθηκε στὸν Αὐτοκράτορα, μαζὶ μὲ τὸν Ἀλέξιο, γιὰ νὰ τοῦ ἀναφέρει πῶς ἔφυγε ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους καὶ νὰ τοῦ ἐκθέσει τὴ συνεννόησή του μὲ τὸν Χρυσήλιο.

Ὁ Βασίλειος δέχθηκε μὲ χαρὰ τὸ γιὸ τοῦ Γρηγόριου Ταρωνίτη καθὼς καὶ τὸν Ἀλέξιο· τοὺς ἔκαμε τιμὲς μεγάλες, διόρισε τὸν Ἀσώτη μάγιστρο σὰν τὸν πατέρα του, τὴ γυναῖκα του Ζωστὴ* καὶ τὸν Ἀλέξιο Ἑταιριάρχη.** Ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀσώτη μπῆκε στὴν ἰδιαίτερη ὑπηρεσία τῆς Αὐτοκράτειρας Ἑλένης.

Ὁ Βασίλειος δὲν ἦταν παντρεμένος· ἡ Ἑλένη ἦταν γυναῖκα τοῦ Κωνσταντίνου Η΄, ποὺ βασίλευε μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφό του τὸν Βουλγαροκτόνο. Μόνο ὅμως μὲ τὸ ὄνομα ἦταν βασιλιᾶς ὁ Κωνσταντῖνος· ὅσο δραστήριος ἦταν ὁ Βασίλειος, τόσο ἀκαμάτης ὁ ἀδελφός του· ὅλη τὴν κυβέρνηση τὴν κρατοῦσε ὁ Βασίλειος στὰ χέρια του· ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε μόνο τὶς τιμὲς τῆς βασιλείας καὶ περνοῦσε τὸν καιρό του στὸ παλάτι, διασκεδάζοντας μὲ τοὺς αὐλικούς του καὶ γυμνάζοντας ἄλογα γιὰ τὸ ἱπποδρόμιο, ὅπου τὰ ἔτρεχε κάποτε καὶ ὁ ἴδιος, ἐνόσῳ ὁ Βουλγαροκτόνος πολεμοῦσε, πότε τοὺς Ἄραβες στὴν καρδιὰ τῆς Μικρῆς Ἀσίας, πότε τοὺς Βουλγάρους ὡς μέσα στὰ βουνὰ τῆς Ῥοδόπης.

Ὁ Ἀσώτης εἶχε φέρει μαζί του γράμματα τοῦ Χρυσήλιου καὶ τὰ ἔδωσε τοῦ Βασιλείου· στὰ γράμματα αὐτὰ ὁ Δυνάστης ἔγραφε τοῦ Βασιλιᾶ, πὼς εἶνε ἕτοιμος νὰ παραδώσει τὸ Δυρράχιο, μόλις παρουσιασθῆ ὁ Βυζαντινὸς στόλος, ἀρκεῖ μόνο νὰ τοῦ τὸ μηνύσει ἀρκετὰ νωρὶς μὲ κανένα πιστό του ἀγγελιοφόρο,

* Ζωστή: ἐκλεκτὸς τίτλος ποὺ δίνουνταν σὲ γυναῖκες τῶν ἀριστοκρατῶν, ποὺ κατεῖχαν τὶς πρῶτες θέσεις τοῦ Κράτους· «αἱ Ζωσταί» φοροῦσαν ἰδιαίτερη στολὴ μὲ διακριτικὴ ζώνη.

** Ἑταιριάρχης: Διοικητὴς τοῦ πρώτου τάγματος τῶν ξένων σωματοφυλάκων τοῦ Βασιλιᾶ.

ὥστε νὰ προετοιμάσει ἐκεῖ τὰ πράγματα καὶ νὰ μὴ γίνει περιττὴ αἱματοχυσία· ἔπρεπε ὁ ἀγγελιοφόρος νὰ εἶνε ἄνθρωπος τῆς ἐμπιστοσύνης, γιατὶ ὅλη ἡ ὑπόθεση κρέμουνταν ἀπὸ τὴ μεγάλη ταχύτητα καὶ μυστικότητα τῆς ἐκτέλεσης, ἀλλὰ ἔπρεπε καὶ ξυπνὸς νὰ εἶνε καὶ γενναῖος, γιατὶ ἂν οἱ Βούλγαροι τὸν καταλάβαιναν, πὼς ἦταν Ἕλληνας, θὰ τὸν αἰχμαλώτιζαν ἢ θὰ τὸν σκότοναν. Σὲ κανέναν Ἕλληνα δὲν ἐπιτρέπουνταν νὰ περάσει στὴν κεντρικὴ Μακεδονία καί, ἂν ἔπεφτε κανένας στὰ χέρια τους, τὸν βασάνιζαν φρικτά!

Ὁ Βασίλειος χωρὶς δισταγμὸ δέχθηκε τὶς προτάσεις αὐτὲς καὶ διάταξε εὐθὺς νὰ ἑτοιμαστῆ στόλος γιὰ τὸ Δυρράχιο· ἀρχηγὸ τοῦ στόλου διόρισε τὸν πατρίκιο Εὐστάθιο Δαφνομήλη, ἄνθρωπο τολμηρὸ καὶ δραστήριο, ποὺ τὴ ζωή του δὲν τὴ λογάριαζε τίποτε, ὅταν ἦταν νὰ τὴ βάλει στὴν ὑπηρεσία τοῦ βασιλιᾶ του.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἀλέξιος εἶχε ἀρραβωνιαστῆ. Σὲ μιὰ μεγάλη τελετὴ στὴν Ἅγια Σοφιά, εἶχε δεῖ τὴν Αὐτοκράτειρα Ἑλένη μὲ τὶς τρεῖς βασιλοποῦλες καὶ τὴ συνοδεία της. Ἀπὸ ὅλες τὶς ἔμορφες ἀρχόντισες, ποὺ ἀκολουθοῦσαν τὴν Αὐγούστα, μιὰ ξεχώρισε ὁ Ἀλέξιος, ἕνα χλωμὸ κορίτσι μὲ μαῦρα μάτια καὶ λιγνὴ κορμοστασιά· καθὼς στέκουνταν πλάγι τῆς βασιλοπούλας Ζωῆς, ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο ἔπεφτε μιὰ ἀχτίδα ἥλιου στὰ καστανά της μαλλιὰ καὶ τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀλέξιου σὰν αἴγλη ὁλόχρυση, ποὺ εἶχε ἀνάψει ἔξαφνα καὶ φώτιζε τὸ σκεπτικὸ καὶ λεπτό της πρόσωπο.

Ἀπὸ κείνην τὴν ὥρα δὲν εἶχε ὁ Ἀλέξιος ἄλλη σκέψη παρὰ νὰ μάθει τ' ὄνομά της.

Τὴν ξαναεῖδε στὰ δωμάτια τῆς Αὐτοκράτειρας· εἶχε γίνει λόγος στὸ παλάτι γιὰ τοὺς δυὸ Ἕλληνες αἰχμαλώτους τοῦ Σαμουήλ, ποὺ εἶχαν ἐπιστρέψει στὴν Πόλη, καὶ ἡ Ἑλένη καὶ ἡ κόρες της, θέλησαν νὰ τὸν γνωρίσουν· μεταξὺ στὶς γυναῖκες τῆς Αὐτοκράτειρας, εὐθὺς ἀναγνώρισε ὁ Ἀλέξιος τὴ μαυροφόρα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἶπαν πὼς τὴν ἔλεγαν Θέκλα καὶ πὼς ἦταν πεντάρφανη.

«Εὐλογία τῶν ὅπλων τοῦ Χαραλάμπη.»

'Απὸ τὴν πρώτη ὥρα τὴν ἀγάπησε ὁ 'Αλέξιος καὶ τὴν ζήτησε, καὶ οἱ ἀρραβῶνες ἔγιναν μὲ μεγάλη ἐπισημότητα. Στὸ παλάτι τὴν ἀγαποῦσαν γιὰ τὶς χάρες της καὶ τὴν ἐμορφιά της, μὰ προπάντων γιὰ τὴ γενναιότητα, ποὺ εἶχε δείξει στὴ δυστυχία της. Ἡ ἱστορία της ἦταν περίεργη.

Ἦταν κόρη Γαλαξειδιώτισσα καὶ ζοῦσε μὲ τὸν ἀδελφό της τὸν Χαραλάμπη· ὅταν πλάκωσαν οἱ Βούλγαροι στὴν Ἑλλάδα, στὰ 996, στὴν ἐκστρατεία ἐκείνη, ποὺ τελείωσε τόσο τραγικὰ γιὰ τὸν Σαμουήλ, μὲ τὴ μάχη τοῦ Σπερχειοῦ, οἱ Γαλαξειδιῶτες ὀχυρώθηκαν στὴν πόλη τους καὶ ἀντιστάθηκαν γενναῖα· οἱ Βούλγαροι κατόρθωσαν νὰ γκρεμίσουν ἕνα μέρος τοῦ τειχόκαστρου καὶ μπῆκαν στὴν πόλη, ὅπου ὅμως, ὕστερα ἀπὸ ἄγρια πάλη, οἱ Γαλαξειδιῶτες τοὺς κατάστρεψαν· τόσοι σκοτώθηκαν Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες, ποὺ τὸ αἷμα ἔτρεχε ποτάμι στοὺς δρόμους. 'Αλλὰ σὲ λίγο ἦλθαν ἄλλοι Βούλγαροι, μεγάλο πλῆθος, καὶ οἱ Γαλαξειδιῶτες εἶδαν, πῶς ἦταν ἀδύνατο νὰ τοὺς ἀντιπολεμήσουν καὶ κατέφυγαν ὅλοι στὰ καράβια. Δὲν ἔμειναν στὴ χώρα παρὰ μερικοὶ γέροι, ποὺ δὲν τοὺς χωροῦσαν τὰ καράβια, καὶ ὁ Χαραλάμπης, ποὺ ἀρνήθηκε ν' ἀφήσει τὴ πατρίδα του. Ἡ Θέκλα, γιὰ νὰ μὴ ἀποχωρισθῆ τὸν ἀδελφό της, κρύφθηκε στὴν ἐκκλησία, ὡς ποὺ ἔφυγαν οἱ τελευταῖοι κάτοικοι. Γονατιστὴ μπροστὰ στὸν Σταυρωμένο, τὴν βρῆκε ὁ Χαραλάμπης, ὅταν πῆγε νὰ ξεμολογηθῆ καὶ νὰ μεταλάβει, πρὶν ἀντικρύσει τοὺς ἐχθρούς. Τὰ δύο ἀδέλφια προσευχήθηκαν μαζὶ καὶ ὁ Χαραλάμπης παρακάλεσε ὁλόψυχα τὴν Παναγία νὰ πάρη τὴν ἀδελφή του στὴ προστασία της, ὅταν λείψει ἐκεῖνος, ποὺ ἦταν ὁ τελευταῖος της προστάτης. Ὕστερα φόρεσε τὰ ὅπλα του, ἀφοῦ πρῶτα τὰ εὐλόγησε ὁ ἱερέας, φίλησε σφιχτὰ τὴν ἀδελφή του, τὴν ἀποχαιρέτησε καὶ ἔφυγε. Ἴσια στὸ κάστρο πῆγε, καὶ στάθηκε στὴν πύλη, μόνος, ἀτρόμητος, ἀποφασισμένος νὰ πέση ἡρωϊκά, ἀλλὰ νὰ μὴν ἀφήσει τὴ θέση, ποὺ εἶχε διαλέξει.

Ἔφθασαν οἱ Βούλγαροι, καὶ σὰν λεοντάρι ἀντιστάθηκε ὁ Χαραλάμπης, σκοτόνοντας ὅσους ἐτόλμησαν νὰ πλησιάσουν. Περιτριγυρισμένος ἀπὸ κεφάλια κομμένα καὶ αἱματοκυλισμένα

κορμιά, ὁ γίγας ἔμενε ὄρθιος μπροστὰ στὴν πύλη, ἐμποδίζοντας, μόνος αὐτός, τὸ πλῆθος τῶν Βουλγάρων, ποὺ ἀγριεμένοι, γύρευαν νὰ χυθοῦν στὴν ἔρημη πολιτεία. Μὰ στὸ τέλος, τὸ σπαθὶ ἔσπασε στὸ χέρι του, καὶ σὰν τὸν εἶδαν ξαρμάτωτο, μὲ ἄγριους ἀλαλαγμοὺς ἔπεσαν ἀπάνω του καὶ ζωντανὸ τὸν ἅρπαξαν· καὶ ποιὸς μὲ τὸ σπαθί του, ποιὸς μὲ τὴ λόγχη, κατασπάραξαν τὸ πεσμένο ἡρωϊκὸ παλληκάρι καὶ τὸν ἔκαμαν κομμάτια. Τότε μπῆκαν στὸ κάστρο καὶ τὸ κατάστρεψαν, ἔκαψαν τὰ σπίτια τῆς χώρας καὶ μπῆκαν στὶς ἐκκλησίες, ὅπου ἔσφαξαν τοὺς γέρους. Κρυμμένη πίσω ἀπὸ μιὰ στήλη τῆς ἐκκλησίας, κρατώντας σφιχτὰ ἕνα μαχαῖρι, περίμενε ἡ Θέκλα νὰ ἔλθουν οἱ Βούλγαροι γιὰ νὰ τοὺς πολεμήσει καὶ νὰ πέσει σὰν ἄξια ἀδελφὴ τοῦ Χαραλάμπη, μὰ ὄχι νὰ παραδοθῆ.

«Κρυμμένη πίσω ἀπὸ μιὰ στήλη ...»

Θὰ τὴν ἔσφαζαν βέβαια καὶ αὐτήν, μὰ ἔγινε τότε ἕνα μεγάλο θαῦμα, ὅπως διηγεῖται τὸ «Χρονικὸ τοῦ Γαλαξειδιοῦ.» Τὴν ὥρα ποὺ ἕνας στρατιώτης ἔκλεβε τὰ χρυσᾶ σκεύη τῆς ἐκκλησίας, χωρίστηκε τὸ χέρι του ἀπὸ τὸ σῶμα, κι' αὐτὸς ἔπεσε νεκρός· τὴν ἴδια στιγμή, φανερώθηκε ἕνας καβαλάρης μὲ ὅπλα φωτεινά, καὶ ρίχθηκε ἀπάνω στοὺς Βουλγάρους, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, σκοτόνοντας ὅλους ὅσοι ἦταν μέσα στὴν ἐκκλησία· ὕστερα ἔδιωξε τοὺς ἄλλους ὡς τὰ βουνά, καὶ ἐκεῖ ἔγινε ἄφαντος.

Ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Χαραλάμπη, ἡ Θέκλα δὲ θέλησε νὰ μείνει πιὰ στὸ Γαλαξεῖδι καὶ πῆγε στὴν Πόλη, ὅπου εἶχαν καταφύγει μερικοὶ γνωστοί της. Ἡ Αὐτοκράτειρα ἔμαθε τὴν ἱστορία της, καὶ τόσο συγκινήθηκε καὶ θαύμασε τὴ διαγωγή της, ποὺ τὴν πῆρε στὸ παλάτι, τὴν ἔβαλε στὴ συνοδεία της καὶ τὴν ὀνόμασε Κουβικουλαρία·* ἐκεῖ ζοῦσε μὲ τὶς βασιλοποῦλες ποὺ τὴν ἀγάπησαν εὐθὺς καὶ τὴ φέρουνταν σὰν ἀδελφή τους.

Ὡς τόσο ὁ στόλος ἀρματόνουνταν καὶ ὁ Εὐστάθιος Δαφνομήλης ἀνάγγειλε στὸν Αὐτοκράτορα, πὼς ἦταν ἕτοιμος νὰ ξεκινήσει.

Τότε ὁ Βασιλιᾶς φώναξε τὸν Ἀλέξιο.

— «Ὁ στόλος θὰ κάνει πανιὰ γιὰ τὸ Δυρράχιο σὲ λίγες μέρες», τοῦ εἶπε, «καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ μάθει ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος ἐγκαίρως γιὰ νὰ λάβει τὰ μέτρα του· πρέπει νὰ φύγει εὐθὺς ἕνας πρόδρομος· σκέφθηκα σένα, Ἀργυρέ».

Τόσο συγκινήθηκε ὁ Ἀλέξιος γιὰ τὴν τιμή, ποὺ τοῦ ἔκανε ὁ Βασιλιᾶς, δείχνοντάς του τόση ἐμπιστοσύνη, ποὺ δὲν ἔβρισκε πιὰ τὶς κατάλληλες λέξεις γιὰ νὰ εὐχαριστήσει. Ὁ Βουλγαροκτόνος διέκοψε στὴ μέση μιὰ ἀρχινισμένη φράση του.

— «Καλά, καλά», εἶπε μὲ τὸ ἀνοιχτόκαρδο χαμόγελό του, ποὺ τόσο σπάνια φώτιζε τὸ σοβαρό του πρόσωπο, «μὰ πρέπει νὰ ξέρεις, πὼς ἡ ἀποστολή, ποὺ σοῦ δίνω, δὲν εἶνε εὔκολη. Πρέπει νὰ φύγεις μυστικὰ καὶ γρήγορα».

— «Θὰ φύγω ἀπόψε», εἶπε ὁ Ἀλέξιος.

— «Πρέπει νὰ πᾶς ἀπὸ τὴν ξηρά, δηλαδὴ νὰ περάσης ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, γιὰ νὰ φθάσεις ὅσο μπορεῖς γρηγορώτερα· ἀπὸ τὴν ταχύτητά σου ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχεδίου μας».

— «Θὰ φθάσω ἐγκαίρως, Δέσποτα».

Ὁ Βουλγαροκτόνος τύλιγε καὶ ξετύλιγε τὰ γένεια του μέσα στὰ δάχτυλά του· ἦταν κίνηση, ποὺ ἔκανε συχνά, σὰν ἦταν σκεπτικὸς ἢ σκοτισμένος.

— «Εἶσαι ἀρραβωνιασμένος νομίζω ;» ρώτησε.

— «Ναί, μὲ τὴ Θέκλα».

* Κουβικουλαρία : κυρία τῆς τιμῆς τῆς Αὐτοκράτειρας.

Ὁ Βασίλειος ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸν ὦμο τοῦ Ἀλέξιου καὶ εἶπε μὲ κάποια συμπάθεια.

— «Καὶ ὅμως, πρέπει νὰ φύγεις».

— «Θὰ φύγω», εἶπε ἥσυχα ὁ Ἀλέξιος.

— «Πρέπει νὰ πᾶς ἐκεῖ μὲ ἄλλο ὄνομα, νὰ περάσεις γιὰ Βούλγαρος, νὰ μή σε ἀναγνωρίσει κανένας· πρέπει νὰ πᾶς τὸ γράμμα μου στὸ Δυρράχιο καὶ νὰ τὸ δώσεις στὰ χέρια τοῦ Χρυσήλιου».

— «Θὰ τὸ πάγω».

— «Ἡ ἀποστολὴ ποὺ σοῦ δίνω, εἶνε τέτοια, ποὺ λίγοι εἶνε ἄξιοι νὰ τὴν ἐπιτύχουν», εἶπε σοβαρὰ ὁ Βασίλειος, «σοῦ τὴν ἐμπιστεύομαι· τίποτε δὲν πρέπει νὰ σὲ σταματήσει, τὴ ζωή σου, δὲ θὰ τὴ λογαριάσεις».

— «Δέσποτα», εἶπε ὁ Ἀλέξιος μὲ ἔντονο, ἀλλὰ ἥσυχο τρόπο, «πρὶν φύγω ἀπὸ τὸ Δυρράχιο, ἔκαμα ὅρκο ἀπάνω στὸ εἰκόνισμα τῆς Θεοτόκου, νὰ δώσω τὸ αἷμα μου, τὴ ζωή μου καὶ τὴν τιμή μου ἀκόμα γιὰ Σένα καὶ τὴν Πατρίδα· τὸν ὅρκο μου θὰ τὸν κρατήσω».

— «Δὲν ἀρκεῖ!» εἶπε ὁ Βουλγαροκτόνος, σουφρόνοντας τὰ φρύδια, «δὲν ἀρκεῖ νὰ πεθάνεις στὴν ὑπηρεσία μου! πρέπει καὶ νὰ ἐκτελέσεις τὴ διαταγή μου, πρέπει, δηλαδή, νὰ φθάσεις στὸ Δυρράχιο. Κατάλαβες;»

Ὁ Ἀλέξιος χαμογέλασε.

— «Μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεομήτορος, θὰ φθάσω».

Γιὰ λίγη ὥρα τὸν κύταξε ὁ Βασίλειος σιωπηλά, ὕστερα εἶπε.

— «Θὰ σοῦ δώσουν, στὸ ἀρχηγεῖο, κάτι Βουλγάρικα γράμματα ποὺ θ' ἀποδείχνουν, πὼς εἶσαι ἔμπορος ἀπὸ τὸ Βουτέλιο·* αὐτὰ θὰ τὰ ἔχεις πάντα πρόχειρα γιὰ νὰ τὰ δείχνεις, ὅταν εἶνε ἀνάγκη νὰ περνᾶς γιὰ Βούλγαρος, στὰ μέρη, ποὺ κατέχουν αὐτοὶ οἱ θεοκατάρατοι. Θὰ λάβεις κ' ἕνα πιστοποιητικὸ ἔγγραφο μὲ τὴ βούλα μου, ποὺ θὰ σοῦ χρησιμεύει γιὰ νὰ περνᾶς ἐλεύθερα ἀπὸ

* Βουτέλιο: σημερινὸ Μοναστῆρι ἢ Βιτώλια.

τοὺς αὐτοκρατορικοὺς στρατιωτικοὺς σταθμούς· αὐτὸ ὅμως τὸ ἔγγραφο, ἂν πέσει στὰ χέρια τῶν Βουλγάρων, θὰ σὲ προδώσει».

— «Θὰ τὸ καταστρέψω, ὅταν εἶνε ἀνάγκη».

Ὁ Βασίλειος τοῦ ἔδωσε τότε ἕνα γράμμα γιὰ τὸν Χρυσήλιο.

— «Δὲ γράφει τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς πὼς εἶσαι ἐμπιστευμένος μου ἀγγελιοφόρος καὶ πὼς σὺ θὰ τοῦ μεταδώσεις τὶς θελήσεις μου καὶ τὶς ἀποφάσεις μου. Ἐπειδὴ θὰ περάσεις ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους, εἶνε καλλίτερο νὰ τοῦ μεταδώσεις τὶς διαταγές μου προφορικά ! Στὴν ἀνάγκη θὰ καταστρέψεις κι' αὐτὸ τὸ γράμμα, ἀλλὰ τὴν ἀποστολή σου, *θὰ τὴν ἐκτελέσεις!*»

— «Θὰ τὴν ἐκτελέσω, Δέσποτα».

— «Πήγαινε λοιπόν, καὶ ὁ Θεὸς βοήθειά σου», εἶπε ὁ Βασιλέας, καὶ ἐγκάρδια τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι. Ὁ Ἀλέξιος τὸ πῆρε, γονάτισε καὶ τὸ φίλησε μὲ βαθειὰ συγκίνηση, ὕστερα σήκωσε τὴ βαρειὰ μεταξωτὴ κουρτίνα τῆς πόρτας καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

ΣΤ´
Ο ΓΑΜΟΣ

Ὁ Ἀλέξιος πῆγε ἴσια στὸ δωμάτιο τῆς Θέκλας, ὅπου τὴν ηὗρε μόνη.

— «Θέκλα», τῆς εἶπε χωρὶς προετοιμασίες, «θὰ φύγω καὶ ἔρχομαι νὰ σ' ἀποχαιρετήσω».

Τὴν ἤξερε παλληκάρι καὶ τὴν μεταχειρίζουνταν ἔτσι, ξέροντας, πὼς θὰ καταλάβαινε αὐτὴ τί θὰ πεῖ καθῆκον, καὶ δὲ θὰ τὸν ἀδυνατοῦσε μὲ κλάματα καὶ ἀπελπισίες γυναίκειες.

— «Ποῦ πηγαίνεις;» ρώτησε κείνη, κάπως ξαφνισμένη.

— «Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, εἶνε μυστικό, δὲν πρέπει νὰ ξέρεις».

— «Καὶ πότε φεύγεις;»

— «Ἀπόψε».

Ἡ Θέκλα σκέφθηκε λίγο, ὕστερα εἶπε.

— «Δὲν θέλεις νὰ γίνει πρῶτα ὁ γάμος μας;»

— «Πῶς;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος, «φεύγω ἀπόψε, Θέκλα, τί ὥρα θὰ γίνει γάμος στὸ παλάτι;»

— «Εὐθὺς μπορεῖ νὰ γίνει, φθάνει νὰ θέλεις· καὶ ὅπου κι' ἂν πᾶς θὰ σ' ἀκολουθήσω».

Μιὰ στιγμὴ τοῦ ἦλθε νὰ δεχθῆ τὴ γενναία της πρόταση· ὕστερα ὅμως συλλογίσθηκε ὅλες τὶς δυσκολίες τοῦ δρόμου, τὴν κούραση, τοὺς κινδύνους, καὶ τῆς εἶπε τοὺς φόβους του.

— «Ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι», εἶπε ἡ Θέκλα, «μὴ ξεχνᾶς πὼς δὲν ἔζησα πάντα στὸ παλάτι, πὼς ἔμαθα ἀπὸ κούραση καὶ κακοπέραση».

— «Τὸ ξέρω», εἶπε μὲ συγκίνηση ὁ Ἀλέξιος, «καὶ θὰ ἤσουν γιὰ μένα μεγάλη βοήθεια ἴσως, στὴν ἐκτέλεση τοῦ σκοποῦ μου, σὲ ξέρω γυναῖκα μὲ καρδιὰ καὶ κεφάλι· μὰ τὸ ταξίδι εἶνε δύσκολο καὶ... καὶ ἴσως ἐπικίνδυνο, Θέκλα», ἐπρόσθεσε παίρνοντας τὸ χέρι της.

Ἡ Θέκλα χαμογέλασε.

— «Ἀκόμα περισσότερο λοιπόν, σοῦ ζητῶ νὰ μὲ πάρεις μαζί σου», εἶπε.

Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξιος ἐπέμενε στὴν ἄρνησή του. Ὄχι, ὅσο περισσότερο ἔβλεπε τὴν μεγάλη της ψυχή, τόσο λιγώτερο ἀποφάσιζε νὰ τὴν τραβήξει σὲ τόσους κινδύνους, ποὺ καὶ ὁ ἴδιος δὲν μποροῦσε νὰ τοὺς λογαριάσει, μὴ γνωρίζοντας τοὺς τόπους ποὺ θὰ περνοῦσε. Ἡ Θέκλα τὸν εἶδε ἀποφασισμένο καὶ δὲν ἐπέμεινε περισσότερο, ἀλλὰ εἶχε τὸ σκοπό της.

— «Τοὐλάχιστον νὰ γίνει ὁ γάμος μας», εἶπε πάλι, «αὐτὸ τί σὲ πειράζει; Ὕστερα φεύγεις».

Ὁ Ἀλέξιος δὲν εἶχε κανένα σοβαρὸ λόγο νὰ τῆς ἀρνηθῆ αὐτὴ τὴ χάρη· θὰ τοὺς στεφάνονε ἀμέσως, ἕνας παππᾶς τοῦ παλατιοῦ καὶ θὰ ἔφευγε ὕστερα· ἀλλὰ ἤθελε τὸν Ἀσώτη, νὰ παραβρεθῆ στὸ γάμο του, καὶ πῆγε νὰ τὸν βρεῖ.

Μόλις βγῆκε ὁ Ἀλέξιος, ἡ Θέκλα ἔτρεξε στὰ δωμάτια τῆς Αὐτοκράτειρας, ὅπου ἔμπαινε καὶ ἔβγαινε ἐλεύθερα· ἡ Ἑλένη ἦταν μόνη· καθισμένη στὸ παράθυρό της, κύταζε μελαγχολικὰ τὰ καΐκια ποὺ πήγαιναν καὶ ἤρχουνταν στὰ νερὰ τοῦ Βοσπόρου· ἦταν λυπημένη ἡ Αὐγούστα, γιατὶ ἡ μεγάλη της κόρη, ἡ Εὐδοξία, γύρευε νὰ πάγει στὸ μοναστῆρι, καὶ μὲ ὅλη της τὴν εὐλάβεια, ἡ καρδιά της αἱμάτονε, ὅταν συλλογίζουνταν πῶς θὰ ἔχανε σὲ λίγο τὴ γλυκειά της κόρη, ποὺ ἦταν ἡ ἀγαπημένη της.

Ἡ Θέκλα ρίχθηκε στὰ πόδια της.

— «Αὐγούστα, βοήθησέ με!» φώναξε μὲ πάθος, «σὲ σένα βάζω ὅλες μου τὶς ἐλπίδες».

Ἡ Βασίλισσα ἀγαποῦσε μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη, τὴ νέα Γαλαξειδιώτισσα· ἁπαλά, ἁπαλὰ πέρασε τὰ ἔμορφα ἄσπρα χέρια της μέσα στὰ σγουρὰ μαλλιὰ τῆς κόρης.

— «Λέγε, παιδί μου», εἶπε μὲ κεῖνο τὸ γλυκὸ χαμόγελό της, ποὺ ἄφησε ἐποχὴ στὸ παλάτι καὶ ποὺ τὴν εἶχε κάμει τόσο ἀγα-

πτή, ὥστε, ὅταν πέθανε, γιὰ χρόνια ἀκόμη, ὅλοι τὴ θυμοῦνταν σὰν ἁγία, «λέγε, ξέρεις πὼς γιὰ σένα θὰ κάμω ὅ,τι περνᾶ ἀπὸ τὸ χέρι μου».

Γιὰ ν' ἀκούσει τὸ παράπονο τοῦ κοριτσιοῦ, εἶχε παραμερίσει τὶς δικές της σκέψεις καὶ τὶς πίκρες της.

Ἡ Θέκλα κάθησε στὰ πόδια της, πῆρε τὸ χέρι της καὶ τὸ φίλησε, καὶ ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὰ γόνατα τῆς Ἑλένης.

— «Αὐγούστα . . . ὁ Ἀλέξιος φεύγει ἀπόψε».

— «Φεύγει ; νὰ πάγει ποῦ ;» ρώτησε ξαφνισμένη ἡ Βασίλισσα.

— «Δὲ μοῦ τὸ εἶπε, μὰ φεύγει μὲ διαταγὴ τοῦ Αὐτοκράτορα. . Καὶ θέλω νὰ φύγω μαζί του».

Ἡ Ἑλένη πῆρε τὸ πρόσωπο τῆς κόρης στὰ δυό της χέρια, τὸ σήκωσε καὶ τὴν κύταξε.

— «Θέλεις νὰ φύγεις ;»

— «Ναί, Αὐγούστα».

Τὰ μάτια τῆς Θέκλας ἔλεγαν θέλησι καὶ θάρρος, καὶ ἡ Βασίλισσα, ὅταν θυμήθηκε τὴ διαγωγή της στὸ Γαλαξεῖδι, τὴ γενναιότητά της καὶ τὴν ἀνδρική της σχεδὸν θέληση, δὲ βρῆκε, στὴ λυπημένη της καρδιά, μιὰ λέξη γιὰ νὰ τὴν σταματήσει.

— «Νὰ φύγης, παιδί μου», τῆς εἶπε, «μὰ νὰ στεφανωθῆς πρῶτα».

Ἡ Θέκλα ἅρπαξε τὰ χέρια της καὶ τὰ φίλησε μὲ συγκίνηση.

— «Αὐγούστα, δὲν τελειόνει ἐκεῖ ἡ χάρη ποὺ σοῦ ζητῶ», εἶπε, «ὁ Ἀλέξιος δὲν δέχεται τὴ πρότασή μου, φοβᾶται τὴν κούραση τοῦ δρόμου γιὰ μένα, γιατὶ εἶμαι γυναῖκα· ξεχνᾶ πὼς εἶμαι Γαλαξειδιώτισσα».

— «Λοιπόν ;»

Σήκωσε τὸ κεφάλι της ἡ Θέκλα καὶ κύταξε τὴ Βασίλισσα στὸ πρόσωπο.

— «Λοιπόν, θὰ φύγω μυστικά», εἶπε ἥσυχα, μὰ μὲ τέτοια ἀπόφαση, ποὺ ἡ Βασίλισσα ταράχθηκε. Γιὰ ἕνα λεπτὸ κύταξε τὸ χλωμὸ κορίτσι καὶ ἀπόρησε, πῶς τόσο δυνατὴ ψυχὴ μπο-

ρούσε νὰ βρίσκεται σ' αὐτὸ τὸ λεπτὸ κοριτσίστικο κορμί. Ὕστερα ἔσκυψε καὶ τὴν φίλησε στὸ μέτωπο.

— «Φώναξε τὴ πιστή μου 'Αναστάσω», εἶπε, «κ' ἔννοια σου. Πήγαινε νὰ ἑτοιμασθῇς, θὰ ἔλθω σὲ λίγο στὰ δωμάτιά σου, ὅπου θὰ σὲ στεφανώσω ἐγώ».

Τὴν κύταξε ἡ Θέκλα μὲ κάποια ἀνησυχία.

Ἡ Αὐγούστα γέλασε καὶ χάϊδεψε τὸ μάγουλό της.

— «Ἔννοια σου, ἡ 'Αναστάσω θὰ κάμη μὲ τρόπο, ὥστε ὅταν ἀνέβει ὁ 'Αλέξιος στὸ πλοῖο, νὰ βρεῖ ἔξαφνα ἕνα σύντροφο, ποὺ δὲν περιμένει. Πήγαινε καὶ ἔχε ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια μου».

Ἡ 'Αναστάσω ἦταν ἡ παραμάνα τῆς Αὐτοκράτειρας καὶ ὡς τὸ θάνατο ἀφωσιωμένη σ' αὐτήν. Ἡ Θέκλα τὸ ἤξερε, καὶ ἥσυχη τώρα, ποὺ εἶχε τὴν ὑπόσχεση τῆς Ἑλένης, πῆγε νὰ ἑτοιμασθῇ γιὰ τὴ βιαστικὴ καὶ κρυφή της ἀναχώρηση.

Στὸ μεταξύ, ὁ 'Αλέξιος εἶχε βρεῖ τὸν 'Ασώτη στὸ ἰδιαίτερό του δωμάτιο.

— «'Ασώτη», εἶπε, «φεύγω ἀπόψε».

— «Φεύγεις ; γιὰ ποῦ ;»

— «Δὲ σοῦ εἶπε τίποτε ὁ Αὐτοκράτορας ;»

Ὁ 'Ασώτης τὸν κύταξε μιὰ στιγμὴ καὶ κατάλαβε.

— «Πᾶς στὸ Δυρράχιο !»

— «Ναί· ἦλθα νὰ σοῦ ζητήσω τὸ δαχτυλίδι τοῦ Χρυσήλιου».

Πῆρε ὁ 'Ασώτης τὸ δαχτυλίδι ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ τὸ πέρασε στὸ δάχτυλο τοῦ φίλου του· μὲ συγκίνηση ἔσφιξε τὸ χέρι του.

— «Θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν στὴ θέση σου», εἶπε ἁπλά.

Ὁ 'Αλέξιος ἦταν ὁ ἴδιος πολὺ συγκινημένος.

— «Δὲν εἶνε μόνο αὐτὸ ποὺ ἔχω νὰ σοῦ πῶ· ἦλθα καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ παραβρεθῇς στὸ γάμο μου· παντρεύομαι ἀπόψε».

— «Πῶς αὐτό ;» ρώτησε σαστισμένος ὁ 'Ασώτης.

— «Τὸ ζήτησε ἡ Θέκλα καὶ δὲν μπόρεσα νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῶ. Θὰ ἔλθεις ;»

— «'Εννοεῖται !»

— Θὰ μὲ βρεῖς στὰ δωμάτια τῆς Θέκλας», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «ἀμέσως μετὰ τὸ γάμο, θὰ φύγω».

— «Ὁ Θεὸς μαζί σου, Ἀλέξιε! καὶ καλὴ ἀντάμωση πάλι».

Λίγη ὥρα ἀργότερα, βρίσκουνταν ὅλοι μαζεμένοι στὴ φωτισμένη κάμαρα τῆς Θέκλας. Ἡ Αὐτοκράτειρα ἡ ἴδια, βάσταξε τὰ χρυσὰ στέφανα στὸ κεφάλι τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης καὶ ἀντάλλαξε τὰ δαχτυλίδια τους. Ὁ Ἀσώτης καὶ ἡ γυναῖκα του ἄκουαν μὲ εὐλάβεια τὶς εὐχές, ποὺ διάβαζε ἀργά, μὲ συγκινημένη φωνή, ὁ ἰδιαίτερος πνευματικὸς τῆς Βασίλισσας· ποτὲ ἀκόμα στὸ παλάτι, δὲν εἶχε γίνει πιὸ ἁπλὸς καὶ πιὸ συγκινητικὸς γάμος.

Ἀφοῦ τελείωσε τὸ μυστήριο, ἡ Αὐτοκράτειρα φίλησε σφιχτὰ τὴ νύφη· πῆρε ἀπὸ τὸ λαιμό της μιὰ χρυσῆ ἁλυσίδα, ὅπου κρέμουνταν ἕνας σταυρὸς στολισμένος μὲ πολύτιμα μαργαριτάρια καὶ τὴν πέρασε στὸ λαιμὸ τῆς Θέκλας.

— «Ἔχει Τίμιο Ξύλο μέσα», εἶπε, «θὰ σὲ φυλάγει ἀπὸ κάθε κακό».

Ὁ Ἀσώτης, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, ἔσφιξε τὸ φίλο του στὴν ἀγκαλιά του· τοῦ ἔδωσε τὸ πολύτιμο μαχαῖρι, ποὺ πεθαίνοντας, εἶχε συλλογιστῆ νὰ τοῦ στείλη ὁ πατέρας του, μὲ τὴν τελευταία του εὐχή.

— «Πάρε το, εἶνε τὸ πολυτιμότερο πρᾶγμα ποὺ ἔχω», εἶπε, «στὴ δύσκολη ἀποστολή, ποὺ ἀνάλαβες νὰ ἐκτελέσεις, θὰ ἔλθει καμιὰ ὥρα, ποὺ θὰ χρειαστῆς ἕνα τέτοιο φίλο. Αὐτὸς ξέρει νὰ σὲ προστατεύσει, νὰ σ' ἐκδικήσει, καὶ στὴν ἀνάγκη, νὰ σώσει καὶ τὴν τιμή σου».

Ἕνας ἀξιωματικὸς σήκωσε τὴ χρυσοκέντητη κουρτίνα τῆς πόρτας καὶ χαιρέτησε τὸν Ἀλέξιο.

— «Τὸ ἄλογο εἶνε ἕτοιμο», εἶπε.

Ὁ Ἀλέξιος γονάτισε μπροστὰ στὴν Αὐτοκράτειρα καὶ φίλησε τὸ χέρι της· ὕστερα ἀποχαιρέτησε τὸν Ἀσώτη καὶ τὴ γυναῖκα του·

τὰ χείλια του ἔτρεμαν, ἦταν κατάχλωμος. Ὅλοι στὸ γύρω του ἦταν ἐπίσης συγκινημένοι, μόνη ἡ Θέκλα ἔμοιαζε ἥσυχη.

Τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του, τὴν φίλησε σφιχτά, καὶ χωρὶς νὰ πεῖ λέξη, βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο μὲ τὸν ἀξιωματικό, ποὺ τὸν συνόδευσε ὡς ἔξω, ὅπου ἕνας σταυλίτης περίμενε μὲ τὸ ἄλογο.

Ὁ Ἀλέξιος καβαλίκεψε, ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ κέντησε τὰ πλευρὰ τοῦ ζώου του. Περνώντας κάτω ἀπὸ τὰ φωτισμένα παράθυρα τῆς Θέκλας, σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ κύταξε ἀπάνω· δάκρυα θόλοναν τὰ μάτια του. «Ἄραγε θὰ ξανάβλεπε ποτὲ τὸ παλάτι αὐτό, ὅπου τώρα τὸν περίμενε ἡ Θέκλα, ἡ γυναῖκα του ;....»

—«Πῆγε στὸ ἀρχηγεῖο, ὅπου παράλαβε τὰ γράμματα, ποὺ τὸν ἔδειχναν δῆθεν Βούλγαρο, καὶ τὸ πιστοποιητικὸ ἔγγραφο μὲ τὴν αὐτοκρατορικὴ βούλα, ποὺ θὰ τοῦ χρησίμευε νὰ περνᾶ ἐλεύθερα ἀπὸ κάθε Βυζαντινὸ σταθμό, ποὺ θ' ἀπαντοῦσε στὸ δρόμο του. Παράλαβε καὶ μιὰ ζώνη πέτσινη, γεμάτη χρήματα γιὰ τὸ ταξίδι καὶ τὴν ἔζωσε κάτω ἀπὸ τὰ ροῦχα του.

Ἀπὸ κεῖ κατέβηκε στὸν Κεράτιο ὅπου, στὸ περιγιάλι, τὸν περίμενε ἕνα καΐκι. Μελαγχολικὰ καὶ σιωπηλά, τράβηξε γιὰ τὸ βασιλικὸ δρόμονα.* Τὰ κουπιὰ βουτοῦσαν σιγαλὰ στὰ ἥσυχα νερὰ καὶ ὁ Ἀλέξιος γύρευε νὰ πάρει μέσα του μὲ μιὰ ματιά, τὴν εἰκόνα ὅλη τῆς Ἑπταλόφου.

Τὸ φεγγάρι μόλις σηκόνουνταν ἐκείνην τὴν ὥρα καὶ ἡ πρῶτες του ἀχτίδες λοξόπεφταν στὸν ὁλόχρυσο τροῦλλο τῆς Ἅγιας Σοφιᾶς, ὅπου δέσποζε ὁ χρυσὸς σταυρὸς μὲ τ' ἁπλωμένα χέρια του, σὰν νὰ εὐλογοῦσε τὴν Πρωτεύουσα· τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀλέξιου μιὰ φωτεινὴ ἐλπίδα, ποὺ ἔλαμπε στὴ σκοτεινὴ νύχτα τῆς ἀποστολῆς του. Ἔκαμε τὸ σταυρό του καὶ ψιθύρισε, «Μὲ τὴ βοήθειά Σου, Κύριε, *θὰ φθάσω.*» Καὶ τὰ μάτια του ἐπέστρεφαν πάντα στὸ παλάτι τοῦ Βουκολέοντος, στὸ φωτισμένο παράθυρο τῆς ἀγαπημένης του. «Θὰ τὴν ξανάβλεπε πιὰ ἆραγε ;»

* Δρόμων : πλοῖο Βυζαντινὸ μὲ 220-250 ναῦτες, μὲ δύο καταστρώματα καὶ τέσσερεις σειρὲς κουπιά.

Ἀπομακρύνουνταν τὸ καΐκι καὶ ὁ Ἀλέξιος κύταζε μὲ ἀγάπη τὴ χώρα, τὰ ἄπειρα σπίτια σκαρβελωμένα στοὺς λόφους μὲ τὰ ἀμέτρητά τους φῶτα, ποὺ τρεμούλιαζαν στὰ κοιμισμένα νερὰ τοῦ Κεράτιου κόλπου, σὰν χίλια μύρια ἄστρα πεσμένα ἀπὸ τὸν οὐρανό. «Πατρίδα !» ψιθύρισε, «γλυκειὰ πατρίδα, τί ἔμορφη ποὺ εἶσαι !»

Τὴν ἄφηνε γιὰ μιὰ μεγάλη καὶ ἱερὴ ἀποστολή, ἤξερε πὼς ἴσως δὲ θὰ ἐπέστρεφε ποτέ ! Ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ πέρα, οἱ δρόμοι βρίσκουνταν στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν, οἱ Βούλγαροι ἦταν παντοῦ, ἐδῶ μιὰ μέρα, ἐκεῖ τὴν ἄλλη, φεύγοντας ὅπου παρουσιάζουνταν οἱ Βυζαντινοὶ καὶ ξεμυτίζοντας πάλι μόλις εἶχαν γυρίσει τὴ ράχη τους. Ἡ ἰδέα τοῦ κινδύνου ἔξαφνα ἄναψε τὸν Ἀλέξιο· τὸν ἔπιασε ἀνυπομονησία νὰ φθάσει στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου θὰ ξεμπαρκάριζε γιὰ νὰ ἐξακολουθήσει, ἀπὸ τὴ ξηρά, τὸ ταξίδι του· ἤθελε νὰ κουνηθῆ, νὰ ἐνεργήσει, νὰ δεῖ τὸν κίνδυνο κατὰ πρόσωπο καὶ νὰ τὸν νικήσει.

— «Πρέπει νὰ φθάσω !» σκέφθηκε, «καὶ θὰ φθάσω. Ἀλλοιῶς δὲν ἀξίζω τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Βασιλιᾶ μου».

Σίμωσε τὸ καΐκι στὸ δρόμωνα καὶ ὁ Ἀλέξιος πήδησε γοργὰ στὸ πλοῖο· δυνατά, εὐγενικὰ αἰσθήματα φούσκοναν τὴν καρδιά του. «Ἡ Θέκλα θὰ εἶναι τόσο ὑπερήφανη σὰν ἐπιστρέψω», σκέφθηκε, καὶ ὅλη ἡ μελαγχολία του ἔσβυσε, ἡ ἐπιτυχία τοῦ φάνηκε ἀσφαλισμένη, ἀφοῦ τόσο τὴν ἤθελε.

Γύρισε νὰ δώσει τὴ διαταγὴ νὰ σηκώσουν τὸ καΐκι στὸ δρόμωνα, ὅταν ἔξαφνα, δυὸ χέρια τὸν ἀγκάλιασαν κ' ἕνα γυναίκειο γέλοιο κελάϊδησε στ' αὐτί του. Ξαφνίστηκε, ἔκαμε ἕνα βῆμα πίσω, μὰ τὰ χέρια δὲν τὸν ἄφηναν καὶ τὸ γλυκὸ γέλοιο ἐξακολουθοῦσε.

— «Θέκλα !» φώναξε καθὼς ἀναγνώρισε τὸ πρόσωπό της, στὸ φῶς τῆς σελήνης, ποὺ λίγο λίγο ἀνέβαινε.

— «Δέ μοῦ ξεφεύγεις πιά ! Βλέπεις, ὅ,τι θέλει ἡ γυναῖκα, τὸ καταφέρνει πάντα», εἶπε χαρούμενη ἡ Θέκλα, «τώρα διῶξε με, ἂν μπορεῖς».

— «Ὄχι δέ σε διώχνω», εἶπε μὲ συγκίνηση ὁ Ἀλέξιος, «μὰ ξέρεις τί κάνεις ;»

— «Τὸ ξέρω καὶ τὸ θέλω».

— «Συλλογίσου τὸ δρόμο ποὺ ἔχομε νὰ περάσομε.... » καὶ σταμάτησε χωρὶς νὰ πεῖ ὄνομα χώρας.

— «Ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ὡς τὸ Δυρράχιο», ψιθύρισε ἡ Θέκλα στ' αὐτί του, γιὰ νὰ μὴν τ' ἀκούσει ἄλλος κανένας, «βλέπεις, τὸ κατάλαβα !»

— «Μὰ εἶσαι γυναῖκα, νέα, ἀδύνατη, πὼς θὰ περάσεις ἀπὸ τόση κούραση....»

— «Εἶμαι Γαλαξειδιώτισσα», εἶπε ζωηρὰ ἡ Θέκλα, «ἡ Γαλαξειδιώτισσες δὲ φοβοῦνται ἀπὸ τέτοια· ἔλα, δῶσε τὶς διαταγές σου· κύταξε, ὁ πλοίαρχος περιμένει γιὰ νὰ κάνει πανιά».

— «Μὰ ἡ Αὐγούστα, τί θὰ πεῖ ;» ρώτησε πάλι ὁ Ἀλέξιος, καταφεύγοντας στὸ τελευταῖο του ἐπιχείρημα.

Ξέσπασε πάλι τὸ γλυκὸ γέλοιο τῆς Θέκλας.

— «Ἡ Αὐγούστα ; ἐκείνη μ' ἔστειλε κρυφὰ ἐδώ, καὶ ἐπειδὴ δὲ θὰ μὲ δέχουνταν ὁ πλοίαρχος, ἔστειλε μαζί μου τὴν πιστὴ Ἀναστάσω κ' ἕναν ἀξιωματικό, ποὺ φρόντισε τὸ διαβατήριό μου. Ἔχεις καμιὰν ἄλλην ἀντίρρηση ;»

Καὶ γελοῦσε, γελοῦσε μ' ὅλη της τὴν καρδιά. Ὁ Ἀλέξιος δὲ βάσταξε πιά.

— «Ἔρριφθ' ὁ κύβος !» εἶπε νικημένος. «Ἴσως εἶνε γιὰ καλλίτερο».

Κ' ἔδωσε στὸν πλοίαρχο τὴ διαταγὴ νὰ ἰσάρουν τὰ πανιά.

Ζ'

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΙΟΣ

Ὡς τὴ Θεσσαλονίκη, τὸ ταξίδι πέρασε σὰν ἕνα ὡραῖο ὄνειρο γιὰ τὸν Ἀλέξιο καὶ τὴ γυναῖκα του. Τὸ καράβι ἀρμένιζε ἥσυχα στὰ γαλάζια κύματα τῆς Προποντίδας καὶ τῆς Ἄσπρης θάλασσας, τὸ ἀεράκι οὔριο φυσοῦσε στὰ πανιά, καὶ χωρὶς ἐπεισόδιο, χωρὶς ἀργοπορία, ἔφθασαν ἕνα πρωὶ στὴ Θεσσαλονίκη, χαρούμενοι, εὐτυχισμένοι, πλέκοντας χίλια ὄνειρα γιὰ τὸ μέλλον, ὅταν θὰ τελείονε ἡ ἀποστολή τους καὶ θὰ ἐπέστρεφαν στὴ Βασιλεύουσα.

Στὴ Θεσσαλονίκη, τοὺς ἄφησε ἡ συνοδεία τους· κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀλέξιο καὶ τὴ Θέκλα δὲ γνώριζε τὸ σκοπὸ τοῦ ταξιδιοῦ.

— Ἐδῶ ἀρχίζουν τὰ σοβαρά», εἶπε ὁ Ἀλέξιος τῆς γυναίκας του, «πρέπει νὰ μὴ χάσομε οὔτε μιὰ ὥρα, γιατὶ ἡ διαταγὴ τοῦ Βασιλέα πρέπει νὰ φθάσει στὰ χέρια τοῦ Χρυσήλιου, ὅσο μπορεῖ γρηγορώτερα».

— «Εἶμαι ἕτοιμη νὰ φύγω ἀμέσως», εἶπε ἐκείνη, «πές μου τί θέλεις νὰ κάμω ;»

— «Πρῶτα πρῶτα, ν' ἀλλάξεις ροῦχα· νομίζω φρονιμώτερο κ' εὐκολώτερο νὰ εἶσαι ντυμένη ἀντρικὰ καὶ νὰ περνᾶς γιὰ ἄντρας».

— Ἡ Θέκλα γέλασε. «Δῶσε μου μιὰ δική σου φορεσιά», εἶπε «θὰ γίνομε ἀδέλφια».

— «Οὔτ' αὐτὸ δὲν κάνει· στὸ μέλλον ἐγὼ δὲ θὰ εἶμαι ὁ Ἑταιριάρχης Ἀλέξιος Ἀργυρός, οὔτε ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Πόλη· πρέπει νὰ γίνω πραματευτής, ποὺ ταξιδεύει γιὰ τὶς δουλειές του· στὸ μέλλον μὲ λένε Γαβριὴλ Νικολίτση, ὅπως μ' ἔχουν γραμμένο στὰ Βουλγάρικά μου γράμματα, καὶ σὺ εἶσαι ὁ παραγιός μου Γρηγόρης. Πρέπει νὰ πᾶμε εὐθὺς στὰ ἐμπορικὰ καὶ ν' ἀγοράσομε τὶς ἀνάλογες φορεσιές».

— «Πρέπει νὰ κόψω πρῶτα τὰ μαλλιά μου», πρότεινε ἡ Θέκλα, ξεκαρφόνοντας τὶς χρυσὲς κορδέλες, ποὺ τὰ βαστοῦσαν· χύθηκαν στοὺς ὤμους της, καστανά, σγουρά, περιτυλίγοντάς την ὅλην μὲ τὴν πλούσια τους ζεστασιά.

— «Ἄχ, ὄχι! μὴν τὸ κάνεις!» εἶπε ὁ Ἀλέξιος καὶ μὲ ἀγάπη χάϊδεψε τὰ πυκνά τους κατσαρά, «εἶνε τόσο ἔμορφα! Θὰ βροῦμε κανένα σκοῦφο, ποὺ νὰ τὰ κρύβει ὅλα μὲ τρόπο, ποὺ νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἐμορφιά τους».

Πῆγαν μαζὶ στὴ χώρα καὶ ἀγόρασαν ὁ καθένας μιὰ φορεσιὰ ἀνάλογη τῆς τάξης ποὺ προσποιοῦνταν.

Ὅταν ὁ Ἀλέξιος εἶδε τὴ Θέκλα, ντυμένη μὲ τὰ φτωχικὰ ἀγορίστικα ροῦχα, ποὺ ταίριαζαν, σ' ἕνα παραγιὸ Βουλγάρου πραματευτὴ καὶ τὸ κεφάλι της σκεπασμένο μ' ἕνα κίτρινο σκοῦφο, ποὺ ἔκρυβε τὰ μαλλιά της, τὸν πῆραν τέτοια γέλοια, ποὺ οὔτε νὰ μιλήσει δὲν μποροῦσε.

— «Τί νόστιμη ποὺ εἶσαι!» τῆς εἶπε, ἀφοῦ ἡσύχασε λίγο, «μοιάζεις δώδεκα χρονῶν ἀγοράκι».

Τὴν γύρισε ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς γιὰ νὰ τὴν δεῖ καὶ γελοῦσαν καὶ οἱ δυό, σὰν παιδιά.

Τὰ ἄλογα ἦταν ἕτοιμα· καβαλίκεψαν καὶ οἱ δυὸ καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Ἀλέξιος θυμήθηκε τὴ μάχη, ποὺ εἶχε γίνει τρία χρόνια προτήτερα, ὅπου σκοτώθηκε ὁ Ταρωνίτης καὶ αἰχμαλωτίστηκε ὁ Ἀσώτης καὶ κεῖνος· ἔδειξε τὸ μέρος τῆς Θέκλας καὶ τῆς διηγήθηκε πῶς, πεθαίνοντας, τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ταρωνίτης, γιὰ τὸν Ἀσώτη, τὸ ἴδιο αὐτὸ διαμαντοστόλιστο μαχαῖρι, ποὺ ἦταν κρυμμένο στὸν κόρφο του.

Πήγαιναν τ' ἄλογα μὲ τακτικὸ βῆμα, ἀκολουθώντας τὸν φαρδὺ στρατιωτικὸ δρόμο, τὴν Ἐγνάτια ὁδό,* ὅπως ὀνομάζουνταν ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν Ῥωμαίων, ποὺ τὸν εἶχαν κατασκευάσει καὶ ποὺ

* «Ἐγνατία ὁδός»: ἔγινε τὸν πρῶτο αἰῶνα μ.χ. τὸν καιρὸ τοῦ Κλαύδιου καὶ διατηρεῖται ἀκόμα σήμερα.

διάσχιζε ὅλη τὴ χερσόνησο, ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ὡς τὸ Δυρράχιο. Γιὰ νὰ κρατήσουν τὸ δρόμο αὐτό, Βυζαντινοὶ καὶ Βούλγαροι πολέμησαν ἄγρια, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀτέλειωτου πολέμου καί, ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη, χύθηκε ποτάμι τὸ αἷμα.

Ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα κουβέντιαζαν μεταξύ τους ζωηρά· ὅλα τοὺς φαίνουνταν ρόδινα, ἡ μέρα ἦταν ὡραία, καὶ παντοῦ γύρω τους χαμογελοῦσε ἡ ἄνοιξη καὶ μοσχοβολοῦσε ἡ γῆ.

— «Ἀφοῦ πηγαίνει ὁ δρόμος ὡς τὸ Δυρράχιο, τὸ ταξίδι μας δὲ θὰ εἶνε καὶ τόσο δύσκολο», εἶπε ἡ Θέκλα.

— «Δυστυχῶς δὲ θὰ μπορέσομε νὰ τὸν ἀκολουθήσομε», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «τὰ Βοδενὰ εἶνε στὰ χέρια τῶν Βουλγάρων καί, ἀπὸ κεῖ, θ' ἀναγκασθοῦμε νὰ πάρομε τὰ βουνά· ἂν ἔχουν προχωρήσει οἱ Βούλγαροι ὡς τὴν Πέλλα, θ' ἀναγκασθοῦμε, καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ Βοδενά, ν' ἀφήσομε τὸ μεγάλο δρόμο».

Ἀλλά, στὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου, ὅταν ἔφθασαν στὴν Πέλλα, δὲν εἶχαν ἀπαντήσει ἀκόμη κανένα Βούλγαρο στρατιωτικό, οὔτε εἶδαν τίποτα, ποὺ νὰ πρόδινε τὴν ἄμεση γειτονιά τους. Πῆγαν σ' ἕνα ξενῶνα γιὰ νὰ περάσουν τὴ νύχτα· ὁ νοικοκύρης ἦταν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ μ' ἐνδιαφέρον τοὺς ρώτησε τί νέα ἔφερναν. «Δὲν ἤξεραν τίποτα», ἀποκρίθηκαν, καὶ ρώτησε ὁ Ἀλέξιος ἂν βρίσκουνταν Βούλγαροι στὰ γειτονικὰ μέρη. Ὁ ξενοδόχος σήκωσε ψηλὰ τὰ χέρια του μὲ ὕφος ἀπελπισμένο.

— «Ποτὲ δὲν ξέρεις ποῦ εἶνε!» ἀποκρίθηκε, «γιὰ μέρες κ' ἑβδομάδες, καὶ κάποτε καὶ μῆνες, δὲν τοὺς βλέπει κανείς· κ' ἔξαφνα, τὴν ὥρα ποὺ νομίζεις, πὼς τοὺς ξεφορτωθήκαμε γιὰ καλά, νά σου τους πάλι, ποὺ πέφτουν σὰν κατάρα στὰ χωριά, ρημάζοντας ὅ,τι βροῦν, σκοτόνοντας γυναικόπαιδα καὶ γέρους, κλέβοντας ὅ,τι μποροῦν νὰ σηκώσουν καὶ νὰ πάρουν, καὶ ξαναφεύγουν μόλις δοῦν τὸ πρῶτο Ἑλληνικὸ σῶμα. Ἀλλοίμονό μας! πόσα ἔχομε ἀκόμα νὰ τραβήξομε, οἱ κακόμοιροι!»

Γύρευε ὁ Ἀλέξιος νὰ μάθει σὲ ποιὰ γειτονικὰ μέρη εἶχαν φανεῖ γιὰ τελευταία φορά, μὰ δὲν ἤξεραν νὰ τοῦ ποῦν· τὸ πῆρε γιὰ καλὸ σημάδι.

— «Ἂν ἦταν ἐδῶ κοντά, θὰ τὸ ἤξεραν», εἶπε τῆς γυναίκας του, σὰν βρέθηκαν μόνοι. «Ὅπου καὶ ἂν περάσουν οἱ Βούλγαροι, ἀφήνουν πίσω τους σημάδια τέτοια, ποὺ τὸ μαθαίνει γρήγορα ἡ γειτονιά».

Πρωΐ πρωΐ τὴν ἄλλη μέρα, καβαλίκεψαν πάλι καὶ πῆραν τὸ μεγάλο δρόμο, ποὺ πήγαινε στὰ Βοδενά, πόλη δυνατὰ ὀχυρωμένη καὶ χτισμένη ψηλά, σὲ βράχο τόσο ἀπότομο, ποὺ ἀπὸ τὰ τρία του πλευρὰ ἦταν γκρεμνοὶ καὶ μόνο ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος εἶχε δρόμο, ποὺ ἀνέβαινε στὴ χώρα.

Τὰ Βοδενὰ καὶ ἡ Βέρροια ἦταν ἀπὸ τὰ δυνατώτερα φρούρια στὸ Θέμα τῆς Θεσσαλονίκης· τὰ εἶχε κυριεύσει ὁ Σαμουήλ, στὰ 989, καὶ ἔκτοτε ἔμεναν στὰ χέρια του. Ἐκεῖ μαζεύουνταν καὶ ὀχυρόνουνταν τὰ Βουλγάρικα σώματα, μόλις παρουσιάζουνταν ὁ Βυζαντινὸς στρατός, ἀλλὰ μόλις ἀπομακρύνουνταν πάλι, κατέβαιναν στὶς πεδιάδες τῆς Μακεδονίας καὶ κατάστρεφαν ὅ,τι ἔβρισκαν.

Ποῦ καὶ ποῦ, στὸ δρόμο, ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα ἀπαντοῦσαν κανένα χωρικό· ἀντάλλαζαν ἕνα χαιρετισμὸ κ' ἐξακολουθοῦσαν τὸ δρόμο τους.

— «Ἂν πᾶμε ἔτσι ὡς τὸ τέλος, καλὰ τὴν ἔχομε», εἶπε ἡ Θέκλα, «πανταοῦ μοναξιά, ἄνθρωπος δὲν ταράζει τὴν ἠρεμία τῆς ἐξοχῆς καὶ μόνοι μας χαιρόμαστε τὴν ἐμορφιά της».

— «Ναί», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «μὰ μπροστά μας στέκει τὸ βουνό, καὶ πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ στέκουν οἱ Βούλγαροι· ὡς τὰ Βοδενὰ εἴμαστε, ὁπωσοῦν, ἀσφαλισμένοι· ἀπὸ τὰ Βοδενὰ ὅμως καὶ πέρα, θ' ἀναγκαστοῦμε νὰ πάρομε τὰ βουνά».

Ὅταν τὸ ἀπόγευμα ἔφθασαν στὸν Λουδία, τὸ ποτάμι, ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη λίμνη,* ἄφησαν τὸ μεγάλο δρόμο καὶ πῆραν, βόρεια, τὰ μονοπάτια μέσ' στὰ δέντρα. Σὲ λίγο ἔφθασαν σ' ἕνα μεγάλο χωριό, ὅπου σταμάτησαν νὰ ξεκουραστοῦν· ἀπὸ τὸ πρωΐ ταξίδευαν, ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα, καθὼς καὶ τὰ ζῶα τους, εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ἀνάπαυση.

* Λουδία λίμνη: σημερινὴ λίμνη τῶν Γιανιτσῶν.

Σταμάτησαν στὸν ξενῶνα τοῦ χωριοῦ καὶ ρώτησε ὁ Ἀλέξιος, ἂν εἶχαν νὰ τοὺς δώσουν καμιὰ κάμαρα, γιὰ κεῖνον καὶ τὸν παραγιό του, νὰ περάσουν τὴ νύχτα.

Ὁ νοικοκύρης, καθὼς ἄκουσε ὁμιλίες, βγῆκε στὴν πόρτα καὶ κύταξε τὸν Ἀλέξιο μὲ ὕφος ὑποψιαστικό· τὸν ρώτησε τί ἦταν καὶ πῶς τὸν ἔλεγαν· ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, πὼς τὸν ἔλεγαν Γαβριὴλ Νικολίτση καὶ πὼς ἦταν πραματευτής, ποὺ ἐπέστρεφε ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ πήγαινε στὸ Βουτέλιο.

— «Καὶ ποῦ τὸ ξέρω ἐγώ, ἂν εἶσαι ἀληθινὰ ὁ Γαβριὴλ Νικολίτσης ;» εἶπε ἀπότομα ὁ ξενοδόχος· «δός μου μιὰν ἀπόδειξη ἢ τράβα τὸ δρόμο σου».

Τὸ αἷμα τοῦ Ἀλέξιου ἔβραζε, ἦταν ἀσυνήθιστος ν' ἀκούει νὰ τοῦ μιλοῦν μὲ τέτοιο τρόπο· ἀριστοκράτης καὶ ἀξιωματικός, ἦταν μαθημένος νὰ διατάζει, ὄχι νὰ τὸν διατάζουν· τοῦ ἦλθε δυνατὴ διάθεση νὰ κατεβάσει τὸ ραβδί του στὴ ράχη τοῦ ξενοδόχου, μὰ βαστάχθηκε.

Ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του τὰ Βουλγάρικα γράμματα καὶ τοῦ τὰ ἔδωσε. Ὁ νοικοκύρης τὰ κύταξε, μὰ ἔμεινε κατσουφιασμένος.

— «Πότε ξαναφεύγεις ;» ρώτησε.

— «Αὔριο, τὰ ξημερώματα».

— «Ἔμπα μέσα λοιπόν, μὰ κύταξε, πρὶν φανῆ ὁ ἥλιος, νὰ μ' ἔχεις ἀδειάσει τὴν κάμαρα».

Ὁ Ἀλέξιος ἔσφιξε τὰ δόντια του γιὰ νὰ μὴν ἐνδώσει στὸν πειρασμὸ νὰ τὸν σπάσει στὸ ξύλο. «Ἕνας πραματευτὴς πρέπει νὰ ξέρει νὰ καταπίνει πολλά», σκέφθηκε, καὶ χωρὶς ἄλλο λόγο, ξεκαβαλίκεψε καὶ ἄφησε τὸν παραγιό του νὰ πάγει τ' ἄλογα στὸ στάβλο.

Ὅταν μπῆκε ἡ Θέκλα στὸ μαγειριό, ποὺ ἦταν καὶ τραπεζαρία, καὶ ὅπου τὴν περίμενε ὁ Ἀλέξιος, εἶδε πὼς ἦταν κι' ἄλλος κόσμος μαζεμένος ἐκεῖ καὶ κοντοστάθηκε· ὁ Ἀλέξιος τὴν εἶδε μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του καὶ τὴ φώναξε.

— «Γρηγόρη, ἔλα δῶ, μιὰ ὥρα σὲ περιμένω καὶ κρυόνει τὸ φαγί....»

Κάθησε ἡ Θέκλα στὸ κάθισμα, ποὺ τῆς ἔδειχνε ὁ ἄντρας της

σιμά του, παίζοντας λαμπρὰ τὸ πρόσωπο τοῦ παραγιοῦ, ποὺ πρέπει νὰ φροντίζει νὰ μὴ θυμόνει τὸν ἀφέντη.

Σιγὰ σιγὰ τῆς εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «Κύταζε χωρὶς νὰ σὲ βλέπουν καὶ πρόσεχε ὅλους χωρὶς ἐξαίρεση· δὲν ξέρω μέσα σὲ τί ἀνθρώπους βρισκόμαστε».

Στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, ποὺ ἦταν καμωμένο ἀπὸ μιὰ μακρειὰ στενὴ σανίδα, στηριγμένη σὲ δυὸ τρίποδα, τρεῖς χωρικοὶ

«...καὶ ἄφησε τὸν παραγιό του νὰ πάγει τ' ἄλογα στὸ στάβλο.»

ἔπιναν καὶ τραγουδοῦσαν· στὸ πλάγι τους, ἕνας καλόγερος μὲ πολὺ μαῦρα γένεια καὶ μικρὰ μαῦρα μάτια, εἶχε βγάλει ἀπὸ ἕνα μπογαλάκι κόκκινο, λίγο ψωμὶ κ' ἐλιὲς κ' ἔμοιαζε πολὺ προσηλωμένος στὸ φαγί του· μπροστὰ στὸ τζάκι, μιὰ δούλα μὲ ἀκατάστατα

μαλλιὰ καὶ φόρεμα λαδοπερεχυμένο, τηγάνιζε ψάρια καὶ κουβέντιαζε μ' ἕνα ξανθὸ παλληκάρι, ποὺ κάρφονε τὸ σπασμένο παραθυρόφυλλο, καὶ κάθε λίγο παρατοῦσε τὰ ψάρια της καὶ ἔσκυβε ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο γιὰ νὰ δεῖ ποιὸς ἔμπαινε κ' ἔβγαινε στὴν αὐλή· δυὸ γυναῖκες τσίριζαν, συζητώντας μὲ τὸν ξενοδόχο, τὴν τιμὴ τοῦ δείπνου, κ' ἕνα παιδὶ κρεμασμένο στὴ φούστα τῆς μάννας του, γρίνιαζε κ' ἔκλαιγε ἀδιάκοπα.

— «Χειρότερα εἶνε ἐδῶ μέσα παρὰ στὴ χάβρα τῶν Ἑβραίων !» εἶπε ἡ Θέκλα.

Ἔξαφνα ἀκούστηκε ἔξω ταραχὴ μεγάλη, ποδοβολητὰ ἀλόγων, κλαγγὴ ὅπλων, τρομαγμένες γυναίκειες φωνὲς καί, πάνω ἀπ' ὅλα, διακρίνουνταν μιὰ προστακτικὴ ἀντρικὴ φωνή, ποὺ ἔδινε παραγγέλματα.

Ὁ ξενοδόχος σήκωσε μὲ ἀπελπισία τὰ χέρια του στὸ ταβάνι.

— «Νά τους πάλι !» φώναξε, καὶ βγῆκε τρεχάτος ἀπὸ τὸ μαγειριό· ὅλοι εἶχαν σηκωθῆ καὶ ἔτρεχαν τρομαγμένοι στὸ παράθυρο· ὁ Ἀλέξιος σηκώθηκε ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι· ἡ Θέκλα εἶχε μείνει πίσω καὶ παρατήρησε πὼς μόνος ὁ καλόγερος μὲ τὰ μαῦρα γένεια, δὲν εἶχε κουνηθῆ ἀπὸ τὴ θέση του, παρὰ κύταζε τὴν πόρτα μὲ ἐπιμονή.

«Στὸ πλάγι τους, ἕνας καλόγερος μὲ πολὺ μαῦρα γένεια καὶ μικρὰ μαῦρα μάτια....»

Η΄
Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ

Ἕνα στρατιωτικὸ σῶμα εἶχε περιζώσει τὸ σπίτι· μερικοὶ στρατιῶτες κ' ἕνας ἀξιωματικὸς μπῆκαν στὴν κάμαρα ὅπου ἦταν μαζεμένοι οἱ ταξειδιῶτες, καὶ ἄλλοι φύλαγαν τὴν πόρτα. Ὁ ξενοδόχος συνόδευε τὸν ἀξιωματικὸ μὲ χίλιες ὑποκλίσεις καὶ κομπλιμέντα.

Ἡ Θέκλα ἔρριξε μιὰ ματιὰ τοῦ Ἀλέξιου· δὲν ἀναγνώριζε ἐκείνη τὶς στολές, τῆς ἦταν ἀδύνατο νὰ καταλάβει, ἂν ἦταν Ἕλληνες ἢ Βούλγαροι· τὸ πρόσωπο ὅμως τοῦ Ἀλέξιου ἦταν ἀτάραχο· συλλογίσθηκε ἡ Θέκλα τὰ χαρτιά, ποὺ ἦταν κρυμμένα στὰ ροῦχα του μέσα, καὶ πάγωσε. «Ἂν ἦταν Βούλγαροι....»

— «Ὅλοι νὰ σταθοῦν στὴ σειρά», πρόσταξε ὁ ἀξιωματικός. Καὶ ὁ ἴδιος κάθησε σ' ἕνα σκαμνὶ καὶ φώναξε τὸν νοικοκύρη.

— «Τοὺς ξέρεις ὅλους αὐτοὺς ποιοὶ εἶνε ;»

— «Ναί», εἶπε ὁ νοικοκύρης, «ὅλους τοὺς ξέρω, εἶνε ἀπὸ τὰ γειτονικὰ χωριά· μόνο αὐτοὺς δὲν ξέρω», καὶ μὲ τὸ χέρι ἔδειχνε τὸν Ἀλέξιο καὶ τὴ Θέκλα.

— «Βγάλε ὅλους τοὺς ἄλλους ἀπὸ δῶ μέσα, λοιπόν», εἶπε ὁ ἀξιωματικός, «μὰ νὰ μὴ φύγει κανείς, κλεῖσε τους σ' ἄλλο δωμάτιο, πρέπει ἕναν ἕναν νὰ τοὺς ἐξετάσω».

Καὶ πρόσταξε δυὸ στρατιῶτες νὰ τοὺς συνοδεύσουν καὶ νὰ τοὺς φυλάξουν.

— «Καὶ αὐτὸν δὲν τὸ ξέρω», εἶπε ὁ ξενοδόχος καθὼς σηκώθηκε ὁ καλόγερος νὰ φύγει.

— «Νὰ μείνει κι' αὐτός», πρόσταξε ὁ ἀξιωματικός. Ὁ καλόγερος σταμάτησε. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶχαν ἔβγει ἔξω, μόνο ὁ νέος, ποὺ κάρφονε τὸ παραθυρόφυλλο, σταμάτησε στὴν πόρτα καὶ περίμενε.

— «Ἀπὸ ποῦ εἶσαι ;» ρώτησε ὁ ἀξιωματικὸς τὸν καλόγερο.

— «'Από τὴν Ἅγια Λαύρα* τοῦ Ἄθωνα».

— «Πῶς βρέθηκες ἐδῶ ;»

— «Ἦλθα νὰ πάρω τὸν ἀνεψιό μου, ποὺ θέλει νὰ γίνει παπᾶς».

— «Ποιὸς εἶνε ὁ ἀνεψιός σου ;»

Ὁ καλόγερος ἔδειξε τὸ νέο, ποὺ στέκουνταν στὴν πόρτα· ὁ ἀξιωματικὸς ρώτησε τὸν ξενοδόχο, ἂν τὸν γνώριζε.

— «Ναί», εἶπε ὁ νοικοκύρης, «εἶνε ἀπ' ἄλλο χωριό, μὰ ἔρχεται συχνὰ ἐδωπέρα· εἶνε μαραγκός, καὶ σὰν ἔλθει, μᾶς διορθόνει ὅ,τι σπασμένο ἔχομε».

Ὁ ἀξιωματικὸς γύρισε πάλι στὸν καλόγερο.

— «Εἶπες πὼς ἔρχεσαι ἀπὸ τὴ μονὴ τῆς Ἅγιας Λαύρας ;»

— «Ναί».

— «Μπορεῖς νὰ μοῦ δώσεις καμιὰν ἀπόδειξη, πὼς μοῦ λὲς τὴν ἀλήθεια ;»

Ὁ καλόγερος ἔβγαλε ἀπὸ τὸ ράσο του, ἕνα γράμμα καὶ τὸ ἔδωσε τοῦ ἀξιωματικοῦ. «Ἔχει τὴν ὑπογραφὴ τοῦ ἡγουμένου», εἶπε.

Ὁ ἀξιωματικὸς τὸ πῆρε καὶ κύταξε τὴν ὑπογραφή· ἦταν γνήσια· ὕστερα διάβασε τὸ γράμμα ὅλο καὶ μὲ σεβασμὸ τὸ ἐπέστρεψε τοῦ καλόγερου.

— «Λυποῦμαι», εἶπε, «ποὺ ἀναγκάσθηκα νά σε βαστάξω τόση ὥρα, μὰ ἡ διαταγές μου εἶνε ρητές. Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ πᾶς ὅπου θέλεις».

Ὁ καλόγερος χαιρέτησε καὶ ἄρχισε νὰ συμμαζεύει σιγὰ σιγὰ τὸ μαχαῖρι του, τὸ ψωμὶ καὶ τὶς ἐλιὲς καὶ νὰ τὰ ξαναβάζει στὸ μπογαλάκι του· μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του, ἔκαμε νόημα τοῦ μαραγκοῦ νὰ φύγει καὶ ὁ νέος ἔγινε εὐθὺς ἄφαντος. Ἡ Θέκλα τὸ ἀντελήφθηκε καὶ παρατήρησε πώς, μὲ πολὺ ἀργὲς κινήσεις, μάζευε

* Ἅγια Λαύρα : μονή, ποὺ ἔχτισε στὰ 963 ὁ Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης, πνευματικὸς καὶ φίλος τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, μὲ χρηματικὴ χορηγία τοῦ Νικηφόρου, μετὰ τὴν κατάχτηση τῆς Κρήτης.

τὰ φαγιά του ὁ καλόγερος καὶ τὰ κύταζε καὶ τὰ μύριζε καὶ τὰ ἐξέταζε, σὰν νὰ μὴ τὰ εἶχε δεῖ ποτέ του.

Ὁ ἀξιωματικός, ὡς τόσο εἶχε στραφῆ στὸν Ἀλέξιο.

— «Πῶς σὲ λένε ;» ρώτησε.

— «Γαβριὴλ Νικολίτση», ἀπάντησε ὁ Ἀλέξιος, «εἶμαι πραματευτὴς καὶ πηγαίνω στὸ Βουτέλιο....»

— «Στὸ Βουτέλιο ;» διάκοψε ἄγρια ὁ ἀξιωματικός. «τὰ χαρτιά σου !»

— «Νά τα», εἶπε ἀτάραχα ὁ Ἀλέξιος. Ἀλλά, ἀντὶ τὰ Βουλγάρικα γράμματα, ποὺ περίμενε ἡ Θέκλα νὰ δεῖ, ὁ Ἀλέξιος ἔβγαλε τὸ Αὐτοκρατορικὸ ἔγγραφο καὶ τὸ ἔδειξε τοῦ ἀξιωματικοῦ μὲ τρόπο, ὥστε νὰ μὴ δεῖ τίποτε ὁ ξενοδόχος.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ὁ καλόγερος γύρισε καὶ ἔσκυψε κοντὰ στὸν ἀξιωματικὸ γιὰ νὰ πιάσει τὸ μαχαῖρι του, ποὺ τοῦ εἶχε πέσει· αὐθόρμητα, χωρὶς νὰ χάσει καιρὸ σὲ σκέψεις, χώθηκε ἡ Θέκλα μεταξὺ τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τοῦ καλόγερου, τάχα νὰ τὸ μαζέψει. Ὁ καλόγερος σήκωσε βιαστικὰ τὸ κεφάλι, μὰ ἀντὶ τὸ ἔγγραφο, εἶδε τὸ Γρηγόρη. Τὰ μαῦρα μάτια του ἔβγαζαν σπίθες.

— «Θὲς τίποτα ;» ρώτησε ἀπότομα.

— «Ὄχι, ἤθελα νὰ μαζέψω τὸ μαχαῖρι, ποὺ σ' ἔπεσε», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

— «Τὸ βρῆκα, δὲν εἶχα τὴν ἀνάγκη σου», εἶπε θυμωμένα ὁ καλόγερος· καὶ γύρισε στὸ μπογαλάκι του.

Ὁ ἀξιωματικός, καθὼς ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ ἔγγραφο, ξαφνίστηκε, κύταξε τὸν Ἀλέξιο, δίπλωσε βιαστικὰ τὸ χαρτὶ καὶ τοῦ τὸ ἐπέστρεψε· τὸν χαιρέτησε βαθειὰ καὶ τοῦ εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσει μόνος ἐκεῖνος.

— «Θὰ ἔλθω νὰ σὲ δῶ στὴν κάμαρά σου, ἔχω νὰ σοῦ μιλήσω ἰδιαιτέρως».

Ὁ Ἀλέξιος φύλαξε τὸ ἔγγραφο καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ἡ Θέκλα τὸν ἀκολούθησε, πηγαίνοντας μερικὰ βήματα πίσω, ὅπως ταίριαζε σὲ παραγιό. Περνώντας ὅμως, ἔρριξε μιὰ ματιὰ τοῦ

καλόγερου καὶ παρατήρησε πάλι, πὼς μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του, ἀκολουθοῦσε προσεχτικὰ ὅλες τὶς κινήσεις τοῦ Ἀλέξιου.

Μόλις βρέθηκαν μόνοι στὸ δωμάτιό τους, ἡ Θέκλα ρώτησε τὸν ἄντρα της ἀνήσυχα, τί ἦταν ὁ ἀξιωματικὸς αὐτός.

— «Δικός μας βέβαια· εἶνε ἑκατόνταρχος·* δὲν εἶδες τὴ στολή του;» ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος.

— «Τί ἦλθε νὰ κάμει ἐδῶ;»

— «Ποιὸς ξέρει; πρέπει νὰ γυρεύουν κάποιον καὶ γυρίζουν ἔτσι στὰ διάφορα χωριά, ἐξετάζοντας τοὺς ξενῶνες».

— «Πῶς δὲν κατάστρεψες ἀμέσως τὰ χαρτιά σου, σὰν ἄκουσες, πὼς ἔφθαναν στρατιῶτες; Δὲν ἀνησύχησες;»

— «Βέβαια ἀνησύχησα, καὶ θὰ τὰ ἔρριχνα εὐθὺς στὴ φωτιά, ἂν ἦταν Βούλγαροι, γι' αὐτὸ ἔτρεξα στὸ παράθυρο· μὰ ἀπὸ τὶς στολὲς εἶδα, πὼς ἦταν δικοί μας».

— «Ἀλέξιε», εἶπε σιγὰ ἡ Θέκλα, «παρατήρησες τὸν παπᾶ;»

— «Ποιὸν παπᾶ; ἐκεῖνον, ποὺ ἔτρωγε πλάγι μας;»

— «Ναί... δέ μ' ἀρέσει οὔτε ὁ τρόπος του οὔτε τὸ βλέμμα του. Ὅταν ἔβγαλες τὸ ἔγγραφο, ἔρριξε καταγῆς τὸ μαχαῖρι του γιὰ νὰ βρεῖ πρόφαση νὰ σκύψει κοντά σου καὶ νὰ τὸ δεῖ».

— «Καὶ τὸ εἶδε;» ρώτησε μὲ ἀνησυχία ὁ Ἀλέξιος.

— «Ὄχι, ἔκαμα πὼς θὰ τὸν βοηθήσω καὶ στάθηκα μπροστά του· μὰ ἂν ἔβλεπες τὸ βλέμμα του, σὰν μὲ κύταξε, τί κακία γέμιζε τὰ μάτια του!...»

Ὁ Ἀλέξιος τὴν φίλησε.

— «Καλὰ ἔκαμες καὶ ἦλθες μαζί μου», τῆς εἶπε, «σεῖς ἡ γυναῖκες βλέπετε καὶ νοιώθετε ἕνα σωρὸ πράγματα, ποὺ μᾶς ξεφεύγουν ἐμᾶς· τίποτα δὲν εἶδα ἀπ' ὅσα μοῦ λές».

Σὲ λίγη ὥρα ἦλθε ὁ ἑκατόνταρχος στὸ δωμάτιό τους· μὲ προσοχὴ ἔκλεισε τὴν πόρτα, καὶ χαιρετώντας βαθειὰ τὸν Ἀλέξιο,
— «Ἄρχοντά μου», τοῦ εἶπε, «ἀλήθεια πηγαίνεις στὸ Βουτέλιο; Ἔχω χρέος νὰ σοῦ πῶ, πὼς οἱ ἐχθροὶ εἶνε παντοῦ καὶ

---

* Ἑκατόνταρχος: ἀξιωματικός, ποὺ διοικοῦσε 100 στρατιῶτες.

ὁ μεγάλος δρόμος βρίσκεται στὰ χέρια τους καί, δυστυχῶς, ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σὲ συνοδεύσω ὡς ἐκεῖ, γιατὶ ἔχω ἄλλες διαταγές».

— «Δὲν πηγαίνω στὸ Βουτέλιο», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «οὔτε ἔχω σκοπὸ ν' ἀκολουθήσω τὸ μεγάλο δρόμο· θὰ πάρω ἀπὸ τὰ βουνά, μὲ τὸ σύντροφό μου καὶ νομίζω πὼς εὐκολώτερα θὰ περάσομε ἀπαρατήρητοι, δυό, παρὰ ὁλόκληρο σῶμα».

Ὁ ἀξιωματικὸς κουνοῦσε σκεπτικὰ τὸ κεφάλι του.

— «Εἶνε ἐπικίνδυνο νὰ πᾶτε μόνοι», εἶπε, «δὲν μπορῶ νὰ σᾶς συνοδεύσω πολὺ μακρυά, μὰ θὰ ἔλθω ὡς τὸ ρίζωμα τοῦ βουνοῦ μὲ τοὺς στρατιῶτες μου, καὶ ὕστερα πιὰ πηγαίνεις μόνος μὲ τὴ βοήθεια τῆς Παναγίας».

Ὁ ἑκατόνταρχος χαιρέτησε νὰ φύγει, ἀλλὰ ὁ Ἀλέξιος τὸν σταμάτησε.

— «Ἕνα ρώτημα ἔχω ἀκόμα νὰ σοῦ κάμω», εἶπε· «ποιὸς εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἔρευνας ποὺ ἐκάματε ἐδώ ;»

— «Γυρεύομε ἕναν κατάσκοπο Βούλγαρο, ποὺ κρύβεται τόσο καλά, ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ τὸν ἀνακαλύψομε», ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικός· «ἔχομε ἀποδείξεις, πὼς κάπου ἐδὼ γυρίζει, καὶ διάφορα σώματά μας τὸν ζητοῦν· μὰ καὶ τούτη ἡ ἔρευνα πάει χαμένη· ἐξέτασα ὅλους τοὺς ξένους, γύρεψα σ' ὅλο τὸ σπίτι, ἂν δὲν εἶνε κρυμμένος κανείς, μὰ βεβαιώθηκα, πὼς δὲν εἶνε ἐδώ».

Ὁ Ἀλέξιος σκέφθηκε λίγο, ὕστερα ρώτησε.

— «Ποιὸς εἶνε ἐκεῖνος ὁ καλόγερος ποὺ ἐξέτασες ;»

— «Εἶνε ἕνας πολὺ ἅγιος μοναχός, καθὼς λέγει τὸ γράμμα τοῦ Ἡγούμενου τῆς Ἅγιας Λαύρας· τὸν συστήνει πολὺ σ' ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, νὰ τὸν βοηθήσουν καὶ νὰ τὸν ὑποστηρίξουν σ' ὅτι ζητήσει, ὅπου καὶ ἂν πάγει· τόσο πολὺ τὸν συστήνει τὸ γράμμα, ποὺ μοῦ φαίνεται νὰ εἶνε καὶ ὑπερβολικὸ λιγάκι, ἀπὸ μέρος τοῦ Ἡγούμενου, γιατὶ ἐπὶ τέλους, αὐτὸς δὲ ζητεῖ τίποτα, ἦλθε μόνο νὰ πάρει τὸν ἀνεψιό του».

— «Πῶς τὸν λέγουν ;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

— «Παφνούτιο», ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικός, «στὸ γράμμα, ὁ Ἡγούμενος τὸν λέγει πάτερ Παφνούτιο».

— «Καὶ εἶσαι βέβαιος, πὼς ἡ ὑπογραφὴ εἶνε γνήσια;»

— «Ναί, τὴν ἔχω ξαναδεῖ σ' ἄλλα γράμματα· τὸ γράμμα τοῦτο ἔχει καὶ τὴ βούλα τοῦ μοναστηριοῦ. Γιατὶ ρωτᾶς; τί σκέπτεσαι;»

— «Τίποτα», εἶπε ὁ 'Αλέξιος, «ἤθελα μόνο νὰ ξέρω πὼς ἀναγνώρισες τὴ βούλα καὶ τὴν ὑπογραφή».

Ὁ ἀξιωματικὸς χαιρέτησε κ' ἔφυγε, ἀφοῦ εἰδοποίησε τὸν 'Αλέξιο, πὼς τὴν ἄλλη μέρα, τὰ χαράματα, θὰ ἔφευγε μὲ τοὺς στρατιῶτες του, λίγο νωρίτερα ἀπὸ τὸν 'Αλέξιο καὶ θὰ τὸν περίμενε στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου, μέσ' στὰ δέντρα, γιὰ νὰ μὴ δώσει καμιὰν ὑποψία στοὺς ἄλλους ταξιδιῶτες, φεύγοντας μαζί του.

Ὁ 'Αλέξιος, ὡς τόσο δὲν εὐχαριστήθηκε μὲ τὶς ἐξηγήσεις τοῦ ἀξιωματικοῦ· βγῆκε ἔξω καὶ φώναξε τὸν νοικοκύρη, μὲ τὴν πρόφαση νὰ τοῦ ζητήσει ἕνα λυχνάρι, καὶ ἔπιασε κουβέντα μαζί του· ἀπ' ἔξ' ἀπ' ἔξω, τὸν ρώτησε πληροφορίες γιὰ τὸν καλόγερο καὶ ἔμαθε, πὼς εἶχε φύγει ἤδη· ὁ 'Αλέξιος ξαφνίστηκε καὶ ρώτησε, ἂν ἀπ' ἀρχῆς εἶχε σκοπὸ νὰ ξεκινήσει τόσο γρήγορα.

— «Ὄχι», εἶπε ὁ ξενοδόχος, «μὰ ἀποφάσισε νὰ πάγει ὡς τὸ χωριὸ τοῦ ἀνεψιοῦ του, γιὰ νὰ δεῖ τὴν ἀδελφή του, μιᾶς κ' ἦταν ἐδώ, καὶ ὁ ἀνεψιός του θὰ τὸν ἀνταμώσει ἐκεῖ καὶ θὰ φύγουν μαζί».

Ὁ 'Αλέξιος ζήτησε νὰ δεῖ τὸν ἀνεψιό· τὸν γύρεψαν παντοῦ μὰ δὲν τὸν βρῆκαν.

— «Θὰ δουλεύει σὲ κανένα γειτονικὸ σπίτι», ἐξήγησε ὁ ξενοδόχος, «σὰν ἔλθει στὸ χωριό μας, κάνει τὸ γύρο ὅλων τῶν σπιτιῶν καὶ ἐπιδιορθόνει τὰ σπασμένα».

Καὶ ξέσπασε τότε στὰ παράπονα γιὰ τὶς δυσκολίες, ποὺ ἔφερναν στὴ δουλειά του ἡ ἔρευνες αὐτές, ποὺ γίνονταν κάθε λίγο, τόσο ποὺ κατάντησε καὶ φοβοῦνταν, οἱ ταξιδιῶτες, ν' ἄρχουνται στοὺς ξενῶνες, ὅπου ἔβρισκαν τὸ μπελά τους, μὲ τὶς ἐξετάσεις, καὶ πὼς ἔτρωγαν κ' ἔπιναν τόσο οἱ στρατιῶτες, πού, ὅσα καὶ ἂν πλήρονε ὁ ἀξιωματικός, αὐτὸς δὲν ἱκανοποιοῦνταν.

Ὁ 'Αλέξιος βαρέθηκε τὴ μωρολογιά του, τὸν καλονύχτισε καὶ πῆγε στὸ δωμάτιό του.

— «Δὲν ἔμαθα τίποτα κακὸ ἢ ἀνησυχητικὸ γιὰ τὸν καλόγερο», εἶπε τῆς Θέκλας, «ἴσως φαντάστηκες τὰ πράγματα χειρότερα ἀπὸ ὅ,τι ἦταν».

Ἡ Θέκλα δὲν ἀποκρίθηκε, μὰ ἡ ἐντύπωσή της δὲν ἄλλαξε.

Τὴν ἄλλη μέρα, τὰ ξημερώματα, ἔφυγαν· βρῆκαν τοὺς στρατιῶτες μὲ τὸν ἑκατόνταρχο στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου καὶ μαζὶ κατέβηκαν στὴν κοιλάδα· πέρασαν βόρεια τῆς λίμνης τοῦ Ὄστροβου, κάνοντας ἕναν ἀλλόγυρο, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ χώρα τοῦ Ὄστροβου, καὶ περνώντας πάντα μέσ' στὰ δέντρα. Ἀπὸ μακρυὰ διέκριναν ἕνα μικρὸ σῶμα Βουλγάρικο, μὰ καθὼς εἶδαν αὐτοὶ τοὺς Βυζαντινούς, σκορπίστηκαν κ' ἔγιναν ἄφαντοι. Ὡς τὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ, τοὺς συνόδευσαν οἱ στρατιῶτες· ἐκεῖ ὅμως χωρίστηκαν· ὁ ἀξιωματικὸς ἔσφιξε μὲ δύναμη τὸ χέρι τοῦ Ἀλέξιου καὶ αὐτὸς τὸν εὐχαρίστησε ἐγκάρδια.

— «Καλὴ τύχη, Ἄρχοντά μου !» εὐχήθηκε ὁ ἑκατόνταρχος, «ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἡ Παναγία νά σε φυλάγει· δικούς μας δέ θ' ἀπαντήσεις πιά, εἶσαι στὴ φωλιὰ τῶν ἐχθρῶν· πάρε ἀπὸ τὰ βουνά, ἀπόφυγε τὸ Βουτέλιο καὶ τὴν Ἀχρίδα· ὅσο κι' ἂν σε δείχνουν ἔμπορο τὰ χαρτιά σου, δὲ θὰ καλοπεράσεις στὰ χέρια τους, πρὸ πάντων ποὺ ἔχεις καὶ χρήματα. Ζοῦμε σὲ κακοὺς καιρούς. Μὰ ὅλοι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι βλέπω πὼς δὲ σὲ φοβίζουν. Ὁ Θεὸς μαζί σου, Ἄρχοντά μου».

— «Στὸ καλό !» ἀπάντησε ὁ Ἀλέξιος.

Ὁ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ στρατιῶτες γύρισαν πίσω καὶ ὁ Ἀλέξιος μὲ τὴ γυναῖκα του, ντυμένη πάντα στ' ἀγορίστικά της ροῦχα, τράβηξαν γιὰ τὸ βουνό, καὶ τὸ βράδυ κόνεψαν σ' ἕνα χωριουδάκι, ποὺ ἦταν ἕνα μάζεμα φτωχικὰ καλύβια, καὶ ἐκεῖ πέρασαν τὴ νύχτα.

Θ΄

ΟΙ ΛΥΚΟΙ

Πρωῒ πρωῒ ξεκίνησαν μὲ τ' ἄλογά τους. Ὁ Ἀλέξιος δὲ γνώριζε καθόλου τὸν τόπο, μὰ ἤξερε πὼς ἔπρεπε νὰ τραβᾶ ὁλοΐσια κατὰ τὴ δύση.

Ὁ ἥλιος ἦταν ψηλά, ὅταν ἔφθασαν στὸ ρίζωμα ἑνὸς βουνοῦ. Τὸ μεσημέρι ξεπέζεψαν καὶ κάθησαν νὰ φᾶνε. Ἀφοῦ ξεκουράστηκαν τ' ἄλογα, πῆραν πάλι τὸ δρόμο τους, πήγαιναν, πήγαιναν, ὅλο ἀνέβαιναν, καὶ τέλος δὲν εἶχε τὸ βουνό.

Ὁ ἥλιος βασίλεψε, καὶ ἀκόμα ἀνέβαιναν· τὰ δέντρα ἦταν πυκνὰ καὶ μεγάλα, εἶχε νυχτώσει ὁλότελα, μὰ χωριὸ δὲ φαίνουνταν σὲ κανένα μέρος, ἡ μοναξιὰ ἦταν τέλεια.

— «Ποῦ πηγαίνομε ;» ρώτησε ἡ Θέκλα, «σὲ ποιὸ βουνὸ βρισκόμαστε ;»

— «Δὲν ξέρω», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «δὲ γνωρίζω τοῦτα τὰ μέρη. Μοῦ εἶπε ὁ ἑκατόνταρχος, πὼς πρέπει νὰ τραβήξομε ἴσια καὶ πὼς θὰ φθάσομε στὴ λίμνη τῆς Πρέσπας, μὰ πρέπει νὰ πήραμε στραβὸ δρόμο, δὲ βλέπω κανένα ἄνοιγμα, οὔτε ξέρω πιά, ἂν πᾶμε κατὰ τὴ δύση. Καλλίτερα νὰ ξεπεζέψομε καὶ νὰ κοιμηθοῦμε ἐδώ.... Φοβᾶσαι, Θέκλα ;»

— «Ὄχι, βέβαια», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα, ἂν καὶ κάθε λίγο, μὲ μιὰν ἀνατριχίλα, ἔρριχνε πίσω της καμιὰ βιαστικὴ ματιά, «τί νὰ φοβηθῶ ;»

Ὁ Ἀλέξιος σκέφθηκε, πὼς εἶχε πολλὰ νὰ φοβηθῆ· μὰ δὲν εἶπε τίποτα.

Ἔδεσαν τ' ἄλογά τους στὰ δέντρα, ἔφαγαν τὸ λίγο ψωμί, ποὺ τοὺς ἔμενε καὶ ζήτησαν, γιὰ τὸν ἑαυτό τους, κανένα μέρος σκεπὸ νὰ κοιμηθοῦν· γύρεψαν κάμποση ὥρα, χωρὶς ἀποτέλεσμα, μά, στὸ

τέλος, ὁ Ἀλέξιος βρῆκε μιὰ μεγάλη δεντροκουφάλα καὶ φώναξε τὴ Θέκλα· ἦταν τόσο μεγάλη ἡ κουφάλα, ποὺ καὶ οἱ δυὸ χώρεσαν καὶ ζάρωσαν μέσα, κοντὰ κοντὰ γιὰ νὰ ζεσταθοῦν, γιατὶ ἡ νύχτα ἦταν ψυχρή, στὸ ἀψηλὸ ἐκεῖνο βουνό.

Γρήγορα τοὺς πῆρε ὁ ὕπνος.

Ἔξαφνα ξύπνησε ἡ Θέκλα κατατρομαγμένη· φοβερὰ οὐρλιάσματα ἀνακατόνουνταν μὲ φωνὲς ἄγριες καὶ ψυχορραγητά.

— «Ἀλέξιε», φώναξε, «Ἀλέξιε !»

Κανεὶς δὲν τῆς ἀποκρίθηκε· ἅπλωσε τὸ χέρι της νὰ πιάσει τὸ δικό του· ὁ ἄντρας της δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Σηκώθηκε, ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὸν τρόμο της καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν κουφάλα τοῦ δέντρου· τὸ δάσος ἦταν κατασκότεινο καὶ ἄγριο, καὶ τὰ οὐρλιάσματα ἐξακολουθοῦσαν, φρικτά !

— «Ἀλέξιε !» φώναξε πάλι.

— «Μὴ φοβᾶσαι, ἐδῶ εἶμαι», τῆς ἀποκρίθηκε λαχανιασμένος, καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ τὴν ἅρπαξε ἀπὸ τὴ μέση καὶ τὴν τράβηξε πίσω στὸ κούφιο δέντρο, ὅπου χώθηκαν πάλι μαζί.

— «Ἀλέξιε, τί εἶνε ;» ρώτησε τρέμοντας.

— «Οἱ λύκοι ἔφαγαν τ' ἄλογά μας», τῆς ἀποκρίθηκε, «κ' ἔτσι τὴ γλυτώσαμε μεῖς».

— «Παναγία μου !» εἶπε ἡ Θέκλα, «τί θὰ γίνομε τώρα ;»

— «Θὰ ξεκινήσομε πεζῆ καὶ θὰ βροῦμε τὸ δρόμο μας, μόλις βγεῖ ὁ ἥλιος», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «ἔννοια σου, δὲ θὰ χαθοῦμε· σὰν φθάσομε στὴ Πρέσπα, θὰ βροῦμε κανένα χωριό, ὅπου θὰ ἔχει ἄλογα ἢ μουλάρια καὶ θὰ ἐξακολουθήσομε τὸ δρόμο μας... Κοιμήσου, παιδί μου».

Μὰ μ' ὅλα του τὰ καλὰ λόγια, οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν μπόρεσε νὰ κλείσει μάτι ὅλη νύχτα.

Τὴν αὐγή, οἱ λύκοι χορτασμένοι, ἔφυγαν, τὰ οὐρλιάσματά τους ἔπαυσαν· ἡ Θέκλα ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὸν ὦμο τοῦ ἄντρα της καὶ ἀποκοιμήθηκε. Ἡ μέρα γλυκοχάραζε· ὁ Ἀλέξιος ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν κουφάλα τοῦ δέντρου, κύταζε τὸν οὐρανό, ποὺ λίγο λίγο χρωματίζουνταν, καὶ ἔπεσε σὲ συλλογές.

Τὸ ταξίδι ἦταν μακρυνό, τὰ μέρη ἄγνωστα· μέσα στοὺς ἐχθρούς, ποῦ νὰ ζητήσει πληροφορίες καὶ βοήθεια ; Χαμένοι μέσα στὰ βουνά, χωρὶς ἄλογα, χωρὶς ψωμί, πόσον καιρὸ θὰ βαστοῦσαν; Θυμήθηκε τὸ παλάτι τοῦ Βουκολέοντος, μὲ τὸ ἀναπαυτικὸ καὶ πλούσιο δωμάτιο τῆς Θέκλας· καί, γιὰ πρώτη φορά, σκέφθηκε, πὼς ἴσως εἶχε κάμει ἄσχημα νὰ παραδεχθῆ τὴν ἀπόφαση τῆς γενναίας κόρης, ποὺ εἶχε συνδέσει τὴν τύχη της μὲ τὴ δική του. Μόνος του ἂν ἦταν, δὲ θὰ πείραζε καὶ τόσο ἂν πάθαινε τίποτα καὶ ἂν ἔπεφτε στὸ δρόμο....

Μὰ ἔξαφνα θυμήθηκε τὸ σκοπό του, τὴν ἀποστολή του, καὶ μέσα του ξύπνησε, παντοδύναμη, ἡ θέληση τῆς ἐκτέλεσης καὶ τῆς ἐπιτυχίας. Ὄχι, ἄσχημα δὲν ἔκαμε νὰ τὴν πάρει μαζί του, ἀπεναντίας, ἐκεῖνο, ποὺ ἕνας μποροῦσε ν' ἀποτύχει, δυὸ θὰ τὸ κατάφερναν· ἡ Θέκλα ἦταν βοήθεια στὸ δύσκολο ἔργο του....

Εἶχε ξημερώσει πιὰ καλά. Ὁ Ἀλέξιος ξύπνησε τὴ γυναῖκα του καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὸ δέντρο τους.

— «Καλὰ κάναμε καὶ σταματήσαμε χθές», εἶπε ζωηρὰ ὁ Ἀλέξιος, ἀφοῦ προσανατολίστηκε, «τραβούσαμε κατὰ τὴ νοτιά· πρέπει νὰ κάναμε κάμποσα μίλια στὰ χαμένα ! Μὰ τώρα, μὲ τὸν ἥλιο πίσω μας καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου, θὰ φθάσομε γρήγορα στὴν Πρέσπα».

Καὶ πῆραν πάλι τὸν ἀνήφορο.

Ὁ δρόμος ἦταν δύσκολος καὶ κουραστικός, μονοπάτι δὲν ἔβρισκαν, τὰ χόρτα μπερδεύουνταν στὰ πόδια τους καὶ ἦτανε νηστικοὶ καὶ διψασμένοι.

Μὰ ὁ ἥλιος ἀχτινοβολοῦσε, τὰ πουλάκια κελαϊδοῦσαν, τὸ ἀεράκι μουρμούριζε μέσα στὰ κλαδιά, ἡ ἄνοιξη ἦταν χαρὰ Θεοῦ.

Καὶ ἡ Θέκλα, ξεχνώντας τὰ βάσανά τους, ἄρχισε νὰ τραγουδᾶ.

— «Καλὰ ἔκαμα καὶ τὴν πῆρα...» σκέφθηκε ὁ Ἀλέξιος.

Ἡ λαχτάρα τῆς ἐπιτυχίας φούσκονε τὴν καρδιά του.

Ἔφθασαν σὲ μιὰ κορυφή, ὅπου, ἀπότομα, σταματοῦσε τὸ δάσος. Ἡ Θέκλα ἔβγαλε μιὰ φωνὴ χαρᾶς.

— «Ἡ Πρέσπα !»

Κάτω, στὰ πόδια τους, γιάλιζαν τὰ νερὰ μιᾶς λίμνης· ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ καὶ στὴν ὄχθη τῆς λίμνης, ἄσπριζαν ἕνα δυὸ χωριά· δεξιά, μιὰ κορυφὴ βουνοῦ ἔλαμπε, κάτασπρη ἀπὸ τὰ χιόνια.

— «Τὸ Περιστέρι!» εἶπε ὁ 'Αλέξιος, δείχνοντας τὸ βουνό, «δόξα τῷ Θεῷ βρισκόμαστε στὸ σωστὸ δρόμο».

Μὲ λαφρειὰ καρδιά, κατέβηκαν τὸ βουνό· στὸ δρόμο ἀπάντησαν ἕνα μοναστῆρι. Χτύπησαν τὴν πόρτα καὶ τοὺς ἄνοιξε ἕνας καλόγερος.

— «Καλημέρα, γέροντά μου, φιλῶ τὸ χέρι σου», εἶπε ὁ 'Αλέξιος.

— «Ἡ Παναγία καὶ ὁ Ἅγιος Γρηγόρης βοήθειά σας», ἀποκρίθηκε ὁ καλόγερος, «τί ζητᾶτε Χριστιανοί;»

— «Λίγο ψωμὶ γιὰ μένα καὶ τὸν παραγιό μου», ἀποκρίθηκε ὁ 'Αλέξιος δείχνοντας τὴ Θέκλα, «καὶ λίγες ὧρες φιλοξενία νὰ ξεκουράσομε τὰ πόδια μας. 'Ερχόμαστε ἀπὸ μακρυὰ καὶ τὸ βουνὸ εἶνε ψηλό....»

Ὁ καλόγερος ἄνοιξε τὴν πόρτα ὀρθάνοιχτα. «Καλῶς ὁρίσετε», εἶπε, καὶ τοὺς ὁδήγησε στὸ ἑστιατόριο τῆς μονῆς. Ὁ Ἡγούμενος, καθὼς ἄκουσε, πὼς ἔφθασαν ξένοι, ἦλθε ἀμέσως νὰ τοὺς φιλοξενήσει.

Ὁ 'Αλέξιος τοῦ εἶπε, ὅτι ὀνομάζουνταν Γαβριὴλ Νικολίτσης καὶ πὼς ἔρχουνταν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη. Τοῦ ἔδειξε τὰ Βουλγάρικα γράμματά του καὶ τοῦ διηγήθηκε τὰ παθήματά τους τῆς νύχτας κ' ἐπρόσθεσε πὼς πεινοῦσαν καὶ ἦταν κουρασμένοι. Ὁ Ἡγούμενος διόρισε εὐθὺς νὰ τοὺς φέρουν φαγὶ καὶ κρασί.

— «Μείνετε ὅσο θέλετε, νὰ ξεκουραστῆτε», τοὺς εἶπε, «ἐδῶ θὰ βρῆτε ἡσυχία, ἐνῶ οἱ δρόμοι εἶνε ἐπικίνδυνοι».

— «Εὐχαριστῶ», ἀποκρίθηκε ὁ 'Αλέξιος, «δὲν μπορῶ νὰ μείνω πολύ· βιάζομαι νὰ πάγω στὴ Σκάμπα* καὶ θέλω νὰ κατέβω πρῶτα

* Σκάμπα: Σημερινὸ 'Ελβασάν.

στὴ Πρέσπα νὰ προμηθευθῶ ἄλογα γιὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὸ ταξίδι μου».

— «Οὔτε λόγος νὰ γίνει», ἀποκρίθηκε ὁ καλὸς Ἡγούμενος· θὰ στείλω ἕναν δικό μας καλόγερο, ἐδῶ κοντά, σ' ἕνα γνωστό μας χωριό, ὅπου θ' ἀγοράσει ἄλογα καὶ θὰ σᾶς τὰ φέρει· σεῖς, ὡς τόσο, ν' ἀναπαυθῆτε καὶ αὔριο πρωΐ, καβαλικεύετε καὶ φεύγετε μὲ τὴν εὐχή μας».

Ὁ Ἀλέξιος δέχθηκε μ' εὐγνωμοσύνη τὴν πρόταση τοῦ Ἡγούμενου, γιατὶ σκέφθηκε, πὼς ἦταν καλλίτερο ν' ἀποφύγει τὴ χώρα· ἔπειτα, ἡ Θέκλα εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἀνάπαυση καὶ ὁ ἴδιος ἔπεφτε ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τὴν κούραση.

— «Μὰ γιατὶ πήρατε ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ δὲν ἀκολουθούσατε τὸ μεγάλο δρόμο ;» ρώτησε ὁ Ἡγούμενος.

— «Θέλησα νὰ κόψω δρόμο», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «καὶ χαθήκαμε μέσα στὸ δάσος».

— «Καλά, σὺ πραματευτὴς ἀπὸ τὸ Βουτέλιο, δὲν ξέρεις, πὼς δὲν κόβεις καθόλου δρόμο ἀπὸ τὰ βουνά ; δὲν ξέρεις, πὼς ἴσα, ἴσα ὁ μεγάλος στρατιωτικὸς δρόμος πάει κατευθείαν στὴ Σκάμπα ;»

Ὁ Ἀλέξιος βρέθηκε μπερδεμένος, γιατὶ δὲν ἤξερε τὸν τόπο καθόλου, οὔτε τοὺς δρόμους, οὔτε τὰ βουνά, καὶ κοντοστάθηκε. Ὁ Ἡγούμενος, ἐνόσω τοῦ μιλοῦσε, δὲν ἔπαυε νὰ τὸν παρατηρεῖ προσεχτικὰ καί, φάνηκε τοῦ Ἀλέξιου, πὼς δὲν ἔδινε μεγάλη πίστη στὰ λόγια του. Χωρὶς ν' ἀπαντήσει στὸ ρώτημα τοῦ Ἡγούμενου, ἀκολούθησε ἕνα καλόγερο καὶ πῆγε μὲ τὴ Θέκλα σ' ἕνα κελί, ὅπου τοὺς ἔστρωσαν νὰ πλαγιάσουν· ἦταν καὶ οἱ δυὸ τόσο κουρασμένοι, ποὺ κοιμήθηκαν ἀμέσως.

Ι΄

Ο ΠΑΤΕΡ ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ

Ξύπνησαν ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ζωηροὶ καὶ ξεκουρασμένοι καὶ πῆγαν στὸ ἐστιατόριο, ὅπου βρῆκαν τὸν Ἡγούμενο μοναχό. Τοὺς εἶπε νὰ καθήσουν καὶ ἀντάλλαξαν μερικὰ λόγια, μὰ ἡ κουβέντα ἔσερνε· ὁ Ἡγούμενος δὲν ἔπαυε νὰ παρατηρεῖ τὸν Ἀλέξιο, καὶ αὐτὸς δυσαρεστοῦνταν κἄπως μὲ τὴ δυσπιστία, ποὺ ἔννοιωθε σὲ κάθε λέξη, σὲ κάθε βλέμμα τοῦ καλόγερου.

Ζήτησε νὰ μάθει, μὲ τρόπο, τί ἦταν τὸ μοναστῆρι, μὰ ὁ Ἡγούμενος, ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια, τὸν διάκοψε μ' ἕνα ἀνοιχτόκαρδο γέλοιο.

— «Ἔννοια σου, γιέ μου», εἶπε, «εἴμαστε ὅλοι ὀρθόδοξοι καὶ Ἕλληνες».

Τότε ὁ Ἀλέξιος τοῦ ἔτεινε αἰφνίδια τὸ χέρι. «Κ' ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνας», εἶπε, «ἐννοεῖς τώρα, γιατὶ δὲν πῆρα τὸ μεγάλο δρόμο;»

Ὁ Ἡγούμενος χαμογέλασε.

— «Ναί», εἶπε, «μὰ τὸ εἶχα καταλάβει ἀπὸ τὴν ἀρχή, πὼς δὲν πρέπει νὰ εἶσαι ὁ Γαβριὴλ Νικολίτσης, ποὺ λέγουν τὰ χαρτιά σου· καὶ ἀπὸ τὴν περπατησιά σου μονάχα, θὰ καταλάβαινα πὼς ἔμαθες νὰ βαστᾷς σπαθί, ὄχι καλάμι, καὶ πὼς εἶσαι ἀρχοντόπουλο· δὲ σὲ ρωτῶ ποῦ πηγαίνεις, οὔτε ποιὸς εἶνε ὁ σύντροφός σου, ποὺ ἔχει τόσο λεπτὰ χέρια· καταλαβαίνω μερικὰ πράγματα χωρὶς νὰ μοῦ τὰ πεῖς καὶ στὶς μέρες, ποὺ ζοῦμε, γιὰ νἄρχεται ἀπὸ δῶ Ἕλληνας, θὰ ἔχει τὸ σκοπό του».

Ὁ Ἀλέξιος φίλησε μὲ εὐλάβεια τὸ χέρι τοῦ καλόγερου. «Εὐχαριστῶ», εἶπε, «πρὸ πάντων γιὰ ὅσα δὲ ρωτᾷς».

Ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα, ἡ κουβέντα ἔγινε φιλικώτατη καὶ ὁ Ἡγούμενος τοὺς ζήτησε νὰ καθήσουν νὰ πάρουν τὸ δεῖπνο μαζί του.

— «Νηστεύομε ἐδῶ, παιδιά μου, σήμερα εἶνε Παρασκευή», τοὺς εἶπε προσφέροντάς τους μιὰ γαβάθα κουκιὰ νερόβραστα κ' ἕνα πιάτο μαῦρες ἐλιές, «μὰ καὶ σεῖς ὀρθόδοξοι εἶστε· καὶ τὰ πορτοκάλια μας εἶνε ζουμερά, ἂν διψάσετε, θὰ τὰ βρῆτε εὐχάριστα».

Ἕνας καλόγερος ἀκούμπησε στὸ μακρὺ τραπέζι, ἕνα πιάτο κάρδαμα φρεσκοπλυμένα κ' ἕνα σταμνὶ κρασί.

— «Ἔχομε καιρὸ νὰ φᾶμε τόσο βασιλικά», εἶπε ἡ Θέκλα· «χθὲς βράδυ, ὁ ἀφέντης μου κ' ἐγώ, δὲν εἴχαμε παρὰ λίγο ξερὸ ψωμί· λογαριάζαμε νὰ φᾶμε στὴν Πρέσπα, μὰ χάσαμε τὸ δρόμο μας....»

— «Μὴν πᾶτε στὴν Πρέσπα», διάκοψε ὁ Ἡγούμενος, «καλλίτερα ν' ἀποφύγετε τὶς πόλεις ὅπου εἶνε τόσοι στρατιῶτες μαζεμένοι».

— «Γιατί ; τί κάνουν ;» ρώτησε ἡ Θέκλα.

— «Ἂν σᾶς νοιώσουν, πῶς ἔχετε χρήματα μαζί σας, εἶνε ἄξιοι νὰ σᾶς σκοτώσουν γιὰ νὰ σᾶς τὰ πάρουν».

— «Σεῖς οἱ καλόγεροι, πηγαίνετε συχνὰ στὴ Πρέσπα ;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

— «Ὄχι ποτέ».

— «Λοιπόν, πῶς τὰ ξέρετε ὅλα αὐτά ;»

— «Περνοῦν κάποτε ἀπὸ δῶ Χριστιανοὶ καὶ μᾶς τὰ λένε· τὶς προάλλες πέρασε ἀπὸ δῶ ἕνας πολὺ ἅγιος καλόγερος ἀπὸ τὴν Ἅγια Λαύρα....»

— «Ἀπὸ ποῦ ;» διάκοψε ἡ Θέκλα ξαφνισμένη.

—« Ἀπὸ τὴ μονὴ τῆς Λαύρας τοῦ Ἅγιου Ὄρους».

— «Πῶς τὸν ἔλεγαν ;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

— «Πάτερ Παφνούτιο», ἀποκρίθηκε ὁ Ἡγούμενος, «μὰ γιατὶ σᾶς ἐνδιαφέρει τόσο ὁ καλὸς αὐτὸς μοναχός ;»

— «Τὸν ἀπαντήσαμε προχθές», εἶπε ὁ Ἀλέξιος.

— «Μπά ; Πῶς χαίρομε ποὺ μοῦ τὸ λέτε ! Τὰ Βουλγάρικα στρατεύματα πήγαιναν κ' ἔρχουνταν ἀδιάκοπα, κεῖνες τὶς μέρες καὶ εἶχαν γίνει διάφορα κακουργήματα· τόσο φοβούμουν μὴν εἶχε πάθει τίποτε ! Ἤθελα νὰ τὸν κρατήσω ἀκόμα, μὰ ἦταν βιαστικὸς

νὰ φύγει. Τί ἄνθρωπος! Τὸ βλέμμα του καὶ τὸ χαμόγελό του ἔδειχναν τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του· μόνο ποὺ ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖνα του τὰ ὡραῖα μακρυὰ ἄσπρα γένεια....»

— «Ἄσπρα!» φώναξε ἡ Θέκλα πού, ἀπὸ τὴ συγκίνησή της σηκώθηκε ὄρθια.

— «Ναί, εἶνε πολὺ γέρος, καί... Μὰ ἀφοῦ τὸν εἴδατε!» εἶπε ὁ Ἡγούμενος διακόπτοντας τὴ διήγησή του.

— «Μὰ δὲν εἶνε γέρος!» εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «ἀπεναντίας, εἶνε πολὺ νέος, ὡς τριάντα χρονῶν ἄνθρωπος, μὲ κατάμαυρα γένεια καὶ μικρὰ μαῦρα μάτια».

— «Ἔ, μὰ λοιπὸν δὲν εἴδατε τὸν Πάτερ Παφνούτιο», εἶπε ἥσυχα ὁ Ἡγούμενος.

— «Καὶ ὅμως!» ἐπέμεινε ὁ Ἀλέξιος, «εἶδα ἕνα γράμμα, ποὺ βαστοῦσε καὶ ποὺ εἶχε τὴν ὑπογραφὴ καὶ τὴ βούλα τοῦ Ἡγούμενου τῆς Ἅγιας Λαύρας».

— «Καὶ τί ἔλεγε αὐτὸ τὸ γράμμα;» ρώτησε ὁ Ἡγούμενος, ἀρχίζοντας κ' ἐκεῖνος νὰ ἐξάπτεται.

Ὁ Ἀλέξιος τοῦ διηγήθηκε ἐκεῖνα, ποὺ τοῦ εἶπε ὁ ἑκατόνταρχος.

— «Ὢϊμέ!» φώναξε ὁ Ἡγούμενος τραβώντας τὰ μαλλιά του μὲ τὰ δυό του χέρια, «τὸ γράμμα εἶνε τὸ ἴδιο, μὰ ὁ καλόγερος εἶνε ἄλλος! Τοῦ κλέψανε τὸ γράμμα του! Ἄχ, τὸν δύστυχο! τὸν δύστυχο! Τί νὰ ἔγινε!»

— «Πότε πέρασε ἀπὸ δῶ;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

— «Τὸν περασμένο μῆνα».

— «Καὶ ποῦ πήγαινε;»

— «Στὴν Ἑλλάδα· ἦταν βιαστικός, εἶχε ἱερὰ μυνήματα νὰ πάγει σὲ διάφορα μοναστήρια, καὶ τελευταῖα, πήγαινε στὴ μονὴ τοῦ Ὅσιου Λουκᾶ».

— «Βέβαια λοιπόν, κάτι θὰ ἔπαθε», εἶπε συλλογισμένος ὁ Ἀλέξιος, «ὁ καλόγερος ποὺ εἴδαμε μεῖς, εἶχε πάγει, λέγει, νὰ πάρει τὸν ἀνεψιό του, ποὺ ἤθελε νὰ γίνει παπᾶς».

— «Τὸν δύστυχο ! τὸν δύστυχο !» ἐπαναλάβαινε ὁ Ἡγούμενος, καὶ βαρυὰ δάκρυα κυλοῦσαν στὰ μάγουλά του καὶ στάλαζαν στὸ ράσο του.

— «Μὰ πῶς τοῦ ἦλθε νὰ ταξιδεύσει μονάχος, σ' αὐτὰ τὰ ἄγρια μέρη ;» ρώτησε ὁ 'Αλέξιος.

— «Δὲν ἦταν μονάχος, ταξίδευε μ' ἕνα καλογεράκι τῆς ἴδιας μονῆς, γιὰ συντροφιά».

— «Ὑποθέτω, πὼς θὰ ὑποφέρετε πολύ, καὶ πὼς ὁ κίνδυνος εἶνε μεγάλος γιὰ σᾶς ἐδῶ», εἶπε ἡ Θέκλα.

— «Ὄχι, οἱ χωρικοὶ μᾶς σέβονται· εἶνε ἄνθρωποι, ποὺ γυρνοῦν, ὅπως φυσήσει ὁ ἄνεμος, μιὰ γίνονται Βούλγαροι καὶ μιὰ Ἕλληνες, ἀναλόγως ποὺ τοὺς καταχτοῦν οἱ δικοί μας ἢ οἱ ἐχθροί· μὰ δὲν ἔχουν κακία καὶ σέβονται τὸ ράσο μας».

— «Καὶ οἱ Βούλγαροι ;» ρώτησε ὁ 'Αλέξιος.

— «Στὴν ἀρχὴ εἴχαμε κάμποσο νὰ ὑποφέρομε ἀπὸ τὰ χέρια τους· μὰ λίγο λίγο, εἶδαν πὼς ζοῦμε μακρυὰ ἀπὸ κάθε πολεμικὴ ἢ πολιτικὴ ἐνέργεια, παραδομένοι στὰ θρησκευτικά μας καθήκοντα, καὶ τώρα δὲ μᾶς πειράζουν πιά».

— «Νὰ ὅμως, ποὺ πῆραν τὸ γράμμα τοῦ πάτερ Παφνούτιου», εἶπε ἡ Θέκλα, «καὶ ποιὸς ξέρει τί τὸν ἔκαμαν αὐτόν».

Ὁ Ἡγούμενος, γιὰ λίγη ὥρα, ἔμεινε συλλογισμένος. «Τὸ γράμμα του, βέβαια δὲν τοῦ τὸ ἔκλεψαν οἱ χωρικοί», εἶπε· «Κύριος οἶδε σὲ τί κακούργου χέρια νὰ ἔπεσε καὶ γιὰ ποιὸ σκοπὸ νὰ τοῦ πῆραν τὸ γράμμα !»

Κάθησαν ἀργά, κουβεντιάζοντας, καὶ ὁ 'Αλέξιος ἄκουε μὲ προσοχὴ τὶς πληροφορίες, ποὺ τοῦ ἔδινε ὁ Ἡγούμενος γιὰ τοὺς κατοίκους.

Ὅταν σηκώθηκαν γιὰ νὰ πάγει ὁ καθένας στὸ κελί του, ὁ Ἡγούμενος εἶπε τοῦ 'Αλέξιου.

— «Αὔριο ξημερώματα, θὰ εἶνε ἕτοιμα τ' ἄλογά σας, καὶ θὰ κατέβει ἕνας καλόγερος, μαζί σας, ὡς τὴ λίμνη· ἐκεῖ θὰ σᾶς συστήσει σ' ἕνα δικό μας παιδί, ποὺ θὰ σᾶς περάσει στὴν ἄλλη ὄχθη τῆς Πρέσπας καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσει ἴσια στὴ λίμνη τῆς 'Αχρί-

δας, στὴ μονὴ τοῦ Ὅσιου Ναούμ· ἀπὸ κεῖ πάλι, θὰ σᾶς ὁδηγήσουν οἱ καλόγεροι. Θὰ σοῦ δώσω ἕνα γράμμα γιὰ τὸν Ἡγούμενο».

— «Εἶνε καὶ κεῖνοι καλόγεροι Ἕλληνες ;» ρώτησε ὁ Ἀλέξιος.

— «Βέβαια ! Ἡ μονὴ αὐτὴ χτίστηκε τὸν καιρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ· εἶνε παληά, βλέπεις, ἀπὸ τὸν ΣΤ´ αἰῶνα, καὶ ἔμεινε Ἑλληνικὴ πάντα. Ἐκεῖ θὰ φροντίσουν νὰ σὲ πᾶνε μὲ ἀσφάλεια στὴν ἀντικρυνὴ ὄχθη, χωρὶς νὰ σὲ μυριστοῦν ἀπὸ τὴν Ἀχρίδα».

Μὲ πολλὴ συγκίνηση εὐχαρίστησε ὁ Ἀλέξιος τὸν καλὸν Ἡγούμενο καὶ τοῦ ζήτησε τ' ὄνομά του, γιὰ νὰ τὸν θυμᾶται.

— «Μὲ λέγουν Εὐθύμιο», ἀποκρίθηκε ὁ Ἡγούμενος, «καὶ ἡ μονὴ εἶνε τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου».

Τὴν ἄλλη μέρα, πολὺ πρωΐ, οἱ καλόγεροι ὅλοι μαζεύθηκαν ν' ἀποχαιρετήσουν τοὺς ξένους. Ἡ Ἡγούμενος ἔβαλε ψωμὶ καὶ τυρὶ μέσα σ' ἕνα πανεράκι, μὲ μερικὰ πορτοκάλια καὶ τὰ ἔδωσε τῆς Θέκλας.

— «Στὸ καλό, παιδί μου, καὶ ἡ Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια νὰ σᾶς φυλάγει, σένα καὶ τὸν ἀφέντη σου».

Ἡ Θέκλα καὶ ὁ Ἀλέξιος φίλησαν τὸ χέρι τοῦ Ἡγουμένου, ἀποχαιρέτησαν τοὺς καλόγερους καὶ μὲ χίλιες εὐχὲς κ' εὐλογίες, καβαλίκεψαν τ' ἄλογά τους κ' ἔφυγαν· ἕνα καλογεράκι, καθισμένο σ' ἕνα μουλάρι, τοὺς συνόδευε· ἦταν πολὺ νέος καὶ εἶχε ζωηρὸ καὶ ἔξυπνο πρόσωπο.

Πῆραν τὰ μονοπάτια, μέσα ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ κουβέντιαζαν πηγαίνοντας.

— «Πᾶτε στὴ Σκάμπα, ἄκουσα ;» ρώτησε τὸ καλογεράκι.

— «Ναί, πάγω γιὰ τὶς δουλειές μου», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος.

— «Θὰ ἤθελα μιὰ χάρη νὰ σοῦ ζητήσω...» ἄρχισε τὸ καλογεράκι καὶ σταμάτησε.

— «Λέγε, τί μπορῶ νὰ κάμω γιὰ σένα, θὰ τὸ κάμω μὲ τὴ μεγαλείτερη εὐχαρίστηση».

— Ἕνα γράμμα θὰ ἤθελα νὰ σ' ἔδινα γιὰ τὴ μητέρα μου· τὸ παίρνεις ;»

— «'Ακοῦς λέει! βέβαια τὸ παίρνω· ποῦ εἶνε ἡ μητέρα σου;»

— «Στὴ Σκάμπα».

— «Ποῦ θὰ τὴ ζητήσω;»

— «Εἶνε πολὺ εὔκολο νὰ τὴ βρεῖς· ὁ πατέρας μου εἶνε δεσμοφύλακας ἐκεῖ».

Ὁ 'Αλέξιος ξαφνίστηκε.

— «Σᾶς νόμιζα ὅλους Ἕλληνες στὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου», εἶπε.

— «Καὶ εἴμαστε· ὁ πατέρας μου εἶνε 'Αρμένης, μὰ ἐγὼ γεννήθηκα στὸ Δυρράχιο, καὶ ἡ μητέρα μου εἶνε Ἑλληνίδα· σὰν πῆραν οἱ Βούλγαροι τὸ Δυρράχιο, ὁ πατέρας μου, σὰν ὅλους τοὺς ἄλλους, παραδέχθηκε τὰ πράγματα, ὅπως ἤρχουνταν· τὸν διόρισαν φύλακα στὴ Σκάμπα καὶ πῆγε ἐκεῖ· μένει ὅμως μὲ αἰσθήματα Ἑλληνικά, σὰν τοὺς περισσότερους Δυρραχιῶτες. Ἂν τοὺς δώσεις τὸ γράμμα μου, θά σε δεχθοῦν σὰν συγγενῆ τους, δὲ θὰ ξέρουν μὲ τί τρόπο νὰ σ' εὐχαριστήσουν· τόσο σπάνια ἔχουν εἰδήσεις μου καὶ εἶμαι τὸ μόνο τους παιδί».

Ὁ 'Αλέξιος πῆρε τὸ γράμμα, ποὺ τοῦ ἔτεινε τὸ καλογεράκι καὶ τὸ φύλαξε στὸν κόρφο του.

— «'Ελπίζω νὰ βρῶ τὴν μητέρα σου καὶ νὰ τῆς τὸ δώσω», εἶπε, «μὰ ἴσως δὲν μπορέσω ἀμέσως».

— «Δὲν πειράζει», ἀποκρίθηκε τὸ καλογεράκι, «ὅποταν σοῦ τύχει, τῆς τὸ δίνεις. Τὴν λένε Ἄννα, καὶ τὸν πατέρα μου Παγράτη. Ἂν τοὺς ζητήσεις στὴ φυλακή, θὰ τοὺς βρεῖς ἀμέσως».

Κατέβηκαν στὴ λίμνη, σ' ἕνα μοναχικὸ μέρος, ὅπου χωριὸ δὲ φαίνουνταν· ἐκεῖ τοὺς περίμενε ἕνας νέος μὲ τὴ βάρκα του. 'Αποχαιρέτησαν τὸ καλογεράκι καὶ χωρίστηκαν.

— «Κρῖμα ποὺ δὲ θὰ μπορέσω νὰ ἐκτελέσω τὴν ὑπόσχεση, ποὺ τοῦ ἔκαμα», εἶπε σιγὰ ὁ 'Αλέξιος τῆς Θέκλας, «καὶ θὰ νομίζει γιὰ βέβαια, ὁ κακόμοιρος, πὼς ἡ μητέρα του θὰ λάβει τὸ γράμμα του· μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τοῦ τὸ πῶ, πὼς δὲν πηγαίνομε στὴ Σκάμπα».

— «Φύλαξε τὸ γράμμα του», εἶπε ἡ Θέκλα, «ἴσως ἀπὸ τὸ Δυρράχιο βροῦμε κανένα ταξιδιώτη καὶ τοῦ τὸ δώσομε νὰ τὸ πάει».

Γοργὰ καὶ σιωπηλὰ ἀπομακρύνουνταν ἡ βάρκα ἀπὸ τὴν ὄχθη· ἡ Θέκλα κύταξε, μαγεμένη, τὴ θέα, ποὺ ἁπλόνουνταν γύρω της, τὴ λίμνη, τὰ χωράφια, τὸ ψηλὸ κατάφυτο βουνό, καὶ πίσω πίσω, τὸ χιονοσκέπαστο Περιστέρι.

— «Τί ἔμορφος τόπος...», εἶπε σκεπτική, «τί κρῖμα νὰ τὸν κρατοῦν οἱ βάρβαροι.... Κύταξε, 'Αλέξιε, πῶς φαίνονται ἡ πέτρες

«Γοργὰ καὶ σιωπηλὰ ἀπομακρύνουνταν ἡ βάρκα....».

μέσα στὸ νερό· καὶ κεῖ, πίσω μας, τὸ σκοτεινὸ δάσος ποὺ λὲς καὶ... μὰ τί εἶνε αὐτὸ τὸ μαῦρο πρᾶγμα, ποὺ σαλεύει ἀνάμεσα στὰ δέντρα ;»

Ὁ 'Αλέξιος κύταξε πίσω του μὲ προσοχή.

— «Εἶνε ράσο...», εἶπε, «θὰ εἶνε τὸ καλογεράκι, ποὺ ἐπέστρεψε νὰ μᾶς χαιρετήσει».

Καὶ σήκωσε τὸ χέρι του νὰ κάμει νόημα τοῦ καλόγερου· μὰ κανεὶς δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε, ἀπεναντίας, τοῦ φάνηκε, πὼς καθὼς

χαιρέτησε μὲ τὸ χέρι του, τὸ μαῦρο ράσο κρύφθηκε πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ χάθηκε.

— «Περίεργο...», μουρμούρισε ὁ 'Αλέξιος.

Ἡ Θέκλα ἔσκιασε τὰ μάτια της μὲ τὸ χέρι γιὰ νὰ δεῖ καλλίτερα.

— «Δὲν ἦταν τὸ καλογεράκι», εἶπε, «τὸ εἶδα τώρα, καὶ γύριζε τὸν ἀνήφορο, ποὺ πάει κατὰ τὸ μοναστῆρι... καὶ ἦταν καβαλικεμένο στὸ μουλάρι του. Ποιὸς λοιπὸν νὰ βρίσκουνταν κάτω στὴν ὄχθη ;»

— «Κανένας ἄλλος καλόγερος θὰ ἦταν», ἀποκρίθηκε ὁ 'Αλέξιος· «ἄλλωστε μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ ἀπὸ κανένα ἄλλο μοναστῆρι· ἔχει πολλὰ ἐδῶ γύρω».

Κ' ἐξακολούθησαν νὰ κουβεντιάζουν, χωρὶς νὰ δώσουν ἄλλη προσοχὴ στὸ περιστατικὸ αὐτό.

Ὁ βαρκάρης τοὺς πέρασε στὴν ἀπέναντι ὄχθη τῆς Πρέσπας καὶ ἐκεῖ ἔκρυψε τὴ βάρκα του, μέσα σ' ἕνα καλαμῶνα.

— «Θὰ σᾶς συνοδεύσω ὡς τὸ μοναστῆρι τοῦ Ὅσιου Ναούμ», εἶπε· «ξέρω ἕνα μονοπάτι, ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ Πέτρινο καὶ κόβει πολὺ δρόμο, περνώντας μακρυὰ ἀπ' τὴν 'Αχρίδα».

Ὁ 'Αλέξιος γύρισε καὶ τὸν κύταξε· ἆραγε ἤξερε τίποτε ὁ νέος αὐτὸς ὁδηγός, ἀπ' ὅσα εἶχε ἐννοήσει ὁ Ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου.

Καὶ ὁ νέος κύταξε τὸν 'Αλέξιο καὶ χαμογέλασε.

— «Ἔννοια σου», εἶπε σιγά, «Ἕλληνας εἶμαι κ' ἐγώ· σὰν ἐμένα εἶνε πολλοὶ ἀκόμα ἐδῶ, ποὺ θυμώμαστε ἄλλους καιρούς.... μὰ δὲν κάνει νὰ τὸ λέμε, ὡς ποὺ νὰ ἔλθει ἡ ὥρα».

— «Πῶς σὲ λένε ;» ρώτησε ὁ 'Αλέξιος μ' ἐνδιαφέρον· τὸ ἔξυπνο καὶ σκεπτικὸ πρόσωπο τοῦ νέου τὸν τάραξε.

— «Μὲ λένε Νικήτα», ἀποκρίθηκε ὁ νέος.

— «Καὶ τὸ παράνομά σου ;»

— «Ὅλοι μὲ λένε *ὁ Νικήτας ὁ Βαρκάρης*· πὲς πὼς αὐτὸ εἶνε τὸ παράνομά μου, δὲν ξέρω νὰ ἔχω ἄλλο».

Ὁ 'Αλέξιος δὲν ἐπέμεινε.

Καὶ πῆραν ἀπὸ τὰ βουνά. Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔφθασαν στὴ

μονὴ τοῦ Ὅσιου Ναοὺμ ὅπου, ἀφοῦ τοὺς σύστησε στοὺς καλόγερους καὶ ἐξήγησε, πὼς πήγαιναν στὴ Σκάμπα, ὁ νέος βαρκάρης τοὺς ἀποχαιρέτησε.

Ὁ Ἀλέξιος θέλησε νὰ τοῦ προσφέρει ἕνα νόμισμα,* ἀλλὰ ὁ Νικήτας ἀρνήθηκε.

— «Εἶσαι Ἕλληνας», εἶπε, «κ' ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνας· τιμή μου, ἂν μπορῶ νὰ σοῦ φανῶ χρήσιμος».

Ὁ Ἀλέξιος ἔσφιξε τὸ χέρι του. «Δὲ θὰ σὲ ξεχάσω, Νικήτα», εἶπε.

— «Οὔτε ἐγώ, Ἄρχοντά μου», ἀποκρίθηκε ὁ Νικήτας, «καὶ ἂν ποτὲ χρειασθῆς κανέναν, ποὺ νὰ τὸ λέει ἡ καρδιά του, θυμήσου με· θὰ μὲ βρεῖς ἐδῶ».

Στὴ μονὴ τοῦ Ὅσιου Ναούμ, δὲ θέλησε ὁ Ἀλέξιος νὰ μείνει μὲ τὴν Θέκλα· οἱ καλόγεροι τοὺς ἔδωσαν μόνο νὰ φάγουν, καὶ πάλι τοὺς ἔστειλαν μ' ἕνα δικό τους ὡς τὴν ἀπέναντι ὄχθη τῆς Ἀχρίδας, στὴ μονὴ τοῦ Προφήτη Ἠλία, χτισμένη στὸ βουνὸ ἀπάνω.

Ἐκεῖ, τοὺς φιλοξένησαν οἱ καλόγεροι ἐγκάρδια, τοὺς ἔδωσαν νὰ φάγουν καὶ τοὺς σύστησαν νὰ μείνουν τὴ νύχτα καὶ νὰ ξεκινήσουν μόνο τὴν ἐπαύριο τὸ πρωΐ.

Ὅσο ἔτρωγαν, ὁ Ἀλέξιος ρώτησε τὸν Ἡγούμενο, ἂν εἶχε περάσει ἀπὸ τὴ μονή του, κανένας καλόγερος, ποὺ λέγουνταν Παφνούτιος καὶ ποὺ ἔρχουνταν ἀπὸ τὴν Ἅγια Λαύρα.

— «Βέβαια, πέρασε ἀπὸ δῶ, κοντεύει μῆνας», ἀποκρίθηκε ὁ Ἡγούμενος. «Τί ἅγιος ἄνθρωπος ! τὸν γνωρίζεις ;»

— «Ὄχι προσωπικά», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «μὰ ἄκουσα γι' αὐτόν· ἦταν γέρος ;»

— «Ναί· ἡ ἄσπρη του γενειάδα σκέπαζε ὅλο τὸ στῆθος του· εἶχε ἕνα γράμμα τοῦ Ἡγούμενου τῆς Λαύρας, ποὺ τὸν σύστηνε σ' ὅλες τὶς μονές, ὅπου θὰ πήγαινε, καὶ γενικῶς σ' ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους».

— «Ποῦ πήγαινε τώρα τελευταῖα ;» ρώτησε πάλιν ὁ Ἀλέξιος.

* Νόμισμα : τὸ «νόμισμα» ἄξιζε περίπου 70 δραχμὲς σημερινές.

— «Στὴ μονὴ τοῦ Ὅσιου Λουκᾶ, στὴ Φωκίδα».

Ὁ Ἀλέξιος βεβαιώθηκε πιά, πὼς ὁ καλόγερος ποὺ εἶχαν ἀπαντήσει δὲν ἦταν ὅ,τι φαίνουνταν.

Καὶ θυμήθηκε ὁ Ἀλέξιος τὰ λόγια τοῦ ἑκατοντάρχου. «Γυρεύομε ἕνα κατάσκοπο Βούλγαρο, ποὺ κρύβεται τόσο καλά....»

— «Ἄραγε νἆταν αὐτός ;»

Τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ πρωΐ, ὅταν ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα θέλησαν νὰ φύγουν, ὁ Ἡγούμενος τοὺς ρώτησε, ἂν ξέρουν τὸ δρόμο ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ βουνό.

— «Ὄχι», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «μά, ἂν τραβήξω ἴσια κατὰ τὴ δύση, θὰ φθάσω στὴ Σκάμπα».

— «Ὄχι, δὲν πρέπει νὰ τραβήξεις ἴσια κατὰ τὴ δύση, καὶ τὸ βουνὸ εἶνε δύσκολο· καλλίτερα νὰ πάρεις ἕναν ὁδηγὸ μαζί σου· καὶ εἶσαι τυχερός, τὴ νύχτα, ἴσα ἴσα, παρουσιάστηκε ἐδῶ ἕνας τσοπάνης, ποὺ πηγαίνει κι' αὐτὸς στὴ Σκάμπα καὶ ποὺ ξέρει, λέγει κάθε μονοπάτι τοῦ βουνοῦ· τοῦ πρότεινα νὰ σᾶς ὁδηγήσει καὶ δέχθηκε μὲ εὐχαρίστηση, μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς θὰ τοῦ δώσεις κανένα μιλιαρέσι.* Νομίζω καλὸ νὰ τὸν πάρεις».

Ὁ Ἀλέξιος δέχθηκε μὲ χαρὰ τὴν πρόταση τοῦ Ἡγούμενου. Ἡ ἰδέα νὰ χάσει πάλι τὸ δρόμο του ἀπάνω στὰ βουνά, τὸν φόβιζε· δὲν εἶχε ξεχάσει τοὺς λύκους, ποὺ εἶχαν φάγει τ' ἄλογά τους καὶ ὁ Ἡγούμενος τοῦ εἶχε πεῖ, πὼς δὲ θὰ ἀπαντοῦσε πιὰ ἄλλο μοναστῆρι στὸ δρόμο του.

Ἔφυγαν λοιπὸν οἱ τρεῖς μαζί, ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα στ' ἄλογά τους καὶ ὁ τσοπάνης σ' ἕνα γαϊδοῦρι, ποὺ τοῦ ἔδωσαν οἱ καλόγεροι τοῦ Προφήτη Ἠλία.

Πηγαίνοντας, ἡ Θέκλα κύταζε μὲ περιέργεια τὸν τσοπάνη· φοροῦσε μιὰ μεγάλη προβιά, ποὺ σκέπαζε τὸ σῶμα του, ὡς τὰ γόνατα· τὸ πρόσωπό του ἦταν τόσο βρώμικο, ποὺ σχεδὸν δὲ διακρίνουνταν τὰ χαρακτηριστικά του· τὰ μαλλιά του ἦταν κατακόκκινα, βρώμικα καὶ ἀκατάστατα, καὶ εἶχε δέσει ἕνα μαντῆλι γύρω στὸ κεφάλι του, μὲ τρόπο ποὺ τὸ ἕνα του μάτι ἦταν κρυμμένο.

* Μιλιαρέσι : περίπου 6 1)2 δραχμὲς σημερινές.

— «Τί περίεργος ἄνθρωπος !» εἶπε ἡ Θέκλα σιγὰ στὸν ἄντρα της, «καὶ ὅμως γυρεύω νὰ θυμηθῶ ποῦ τὸν ἀπάντησα».

Ὁ Ἀλέξιος τὸν κύταξε μὲ προσοχὴ ἐκεῖ, ποὺ πήγαινε μπροστά τους.

— «Δὲ μοῦ φαίνεται νὰ τὸν ἀπαντήσαμε ποτέ», τῆς ἀποκρίθηκε, «θὰ θυμούμαστε τὰ κόκκινα μαλλιά του, ποὺ εἶνε ἀρκετὰ περίεργα, γιὰ νὰ μὴν τὰ ξεχάσομε· κύταξε, θαρρεῖς πὼς εἶνε προβιὰ ἀρνίσια».

Ἡ Θέκλα γέλασε. «Καλὰ λές ! Δύσκολα βρίσκει κανεὶς ἄλλο τόσο ἄσχημο ἄνθρωπο ! Καὶ τί βρώμικος ποὺ εἶνε !»

— «Ναί... θὰ νόμιζε κανείς, πὼς πασαλίφτηκε ἐπίτηδες», εἶπε συλλογισμένος ὁ Ἀλέξιος.

— «Ἐπίτηδες ;»

— «Ναί,... δέ μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, πρόσεχέ τον... Θὰ τὸν ξεφορτωθῶ, ὅσο μπορῶ γρηγορώτερα».

Κατὰ τὸ μεσημέρι εἶδαν ἀπὸ μακρυά, ἕνα χωριό, στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ· ὁ Ἀλέξιος γύρευε ἕναν τρόπο νὰ διώξει τὸν ὁδηγό του· σκέφθηκε νὰ κατέβει ὡς τὸ χωριό, καὶ νὰ πεῖ τοῦ τσοπάνη πὼς θὰ περνοῦσε ἐκεῖ τὴν νύχτα· ἀλλὰ ὁ τσοπάνης τὸν πρόλαβε.

— «Ἄλλαξα γνώμη», εἶπε, «δὲ θὰ πάγω ὡς τὴ Σκάμπα· τὸ χωριό μου εἶνε ἐδὼ καὶ θὰ κατέβω· πλήρωσέ μου τὸν κόπο μου, δὲν πάγω παραπέρα».

Σ' ἄλλη περίσταση, ὁ Ἀλέξιος θὰ σποῦσε τὸ ραβδί του στὴν πλάτη τοῦ χωριάτη· ἀλλά, ἐπειδὴ εἶχε πολλὴ ὄρεξη νὰ τὸν ξεφορτωθῆ, τὸν πλήρωσε καὶ τὸν ἔστειλε στὸ καλό.

— «Καὶ τώρα ;» ρώτησε ἡ Θέκλα, σὰν τὸν εἶδε νὰ χάνεται μέσα στὰ δέντρα, «τί θὰ κάνομε μεῖς ;»

— «Θὰ προσέξομε νὰ μὴ χωθοῦμε πολὺ βαθυὰ στὸ δάσος», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «ἀκολουθώντας τοῦτο τὸ μονοπάτι, βλέπομε ἀπὸ μακρυὰ τὸ μεγάλο δρόμο καὶ τὸ ποτάμι καὶ αὐτὰ θὰ μᾶς ὁδηγήσουν ὡς τὴ Σκάμπα· προτιμῶ ὅμως νὰ κοιμηθοῦμε σὲ κανένα χωριουδάκι καὶ νὰ μὴν πᾶμε στὴ Σκάμπα, ὅπως τὸ εἴχαμε

πεῖ τοῦ ὁδηγοῦ· τὸν ὑποψιάζομαι, τὸν βρώμικο αὐτὸν τσοπάνη, πῶς εἶχε λόγους νὰ δείχνεται ἄλλος ἀπὸ κεῖνο ποὺ εἶνε».

— «Τί ὑποψιάζεσαι ;»

— «Τίποτε ὁρισμένο, μὰ ἡ βρώμα του δὲν ἦταν φυσική, οὔτε τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν του· καὶ πρὸ πάντων τὸ μαντῆλι, ποὺ τοῦ ἔκρυβε τὸ μισὸ πρόσωπο, μοῦ δίνει ὑποψίες... καὶ συλλογίζομαι αὐτό, ποὺ μοῦ εἶπες σύ, πῶς σοῦ φαίνεται, σὰν νὰ τὸν ξαναεῖδες· δὲν μπορεῖς νὰ θυμηθῆς, ποῦ τὸν εἶδες ;»

Ἡ Θέκλα ἔμεινε λίγη ὥρα σκεπτική. «Ὄχι», ἀποκρίθηκε, «δὲ θυμοῦμαι· μὰ ἡ κινήσεις του μοῦ φαίνονται γνωστές».

— «Γι' αὐτό, καλλίτερα νὰ μὴν πᾶμε στὴ Σκάμπα, ὅπως τὸ ἀναγγείλαμε· κοιμούμαστε ἀπόψε, ὅπου μᾶς τύχει καὶ αὔριο ξεκινοῦμε γιὰ τὸ Δυρράχιο. Ἄχ ! πῶς θὰ ἤθελα νὰ εἴμαστε φτασμένοι...»

Κάθησαν στὰ χόρτα κ' ἔφαγαν ἐνόσω ξεκουράζουνταν τ' ἄλογά τους, ὕστερα καβαλίκεψαν πάλι καὶ ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο τους, χωρὶς ν' ἀφήσουν τὸ σκεπὸ μονοπάτι, ποὺ ἀκολουθοῦσε τὴν πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ.

Νωρὶς τὸ ἀπόγευμα φάνηκε ἀπὸ μακρυὰ ἡ Σκάμπα· τὴν ἄφηκαν δεξιὰ καὶ ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο τους. Ὅταν σκοτείνιασε, ὁ Ἀλέξιος πρότεινε τῆς γυναίκας του νὰ περάσουν τὴ νύχτα ἐκεῖ ποὺ ἦταν, γιατὶ κανένα χωριὸ δὲ φαίνουνταν στὴ γειτονιά, καὶ ὁ Ἀλέξιος δὲν ἤθελε νὰ κατέβουν στὸ στρατιωτικὸ δρόμο. Ἔδεσαν τ' ἄλογά τους σ' ἕνα μέρος, ὅπου τὰ δέντρα ἦταν πολὺ πυκνά, γιὰ νὰ μὴν τὰ βρεῖ κανένας περαστικός· ὕστερα ζήτησαν γιὰ τὸν ἑαυτό τους κανένα σκεπὸ μέρος, εἴτε σὲ καμιὰ κουφάλα δέντρου, εἴτε σὲ κανένα βράχο.

ΙΑ΄

Ο ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ

Δὲν εἶχε βράχους ἐκεῖ, ποὺ ἦταν τ' ἄλογα, ἀλλ' ἀφοῦ περπάτησαν λίγη ὥρα, εἶδαν παρακάτω, στὴν πέτρινη πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ, ἕνα μεγάλο ἀπότομο βράχο, ποὺ κρέμουνταν πάνω ἀπὸ τὸ βαθὺ γκρεμνό.

— «Πᾶμε ἐκεῖ», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «ἴσως βροῦμε καμιὰ σπηλιά, καὶ τότε φέρνομε καὶ τ' ἄλογά μας καὶ τὰ δένομε κοντά μας, γιὰ νὰ μὴν πάθομε πάλι τὰ ἴδια τῆς ἄλλης νύχτας».

— «Φοβᾶσαι τοὺς λύκους ;»

— «Ἐλπίζω νὰ μὴν κατέβουν ὡς ἐδῶ, δὲν εἴμαστε πιὰ τόσο ἀψηλά· μὰ καλλίτερα νὰ προφυλάξομε τὰ ζῶα μας».

Βγῆκαν ἀπὸ τὸ δάσος καὶ κατέβηκαν μὲ προσοχή, μὰ δὲ βρῆκαν σπηλιά.

— «Ἂς κάνομε τὸ γύρο τοῦ βράχου», πρότεινε ἡ Θέκλα, «ἴσως ἔχει κανένα ἄνοιγμα ἀπὸ τὸ πίσω μέρος».

— «Δῶσε μου τὸ χέρι σου», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος, «μὴ γλυστρήσεις καὶ πέσεις στὸ βάραθρο».

Καὶ σιγά, μὲ προσοχή, ἔκαμαν μερικὰ βήματα κατὰ τὸ γκρεμνό.

Ἔξαφνα ὁ Ἀλέξιος, ποὺ ἦταν μπροστά, σταμάτησε κ' ἔσφιξε τὸ χέρι τῆς Θέκλας.

— «Τί εἶνε ;» ρώτησε ἐκείνη σιγά.

— «Σῶπα... ἄκουσε...» ψιθύρισε ὁ ἄντρας της.

Ἡ Θέκλα πλησίασε καὶ ἀκροάστηκε· τῆς φάνηκε, πὼς ἄκουε ἕνα μουρμούρισμα, σὰν ὁμιλίες ἀπομακρυσμένες.

— «Κάποιος μιλᾶ», εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή, «μὰ ποῦ εἶνε ;»

— «Μέσα στὸ βράχο», ἀποκρίθηκε ἐπίσης σιγὰ ἐκεῖνος, «πρέπει νὰ εἶνε σπηλιά, μὰ δὲ βλέπω εἴσοδο ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος...»

Ἔκαμαν δύο τρία βήματα, προσέχοντας μὴ παραπατήσουν καὶ τοὺς προδώσει ὁ κρότος· τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀλέξιου πώς, ὅσο προχωροῦσε, ἡ ὁμιλίες ἀκούονταν καθαρώτερες, ἀλλ' ἀφοῦ πέρασε ἕνα ὁρισμένο σημεῖο, ἡ ὁμιλίες ἀπομακρύνουνταν πάλι· γύρισε λοιπὸν πίσω καί, μὲ προσοχή, σκαρβέλωσε στὸ βράχο· ἐκεῖ, ἀπὸ μιὰ χαραματιά, ἐφέγκριζε ἕνα ἀμυδρὸ φῶς· ἡ Θέκλα τὸν εἶχε ἀκολουθήσει.

— «Σιωπή...» ψιθύρισε ὁ Ἀλέξιος στ' αὐτί της, «καὶ ἄκουε...»

Τωόντι, ἡ ὁμιλίες ἀκούουνταν καθαρὰ ἐκεῖ· διάκριναν δυὸ φωνὲς ἀντρικές.

— «Σοῦ λέγω, πὼς δὲν πῆγαν στὴ Σκάμπα, ὅπως δὲν πῆγαν καὶ στὸ Βουτέλιο», ἔλεγε ἡ μιὰ φωνή, «τὸ ξέρω γιὰ βέβαιο...»

— «Μὰ τέλος πάντων τί σε νοιάζει; Τὸ χαρτὶ αὐτὸ οὔτε τὸ εἶδες», διάκοψε ἡ ἄλλη φωνή, «μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν καὶ τίποτα».

— «Ἂν δὲν ἦταν τίποτα, δὲ θὰ τὸν χαιρετοῦσε τόσο βαθυὰ ὁ ἑκατόνταρχος, μόλις τὸ ἄνοιξε», εἶπε ἡ πρώτη φωνή· «ἄλλωστε, ἂν δὲν τὸ διάβασα, τὸ εἶδα ὅμως, καὶ χωρὶς αὐτὸν τὸν καταραμένο παραγιό, ποὺ μπῆκε μεταξύ μας, τάχα νὰ μαζέψει τὸ μαχαῖρι μου, θὰ ἔβλεπα, ἂν εἶχε τὴ βασιλικὴ σφραγίδα».

Ὁ Ἀλέξιος ἔσφιξε τὸ χέρι τῆς Θέκλας. «Ὁ καλόγερος...» ψιθύρισε.

— «Καὶ ὁ ὁδηγός μας», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα, «ἄκουε... εἶνε ἡ φωνή του...»

— «Λοιπὸν γιατὶ δὲν πῆγες ἀμέσως νὰ τοὺς καταγγείλεις στὴν Ἀχρίδα, ἀφοῦ τοὺς εἶδες, ποὺ περνοῦσαν τὴν Πρέσπα;» ἔλεγε ἡ δεύτερη φωνή.

— «Γιατί, πρῶτα, πρῶτα, δὲν εἶμαι βέβαιος, ὑποψιάζομαι μόνο· ἂν ζητοῦσα κανένα στρατιωτικὸ σῶμα καὶ ἔβγαινα γελασμένος, θὰ μ' ἔλεγαν, πὼς τοὺς περιγελῶ, σὰν ποὺ μοῦ τὸ εἶπαν γιὰ τὸν ἄλλο ἐκεῖνο, τὸν δῆθεν Ἕλληνα κατάσκοπο, ποὺ ἔπιασα καὶ ποὺ βρέθηκε νὰ εἶνε δικός μας· ὕστερα, εἶνε καὶ τὸ ζήτημα τῆς πληρωμῆς· τοὺς ξέρω ὅλους αὐτοὺς τοὺς μασκαράδες! Ἂν πιάσουν τοῦτον τὸν ψευτοπραματευτὴ καὶ βγῶ σωστός, θὰ βροῦν τρόπο νὰ

πάρουν ὅλη τὴ δόξα... καὶ τὸν παρᾶ· καὶ τρέχα γύρευε σὺ τὸ δίκαιό σου! τὸ πολὺ πολύ, καμιὰ μαχαιριὰ μπορεῖ νὰ κερδίσεις γιὰ νὰ σωπάσεις! Πρέπει νὰ εἶμαι βέβαιος πρῶτα, γι' αὐτὸ σ' ἔστειλα νὰ τοὺς παραμονεύεις».

— «Τί νὰ σοῦ κάμω, σ' ὅλο τὸ δρόμο πρόσεχα ὅσο μποροῦσα», εἶπε ἡ δεύτερη φωνή, «μὰ δὲν ἄκουσα καὶ δὲν παρατήρησα τίποτα· μοῦ φάνηκε μόνο, πὼς μὲ ὑποψιάζουνταν καὶ μὲ στραβοκύταζαν, καὶ φοβήθηκα μὴ μ' ἀναγνωρίσουν μ' ὅλη τὴ βαφή, ποὺ εἶχα χύσει στὰ μαλλιά μου· λοιπὸν τότε εἶπα, πὼς ἄλλαξα γνώμη καὶ θὰ πάγω στὸ χωριό μου καὶ μ' ἄφηκαν νὰ φύγω χωρὶς καμιὰ παρατήρηση».

— «Κ' ὕστερα πιὰ δὲν τοὺς εἶδες ;»

— «Ὄχι».

— «Εἶσαι βλάκας!» εἶπε θυμωμένα ἡ πρώτη φωνή, «στὸ χέρι σου ἦταν νὰ τοὺς ἀκολουθήσεις χωρὶς νὰ σὲ δοῦν, ἂν φοβήθηκες μὴ σ' ἀναγνωρίσουν».

— «Καὶ ποιὸς θὰ σὲ εἰδοποιοῦσε σένα, πὼς εἶνε ἐδῶ ;»

— «Ἂς ἔρχουσαν τὴ νύχτα».

— «Κι' ἂν ἔβλεπαν πὼς ἔλειπα, χειρότερα δὲν ἦταν ; θὰ ἔβαζαν ὑποψίες καὶ θὰ ἔφευγαν πρὸς τὰ μέσα τοῦ βουνοῦ· ἐνῶ ἔτσι, χωρὶς ὑποψία, δὲν τρελλάθηκαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ μονοπάτι, ποὺ εἶνε τόσο καλὰ κρυμμένο μέσα στὰ δέντρα, ὅπου δὲν τοὺς βλέπει κανεὶς κι' ἀπ' ὅπου φαίνεται ὁ μεγάλος δρόμος, ποὺ τοὺς ὁδηγεῖ. Λὲς πὼς δὲν κατέβηκαν στὴν Σκάμπα ;»

— «Αὐτὸ σοῦ τὸ βεβαιόνω».

— «Ἄρα θὰ περάσουν τὴ νύχτα στὸ βουνό, ἀφοῦ χωριὸ δὲ βρίσκεται ἐδῶ. Δὲν μποροῦν νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ χέρια μας· σὺ θὰ τοὺς παραμονεύεις ἐδῶ κ' ἐγὼ θὰ πάγω νὰ φυλάγω στὸ σταυροδρόμι, ὅπου, θέλουν δὲ θέλουν, θὰ περάσουν, σ' ὅτι μέρος κι' ἂν πηγαίνουν».

Γιὰ λίγη ὥρα σώπασαν ἡ δυὸ φωνές.

Ὁ Ἀλέξιος καὶ ἡ Θέκλα βαστοῦσαν τὴν ἀναπνοή τους.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε πάλι ἡ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ.

— «Λοιπὸν Μπόρις... Δὲ σ' ἔρχεται αὐτὸ ποὺ σοῦ λέγω;»

— «Ἂν τὸν ἀπαντήσω ἐδῶ, μοναχός, τί θὰ κάνω;» εἶπε ὁ ψευτοκαλόγερος.

— «Θὰ τὸν ξεπαστρέψεις, ὅπως ξεπάστρεψες τὸν παπᾶ Παφνούτιο», ἀποκρίθηκε ὁ ὁδηγὸς γελώντας.

— «Ὁ Παφνούτιος ἦταν γέρος καὶ ἀδύνατος, ἕνα ὄχ, δὲν πρόφθασε νὰ βγάλει· πὼς εἶχε ἕνα σύντροφο; κι' αὐτὸς δὲ μετροῦσε, ἦταν ἄοπλος καὶ τὸν ξαπέστειλες ἐσὺ εὔκολα εὔκολα, χωρὶς πάλη· ὕστερα, εἶχα δεῖ καὶ τὸ γράμμα του, ἤξερα τί ὅπλο ἦταν στὰ χέρια μου, ἕνα τέτοιο ἔγγραφο, γιὰ νὰ περιδιαβάζω ἐλεύθερα μεταξὺ στοὺς ἐχθρούς, ἀκόμα κι' ὡς μέσα στὸ στρατόπεδό τους, ντυμένος μὲ τὸ ράσο τοῦ γέρου· ἄξιζε νὰ τὸ δοκιμάσω. Μὰ τοῦτος, ποὺ μοῦ κάνει τὸν ἔμπορο, εἶνε νέος καὶ λεβέντης· θ' ἀντισταθῆ... καὶ φαίνεται γερός... τὸν εἶδες; κυπαρίσσι εἶνε ἡ κορμοστασιά του!»

— «Ἐσὺ εἶσαι θηρίο στὴ δύναμη».

— «Μὰ αὐτοὶ εἶνε δυό».

— «Μπά! τὸ λογαριάζεις αὐτὸ τὸ παλιόπαιδο; μὰ οὔτε δέκα πέντε χρονῶν δὲν εἶνε!»

— «Εἶνε ὅμως ἀφωσιωμένο στὸν παραφέντη του· χωρὶς τὸ παλιόπαιδο ποὺ λές, θὰ ἔβλεπα τὸ ἔγγραφο καὶ θὰ ἤξερα γιὰ βέβαιο τί εἶνε...»

— «Τότε περίμενε ὡς αὔριο καὶ πήγαινε νὰ φωνάξεις στρατιῶτες».

— «Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ περιμένω ὡς αὔριο· ὅπου κι' ἂν εἶνε, θὰ περάσει μιὰ περιπολία, δὲν ἔχω παρὰ νὰ κατέβω ὡς τὸ μεγάλο δρόμο γιὰ νὰ τοὺς βρῶ. Σύ, ὡς τόσο, νὰ πᾶς ἐκεῖ, ποὺ χωρίζουν οἱ δρόμοι, ἐκεῖ θὰ σὲ βρῶ· ἂν τοὺς δεῖς νὰ περάσουν πρὶν ἔλθω, μὴν τὰ χάσεις, μαχαίρωσε τὸν ἔμπορο, αὐτὸς ἔχει τὰ χαρτιά...»

Ὁ Ἀλέξιος ἔσκυψε στὸ αὐτὶ τῆς Θέκλας.

— «Κατέβα μὲ προσοχή», ψιθύρισε.

Ἡ Θέκλα κατέβηκε, ὁ Ἀλέξιος τὴν ἀκολούθησε.

Τὸ φεγγάρι πρόβαινε πίσω ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ. Ἡ καρδιὰ τῆς Θέκλας χτυποῦσε σκεπαρνιὲς στὸ στῆθος της. Ὁ Ἀλέξιος πῆρε τὸ πρόσωπό της στὰ δυό του χέρια καὶ τὴν κύταξε.

— «Φοβᾶσαι ;» ρώτησε.

— «Ὄχι», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

Ἀπὸ τὴ χαραματιὰ τοῦ βράχου ἐξακολουθοῦσαν ν' ἀκούονται ἡ δυὸ φωνὲς σὰν μουρμούρισμα.

Ὁ Ἀλέξιος ἔβγαλε ὅλα τὰ χαρτιά του, μαζὶ καὶ τὸ γράμμα τοῦ καλόγερου γιὰ τὸν δεσμοφύλακα τῆς Σκάμπας, καὶ τὰ ἔδωσε τῆς Θέκλας.

— «Γρήγορα», τῆς εἶπε, «κρύψε τα στὸν κόρφο σου».

Ἡ Θέκλα ὑπάκουσε ἀμέσως. Ὕστερα πῆρε ὁ Ἀλέξιος τὸ δαχτυλίδι τοῦ Χρυσήλιου καὶ τὸ πέρασε στὸ χέρι της· ἦταν μεγάλο πολὺ γιὰ τὰ λεπτά της δάχτυλα.

— «Πέρασέ το στὴν ἁλυσίδα, ποὺ ἔχεις στὸ λαιμό σου, γρήγορα», τῆς εἶπε· καὶ τὸ ἔκρυψε ἡ Θέκλα στὸ στῆθος της πλάϊ στὸ Τίμιο ξύλο.

Ὁ Ἀλέξιος ἔβγαλε τὸ μαχαῖρι τοῦ Ἀσώτη.

— «Τί θὰ κάμεις τώρα ;» ρώτησε ἡ Θέκλα.

— «Θὰ ἐκδικήσω τὸν πάτερ Παφνούτιο».

— « Ἀλέξιε !»

— «Ἦλθε ἡ ὥρα, Θέκλα, νὰ θυμηθῆς πὼς εἶσαι Γαλαξειδιώτισσα».

— «Ἔννοια σου ! τὸ θυμοῦμαι ! Τί θέλεις νὰ κάμω ;»

Ἡ ὁμιλίες ἐξακολουθοῦσαν μέσα στὸ βράχο· ὁ Ἀλέξιος πῆρε τὴ γυναῖκα του στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴ φίλησε.

— «Ν' ἀνέβεις τώρα στὸ βράχο ἐκεῖ, ποὺ εἴμαστε καὶ ν' ἀκοῦς· σὰν καταλάβεις, πὼς βγαίνουν, κάνε μου νόημα, τοὺς περιμένω ἐδῶ· ἂν νικήσω, φεύγομε εὐθὺς γιὰ τὸ Δυρράχιο· ἂν πέσω, θὰ φύγεις ἐσὺ μόνη· κρύψου ὅπου μπορεῖς, φύγε ὅπως μπορεῖς, μὰ πρέπει νὰ φθάσεις στὸ Δυρράχιο... ἀκοῦς ; *πρέπει νὰ φθάσεις στὸ Δυρράχιο !*»

Ἡ Θέκλα ἔκλεισε τὸ στόμα του μὲ τὸ χέρι της. «Σώπα...» ψιθύρισε, «ἔρχονται...»

Ἡ ὁμιλίες εἶχαν σταματήσει· ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γκρεμνοῦ ἀκούστηκαν βήματα, ποὺ πλησίαζαν.

Ὁ Ἀλέξιος ἔσπρωξε τὴ Θέκλα σὲ κάτι χαμόδεντρα καὶ στάθηκε μὲ τὴ ράχη στὸ βράχο.

Ἔξαφνα πρόβαλαν δυὸ ἄντρες· στὸ ἄσπρο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ὁ Ἀλέξιος ἀναγνώρισε τὸν καλόγερο μὲ τὰ μαῦρα γένεια καὶ τὸν μαραγκὸ τοῦ χωριοῦ, τὸν δῆθεν ἀνεψιό του.

Τὴν ἴδια ὥρα τὸν εἶδαν κι' αὐτόν.

Ὁ μαραγκὸς ξεστόμισε μιὰ βλασφήμια καί, ἁρπάζοντας τὸ μαχαῖρι του, ὅρμησε πάνω στὸν Ἀλέξιο· δὲν πρόφθασε ὅμως νὰ τὸν χτυπήσει· μὲ μιὰ γρήγορη κίνηση, ρίχτηκε ὁ Ἀλέξιος στὸ πλάγι καὶ τοῦ κάρφωσε τὸ μαχαῖρι του βαθυὰ στὸ λαιμό.

Ὁ μαραγκὸς σωριάστηκε ψυχορραγώντας.

Καθὼς τὸν εἶδε ὁ Μπόρις νὰ πέφτει, μούγγρισε σὰν θηρίο· ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του ἕνα μαχαῖρι, ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσβάλει τὸν Ἀλέξιο ἀπ' ἐμπρός, προσπάθησε νὰ τὸν πλησιάσει μὲ πονηρία, γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσει ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ βράχο.

— «Θά σε σφάξω σὰν σκυλί!» οὔρλιασε.

Ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο, ἀνέβηκε ἔξαφνα μιὰ βοή, κλαγγὴ ὅπλων καὶ ποδοβολητὰ ἀλόγων.

— «Ἡ περιπολία!» μουρμούρισε ἡ Θέκλα, «Ἄχ, Ἀλέξιέ μου καϋμένε».

Μὰ ὁ Ἀλέξιος, σφίγγοντας τὸ μαχαῖρι του, περίμενε ἀτάραχα τὴ προσβολὴ τοῦ ψευτοκαλόγερου· καθὼς σήκωσε αὐτὸς τὸ χέρι νὰ χτυπήσει, τοῦ τράβηξε ὁ Ἀλέξιος μιὰ ξανάστροφη μὲ τέτοια ὁρμή, ποὺ τὸ ὅπλο πέταξε ἀπὸ τὰ χέρια του.

Ἦταν ὅμως θηρίο στὴ δύναμη, ὁ Μπόρις, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ σύντροφός του· ξέφυγε τὴ μαχαιριὰ τοῦ Ἀλέξιου καί, ζυγόνοντας,

τὸν ἅρπαξε ἀπὸ τὴ μέση καὶ τὸν ἔσφιξε στὰ σιδερένια του χέρια τόσο, ποὺ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του καὶ παράλυσαν ἡ κινήσεις του.

Ἡ στιγμὴ ἦταν φοβερή. Ὁ Ἀλέξιος πέταξε τὸ μαχαῖρι του καὶ μ' ἕνα δυνατὸ τίναγμα, ἐλευθέρωσε τὰ χέρια του. Ὁ θυμὸς τετραπλασίαζε τὴ δύναμή του· ἔπιασε τὸν κατάσκοπο ἀπὸ τὸν λαιμὸ καὶ τὸν ἔσφιξε μὲ λύσσα νὰ τὸν πνίξει.

— «Βοήθεια !» φώναξε αὐτός, καὶ μὲ πνιγμένη φωνὴ ἐπανάλαβε, «Βοήθεια ! κλέφτες... μὲ σφάζουν...»

Οἱ στρατιῶτες, ἀπὸ τὸ δρόμο, εἶχαν ἀκούσει τὴν πρώτη φωνὴ τοῦ Μπόρις· στὸ φῶς τῆς σελήνης, εἶδαν δυὸ ἄντρες ποὺ πάλευαν, καὶ πηλάλα ἔτρεχαν κατὰ τὸ βουνό.

Ἡ Θέκλα, μ' ἕναν πῆδο, βγῆκε ἀπὸ τὸν κρυψόνα της. Μὰ ὁ Ἀλέξιος δὲν τὴν εἶδε· τυφλὸς ἀπὸ τὸ θυμό του, ἔσφιγγε ὁλοένα περισσότερο τὸ λαιμὸ τοῦ Μπόρις, ποὺ γύρευε μὲ ἀπελπισμένες κινήσεις νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια, ποὺ τὸν ἔσερναν ἀβάσταχτα πρὸς τὸν γκρεμνό.

— «Προδότη ! ἄναντρε φονιά !» μούγγρισε μὲ σφιγμένα δόντια, «τὰ κόκκαλά σου θὰ σαπίσουν στοὺς βράχους κάτω, ὅπου θὰ σὲ στείλω νὰ κομματιαστῇς !»

Μ' ἕνα τελευταῖο τίναγμα, τὸν σήκωσε ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ τὸν γκρέμισε στὸ βάραθρο. Τὸ σῶμα τινάχθηκε ἀπὸ βράχο σὲ βράχο καὶ κυλίστηκε, αἱματωμένο καὶ ἄμορφο στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ, ἐμπρὸς στὰ πόδια τῶν στρατιωτῶν, ποὺ ἀνέβαιναν.

Ἡ Θέκλα, κολλημένη στὸ βράχο, εἶχε ἀκολουθήσει μὲ ἀγωνία τὴν πάλη· καθὼς εἶδε τὸν κατάσκοπο νὰ χάνεται στὸν γκρεμνό, ὅρμησε πρὸς τὸν ἄντρα της.

— «Τρέχα ! γιὰ τὸ Θεό, τρέχα ! οἱ στρατιῶτες φθάνουν...!»

Ὁ Ἀλέξιος ἅδραξε τὸ χέρι της καὶ ἔτρεξαν μαζὶ κατὰ τὰ δέντρα, ὅπου χώθηκαν.

— «Τ' ἄλογά μας ! Ἄχ, νὰ τὰ προφθαίναμε !»

Μὰ οἱ στρατιῶτες ἀνέβαιναν· οὔτε ἑκατὸ βήματα δὲν τοὺς χώριζαν πιά.

Ὁ Ἀλέξιος ἔρριξε πίσω του μιὰ ματιὰ καὶ εἶδε τὸ ἀδύνατο

τῆς φυγῆς· οἱ στρατιῶτες ἦταν πιὰ τόσο κοντὰ ποὺ θὰ τοὺς ἀνακάλυπταν μέσα στὰ δέντρα καὶ θὰ τοὺς ἔπιαναν καὶ τοὺς δυό.

— «Φύγε, Θέκλα, μόνη σου, φύγε ! τῆς φώναξε, «καὶ ἐκτέλεσε σὺ τὴν ἀποστολή μου».

— «Ὄχι, μαζὶ θὰ πεθάνομε», ἀποκρίθηκε ἡ γενναία κόρη, δέ σ' ἀφίνω πιά».

— «Φύγε !» τῆς πρόσταξε, «ζῆσε γιὰ νὰ πᾶς ἐκεῖ, ποὺ ξέρεις ! Τὸ θέλω !»

Ἡ φωνή του ἦταν τόσο προσταχτική, ποὺ τὴν νίκησε· θυμήθηκε ἔξαφνα τὸ Γαλαξεῖδι, τὸ θάνατο τοῦ Χαραλάμπη, τὴν καταστροφὴ ποὺ εἶχε πέσει στὴν πατρίδα της, σὰν πλάκωσαν οἱ Βούλγαροι· ξύπνησε μέσα της, ἀκράτητο καὶ δυνατώτερο ἀπὸ τὴν ἀγάπη της, τὸ μῖσος γιὰ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδας της. Ἔρριξε τὸ χέρι της γύρω στὸ λαιμό του, τὸν φίλησε καὶ χάθηκε μέσ' τὰ δέντρα.

Ὁ Ἀλέξιος δὲν εἶχε σταματήσει, ἔτρεχε ἴσια πρὸς τὸ μέρος, ὅπου εἶχαν ἀφήσει τ' ἄλογά τους· μὰ δυὸ στρατιῶτες τὸν εἶδαν, ἔκαμαν ἕναν ἀλλόγυρο καὶ ἔκοψαν τὸ δρόμο του· τὴν ἴδια στιγμή, ἔφθαναν πίσω του οἱ ὑπόλοιποι ἄντρες τῆς περιπολίας· τὸν περίζωσαν, τὸν ἔρριξαν κάτω καὶ τὸν ἐσύλλαβαν. Ὁ Ἀλέξιος δὲν εἶχε οὔτε ἕνα μαχαῖρι ἀπάνω του.

Ἀφοῦ τὸν ἔδεσαν χειροπόδαρα, ὁ ἀξιωματικὸς τῆς περιπολίας διάταξε νὰ τὸν φέρουν μπροστά του.

— «Πῶς σὲ λένε ;» ρώτησε.

— «Σοῦ εἶνε ἀδιάφορο», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος.

— «Πρόσεξε ! μπορῶ νὰ σὲ σφάξω ἐδῶ, εὐθύς !» εἶπε μὲ θυμὸ ὁ ἀξιωματικός.

— «Τὸ κέφι σου», ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλέξιος.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἄφρισε.

— «Θὰ σὲ ψήσω ζωντανό».

— «Εἶμαι στὰ χέρια σου», εἶπε ὁ Ἀλέξιος.

Ὁ Βούλγαρος σήκωσε τὴ λόγχη του νὰ τὸν τρυπήσει, ἀλλὰ βαστάχθηκε.

— «Ὄχι», εἶπε γελώντας μὲ κακία, «θὰ σ' ἔκανα πολὺ μεγάλη

χάρη! ἄλλο τέλος σοῦ χρειάζεται σένα. Νὰ μοῦ πεῖς ἀμέσως γιατὶ σκότωσες αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο;»

— «Δὲν ἔχω λόγο νὰ σοῦ δώσω», ἀποκρίθηκε ὑπερήφανα ὁ Ἀλέξιος.

— «Ψάξετέ τον», διάταξε ὁ ἀξιωματικός.

Οἱ στρατιῶτες τὸν ἔγδυσαν καὶ σκάλισαν τὰ ροῦχα του· δὲ βρῆκαν κανένα χαρτὶ οὔτε τίποτα, ποὺ νὰ ἔλεγε τ' ὄνομά του ἢ τὴν τέχνη του· μὰ βρῆκαν τὴν πέτσινη ζώνη, ποὺ εἶχε μέσα ἀκόμα μεγάλο ποσὸ χρημάτων.

— «Πῶς βρῆκες αὐτὰ τὰ χρήματα;» ρώτησε ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ Ἀλέξιος δὲν ἀποκρίθηκε.

— «Δὲ θέλεις νὰ μοῦ τὸ πεῖς;» ἐπανάλαβε ὁ Βούλγαρος.

Ὁ Ἀλέξιος σιωποῦσε.

— «Ἡ σιωπή του εἶνε ἡ ὁμολογία του», εἶπε ὁ ἀξιωματικὸς στοὺς στρατιῶτες, «τὸ πρᾶγμα εἶνε φανερό· τὸν σκότωσε, τὸν ἔκλεψε καὶ γύρευε νὰ πάρει τὰ βουνά. Δέσετέ τον ἀπάνω σ' ἕνα ἄλογο, καὶ δρόμο γιὰ τὴ Σκάμπα. Ἐκεῖ θὰ ἀποφασισθῆ ἡ τύχη του».

Καβαλίκεψαν πάλι ὅλοι, ἔδεσαν τὸν Ἀλέξιο σ' ἕνα ἄλογο καὶ βιαστικὰ κατέβηκαν τὸ βουνό, ὡς κάτω στὸ μεγάλο δρόμο· ὕστερα, στρέφοντας δεξιά, τράβηξαν κατὰ τὴ Σκάμπα.

ΙΒ′

ΘΕΚΛΑ

Ἡ Θέκλα εἶχε κρυφθῆ μέσα στὰ χαμόκλαδα· εἶδε τοὺς στρατιῶτες, ποὺ κυνηγοῦσαν τὸν ἄντρα της, τοὺς εἶδε ποὺ τὸν ἔπιαναν καί, ἀπὸ μακρυά, ἄκουσε τὸ παράγγελμα τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων, ποὺ ἀπομακρύνουνταν.

Ὅλα ἡσύχασαν· τέλεια σιωπὴ ἁπλώθηκε στὸ κοιμισμένο δάσος. Ἡ Θέκλα αἰσθάνθηκε τότε ὅλη τὴν ἀπέραντη ἐρημιά της. Ρίχθηκε καταγῆς στὸ μαλακὸ χῶμα, ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὰ σταυρωμένα χέρια της καί, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της, προσευχήθηκε στὸ Θεὸ καὶ παρακάλεσε νὰ πεθάνει ἐκεῖ ποὺ βρίσκουνταν...

Ἡ ἡσυχία ἦταν ἀπόλυτη, τῆς φάνηκε σὰν νὰ εἶχε σταματήσει ἡ ζωή, οὔτε ἀεράκι δὲ φυσοῦσε, ἦταν μόνη, κατάμονη, χαμένη... Γιὰ λίγη ὥρα ἔμεινε ἔτσι, ἀκίνητη, ἀφανισμένη. «Τῆς πῆραν τὸν Ἀλέξιο... θὰ τὸν σκότοναν... τί τῆς ἔμελε πιὰ ὁ κόσμος ὅλος...»

Ἔξαφνα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ δάσος ἕνα χλημήτρισμα διάκοψε τὴν τέλεια ἐκείνη σιωπή. Τότε θυμήθηκε ἡ Θέκλα τ' ἄλογά τους, ποὺ εἶχαν δέσει στὰ δέντρα, καὶ μαζὶ μὲ τ' ἄλογα θυμήθηκε τὴν ἀποστολή της καὶ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Ἀλέξιου: «Ζῆσε νὰ πᾶς ἐκεῖ, ποὺ ξέρεις, τὸ θέλω».

Ἔμενε ἕνα καθῆκον, καθῆκον ἱερό, δικό του, ποὺ ἐκεῖνος δὲν πρόφθασε νὰ ἐκτελέσει, καὶ τῆς τὸ εἶχε ἀφήσει κληρονομιὰ νὰ τὸ ἐκτελέσει αὐτὴ στὴ θέση του...

Σηκώθηκε μὲ βαρειά, πονεμένη καρδιὰ καὶ πῆγε στὴν πυκνάδα τοῦ δάσους, ὅπου εἶχαν δέσει τ' ἄλογα, λίγες ὧρες προτήτερα. Τὰ βρῆκε, ὅπου τὰ εἶχαν ἀφήσει· πήδησε πάνω στὸ ἕνα καὶ ἄφησε τὸ ἄλλο ἐλεύθερο νὰ πάγει, ὅπου θέλει.

Περνώντας ἀπὸ τὸ βράχο, εἶδε κάτι ποὺ γιάλιζε καταγῆς, στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ· κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἄλογο, στὸ μέρος ὅπου εἶχε γίνει ἡ πάλη καὶ βρῆκε τὸ χρυσὸ μαχαῖρι τοῦ 'Ασώτη μέσ' στὰ χώματα, ὅπου εἶχε πέσει.

Ἕνα ἀναφυλλητὸ τὴν ἔπνιξε, τῆς φάνηκε, πὼς ἡ καρδιά της σποῦσε. Μάζεψε τὸ ὅπλο καὶ τὸ ἔκρυψε στὸν κόρφο της.

Παρακάτω, σωριασμένο, κοίτουνταν τὸ σῶμα τοῦ σκοτωμένου συντρόφου τοῦ Μπόρις.

— «Καλλίτερα νὰ ἔπεφτε ἐδῶ καὶ ὁ 'Αλέξιος», σκέφθηκε μὲ πίκρα ἡ Θέκλα, «ἐνῶ τώρα, στὰ χέρια τους...»

Πὼς θὰ τὸν σκότοναν, δὲν ἀμφέβαλλε. Μὰ μὲ τί τρόπο θὰ τὸν σκότοναν ;

Ἡ ἰδέα, πὼς ἴσως θὰ τὸν βασάνιζαν, τὴν ξετρέλλανε. Σὲ μιὰ στιγμὴ ξέχασε τὴν ἀποστολή της, τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ 'Αλέξιου, ὅλα. Πήδησε στ' ἄλογό της καὶ σὰν σαΐτα κατέβηκε τὸ βουνὸ καὶ γύρισε κατὰ τὴ Σκάμπα. Μιὰ μόνη σκέψη βούϊζε στὸ κεφάλι της, σὰν θανατικὸ σήμαντρο. «Θὰ τὸν βασανίσουν !... θὰ τὸν βασανίσουν !...»

Ὅσο πήγαινε, ἀγωνίζουνταν νὰ βρεῖ μὲ τί τρόπο μποροῦσε νὰ φθάσει ὡς τὸν 'Αλέξιο ὅταν, ἔξαφνα, θυμήθηκε τὸ γράμμα τοῦ μικροῦ καλόγερου.

— «Εὐλογημένο τ' ὄνομα τοῦ Κυρίου !» εἶπε μέσα ἀπὸ τὴ καρδιά της, «θὰ πάγω ἴσια στὴ φυλακή».

Τὰ ξημερώματα ἔφθασε στὴ Σκάμπα· ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴν Πύλη, εἶδε διαφόρους χωρικούς, ποὺ περίμεναν μὲ ζῶα φορτωμένα τρόφιμα, ν' ἀνοίξουν ἡ πόρτες. Ἡ Θέκλα χώθηκε ἀνάμεσά τους καὶ μπῆκε στὴ χώρα μαζί τους.

Ρώτησε ἕνα χωρικό, ποῦ ἦταν ἡ φυλακὴ καί, ἀφοῦ τῆς τὴν ἔδειξε, πῆγε καὶ χτύπησε τὴν πόρτα.

Κανεὶς δὲν τῆς ἀποκρίθηκε· χτύπησε πάλι. 'Απὸ μέσα ἀκούστηκε μιὰ θυμωμένη ἀντρικὴ φωνή.

— «Μὰ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ κοιμηθοῦμε σήμερα ; Ποιὸς

εἶνε πάλι, τέτοιες ἄγριες ὧρες! Δὲν τραβᾶς τὸ δρόμο σου, ὅποιος κι' ἂν εἶσαι!»

— «Ἄνοιξε, ἄνοιξε!» φώναξε ἡ Θέκλα, «ἄνοιξε! εἶνε βία!»

Ἀκούστηκαν ἀπὸ μέσα βαρυὰ βήματα κ' ἕνας γέρος μισάνοιξε τὴν πόρτα καὶ πέρασε ἔξω τὸ κεφάλι του.

— «Τί θέλεις;» ρώτησε ἀπότομα.

— «Τὸ δεσμοφύλακα τὸν Παγράτη», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

— «Ἐγὼ εἶμαι, τί με θέλεις;»

— «Ἔρχομαι ἀπ' τὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου», εἶπε ἡ Θέκλα.

Τὸ πρόσωπο τοῦ δεσμοφύλακα ἔλαμψε· ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ παραμέρισε νὰ τὴν ἀφήσει νὰ περάσει.

— «Καλῶς ὅρισες, παλληκάρι μου, καὶ δὲν τὄλεγες πρωτήτερα, πὼς ἔρχεσαι ἀπ' τὸν Ἄη Γρηγόρη!» εἶπε χαρούμενος, «κόπιασε μέσα νὰ μᾶς τὰ πεῖς».

Καὶ τὴν πῆγε στὸ καμαράκι του, μέσα στὴ φυλακή, ὅπου κατοικοῦσε μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα του.

— «Ξύπνα γρηά μου», φώναξε μπαίνοντας μέσα, «γραφτό μας εἶνε σήμερα νὰ μὴ κοιμηθοῦμε· μὰ τούτη τὴ φορὰ δὲ θὰ παραπονεθῇς, ποὺ σὲ ἀγουροξύπνησα».

Μιὰ γυναῖκα μὲ ἄσπρα μαλλιά, σηκώθηκε ἀπὸ τὸ στρῶμα, ὅπου μισοκοιμοῦνταν καὶ κύταξε τὴ Θέκλα μὲ περιέργεια.

— «Καλῶς μας ἦλθες», εἶπε προσφέροντάς της ἕνα σκαμνί, «κάθησε, παιδί μου νὰ ξεκουρασθῇς καὶ νὰ ζεσταθῇς, φαίνεσαι κουρασμένος. Ἔρχεσαι ἀπὸ μακρυά;»

— «Ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

— «Ἀπὸ τὴν ἱερὴ Μονή!» φώναξε μὲ χαρὰ ἡ κυρὰ Παγράτενα, «ἡ Παναγία νὰ σ' ἔχει καλά, πές μου, ἂν εἶδες τὸ παιδί μου, ἕνα ὡραῖο παλληκάρι, μὲ τὰ ἐμορφότερα μάτια τοῦ κόσμου καὶ τὴν πιὸ χρυσῆ καρδιά...»

— «Σ' ἔφερα γράμμα του», διάκοψε ἡ Θέκλα, καὶ ἡ φωνή της ἔλεγε τέτοια κούραση πού, μ' ὅλη της τὴ χαρά, ἡ γρηὰ παρατή-

ρησε τὴν κακή της ὄψη. Τὴν πλησίασε, πῆρε τὸ χέρι της καὶ τὸ χάϊδεψε.

— «Τί ἔχεις παλληκάρι μου ;» ρώτησε μὲ καλωσύνη, «μήπως δὲν εἶσαι καλά ;»

— «Μήπως θέλεις νὰ ξαπλωθῆς λιγάκι ;» ρώτησε ὁ δεσμοφύλακας.

Ἡ Θέκλα πάλευε μὲ τὰ δάκρυα, ποὺ τὴν κυρίευαν· ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο της τὸ γράμμα τοῦ καλόγερου καὶ τὸ ἔδωσε τῆς μητέρας του.

— «Διάβασέ το», εἶπε, «ὕστερα μιλοῦμε».

Ἐνόσω, σκυμμένοι κοντὰ στὸ λυχνάρι, διάβαζαν οἱ δυὸ γέροι τὸ γράμμα τοῦ παιδιοῦ τους, ἡ Θέκλα, καθισμένη πλάϊ στὸ τζάκι, γύριζε χίλια σχέδια στὸ μυαλό της· εἶχε ἔλθει μὲ σκοπὸ μόνο νὰ δεῖ τὸν Ἀλέξιο, μὰ τώρα, ποὺ ἦταν μέσα στὴ φυλακὴ κ' ἔβλεπε τὸ ἀγαθὸ πρόσωπο τοῦ δεσμοφύλακα καὶ τὸ μειλίχιο χαμόγελο τῆς γυναίκας του, γεννιοῦνταν μέσα της ἡ τρελλὴ ἐλπίδα νὰ σώσει τὸν ἄντρα της, μὲ τὴ βοήθεια τῶν καλῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἴσως θὰ λυποῦνταν τὴ δυστυχία της, ἂν τοὺς ἐξόρκιζε στ' ὄνομα τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ τους.

Ἔξαφνα γύρισε ἡ γρηὰ καὶ τὴ ρώτησε. «Καὶ πότε φθάσατε στὴ Σκάμπα μὲ τὸν ἀφέντη σου ;»

— «Τώρα», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα, «καὶ ἦλθα ἴσια ἐδώ».

— «Ἔτσι, ξημερώματα ;» εἶπε ὁ δεσμοφύλακας, «καὶ ὁ ἀφέντης σου σ' ἄφησε ἀμέσως νὰ μᾶς φέρεις τὸ γράμμα ; Καλὰ τὸν μάντεψε ὁ γιός μου καὶ γράφει πῶς ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του εἶνε τέτοια, ποὺ φαίνεται κι' ἀπὸ τὸ πρόσωπό του. Πές μας ποῦ κάθεται ; Θὰ πάγει ὕστερα ἡ γυναῖκα μου νὰ τὸν εὐχαριστήσει».

Τὰ χείλια τῆς Θέκλας ἔτρεμαν.

— «Ὁ ἀφέντης μου... ὁ ἀφέντης μου...» ἄρχισε, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ ἐξακολουθήσει· ἔκαμε νὰ σηκωθῆ, τὰ γόνατά της κόπηκαν, ἔπεσε βαρυὰ στὸ πάτωμα καὶ ξέσπασε στὰ κλάματα.

Κατατρομαγμένη ἔσκυψε ἡ γρηὰ νὰ τὴ βοηθήσει, καὶ καθὼς

ἔκαμε νὰ τῆς σηκώσει τὸ κεφάλι, ἔπεσε ὁ κίτρινος σκοῦφος καὶ τὰ μαλλιὰ τῆς Θέκλας χύθηκαν στὴ ράχη της.

— «Παναγία μου !» ψιθύρισε ἡ Παγράτενα, «γυναῖκα εἶνε !»

Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ γέρου, τὴ σήκωσε καὶ τὴν ἔβαλε στὸ στρῶμα· ἡ Θέκλα, μὲ τὸ πρόσωπό της κρυμμένο στὰ χέρια της, ἔκλαιγε μὲ βαθυὰ ἀναφυλλητά, νικημένη ἀπὸ τὸν πόνο, τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν κούραση.

Οἱ δυὸ καλοὶ γέροι, γονατισμένοι κοντά της, ἔβρεχαν κάθε λίγο τὸ μέτωπό της μὲ ἀνθόνερο, «ὡς ποὺ νὰ ἡσυχάσει ἡ καρδιά της», ὅπως ἔλεγε ἡ κυρὰ Παγράτενα.

— «Ἔλα, κόρη μου, κάνε θάρρος», εἶπε συμπονετικὰ ὁ δεσμοφύλακας, «δὲ σοῦ κάνει καλὸ νὰ κλαῖς ἔτσι...»

Καὶ ἡ γυναῖκα του, κουνώντας τὸ κεφάλι της καὶ σηκόνοντας κάθε λίγο τὰ χέρια της στὸν οὐρανό, μουρμούριζε, «Σὲ τί καιροὺς ζοῦμε, Παναγίτσα μου !...»

Ἡ Θέκλα σκούπισε τὰ δάκρυά της καὶ σηκώθηκε.

— «Ἔφεραν κανέναν ἄνθρωπο ἐδώ, τὴ νύχτα ;» ρώτησε τὸν δεσμοφύλακα.

— «Ναί, μᾶς χαλάσανε τὸν ὕπνο μας ἀπ' τ' ἄγρια μεσάνυχτα γιὰ νὰ κλειδώσω ἕναν κλέφτη, ποὺ εἶχε σκοτώσει, λέγει, δυὸ ἀνθρώπους· σήμερα τὸ πρωὶ θὰ τὸν βασανίσουν», ἀποκρίθηκε ὁ γέρος.

Ἡ Θέκλα ἀνατρίχιασε. «Γιατὶ θὰ τὸν βασανίσουν ;» ρώτησε, καὶ ἡ φωνή της ἀντήχησε σὰν ἕνα κλάμα.

— «Εἶνε ὁ θάνατος τοῦ φονιᾶ, ποὺ σκοτόνει γιὰ νὰ κλέψει», ἀποκρίθηκε ὁ γέρος, «ὁ πιὸ ντροπιασμένος θάνατος».

— «Γιὰ τὸ Θεό, σώπα !» βόγγησε ἡ Θέκλα, «δὲν εἶνε φονιᾶς οὔτε κλέφτης ! εἶνε ἥρωας ὁ ἄντρας μου».

Καὶ ξέσπασε στὰ κλάματα χειρότερα παρὰ πρίν.

Μόλις ἡσύχασε λίγο, τοὺς διηγήθηκε πὼς πήγαιναν στὸ Δυρράχιο καὶ στὸ δρόμο ἀπάντησαν τοὺς κατάσκοπους, ποὺ θέλησαν νὰ τοὺς σκοτώσουν, πὼς ὁ ἄντρας της πολέμησε μονάχος

ἐναντίον τῶν δυὸ καὶ τοὺς σκότωσε, καὶ πῶς τότε ἔφθασαν οἱ στρατιῶτες καὶ τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν πῆραν στὴ φυλακή, σὰν φονιᾶ καὶ κλέφτη.

— «Καὶ γιατὶ δὲν τοὺς εἶπε τὴν ἀλήθεια ;» ρώτησε ὁ δεσμοφύλακας.

Ἡ Θέκλα τὸν κύταξε ἴσια στὰ μάτια.

— «Τί εἶσαι σύ ;» τὸν ρώτησε, «Βούλγαρος ἢ Ἕλληνας ;»

Ὁ γέρος ἔρριξε πίσω του μιὰ γοργὴ ματιὰ νὰ βεβαιωθῇ, πὼς ἡ πόρτα ἦταν κλειστή.

— «Εἶμαι πατέρας ὀρθοδόξου Ἕλληνα παπᾶ», εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή, «αὐτὸ δὲ σ' ἀρκεῖ ;»

— «Ναί», εἶπε ἡ Θέκλα, «μ' ἀρκεῖ· κι' ἂν σοῦ πῶ καὶ γώ, πὼς εἴμαστε ἀπὸ τὴν ἴδια μεγάλη πατρίδα, ἴσως ἐννοήσεις, γιατὶ δὲ μίλησε ὁ ἄντρας μου !»

Ὁ Παγράτης τὴν κύταξε σιωπηλά, ποὺ καὶ ποὺ ἀργοκουνοῦσε τὸ κεφάλι του, συλλογισμένος, σὰν νὰ μὴν ἔμπαινε στὸ νόημα.

— «Δὲν πιστεύεις, πὼς ὁ ἄντρας μου εἶνε ἀθῶος ;» ρώτησε ἡ Θέκλα μὲ δάκρυα στὴ φωνή.

— «Δὲ λέγω αὐτό», εἶπε ὁ γέρος, «μὴ συχίζεσαι, κόρη μου, μὰ δὲν καταλαβαίνω, γιατὶ δὲν εἶπε, πὼς δὲν ἦταν κλέφτης. Καλά, ἂς μὴν ἔλεγε, πὼς εἶνε Ἕλληνας, μὰ ἂς ἀπόδειχνε, πὼς ἦταν ἀθῶος, καὶ πὼς οἱ ἄλλοι δυὸ ἤθελαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Αὐτὸ τάχα, δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνει ;»

— «Κι' ἂν σοῦ πῶ, πὼς ἴσως εἶχε λόγο, λόγο μεγάλο καὶ ἱερό, νὰ μὴν ἀποδείξει τὴν ἀλήθεια, θὰ μὲ πιστέψεις ;»

— «Δέ σε καταλαβαίνω», εἶπε ὁ γέρος.

Ἡ Θέκλα ἔβγαλε τὸ σταυρό της καὶ τὸν ἔδειξε τοῦ δεσμοφύλακα.

— «Μέσα ἐδῶ ἔχει Τίμιο ξύλο», εἶπε, «ὁρκίσου, ἐδῶ πάνω, νὰ βαστάξεις τὸ μυστικό μου».

Ὁ γέρος ἅπλωσε τὸ χέρι του καὶ ὁρκίστηκε καὶ ἡ Παγράτενα, ἀφοῦ σταυροκοπήθηκε πρῶτα μὲ εὐλάβεια, ὁρκίστηκε κι' αὐτή.

Τότε ἡ Θέκλα ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο της τὸ πιστοποιητικὸ ἔγγραφο μὲ τὴν Αὐτοκρατορικὴ βούλα καὶ τὸ ἔδειξε τοῦ δεσμοφύλακα.

— «Τώρα πιστεύεις ;» ρώτησε.

Ὁ γέρος, καθὼς εἶδε καὶ ἀναγνώρισε τὴ βούλα, ποὺ γιὰ τόσα χρόνια εἶχε μάθει νὰ θεωρεῖ τὸ σημεῖο τῆς ἀνώτατης καὶ πιὸ σεβαστῆς ἀρχῆς, ἔπεσε στὰ γόνατα καὶ προσκύνησε.

— «Διάταξε, κόρη μου», εἶπε μὲ συγκίνηση, «εἶμαι στὴ διάθεσή σου».

ΙΓ΄

"ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ"

῞Οταν ἔφθασε ἡ Βουλγάρικη περιπολία στὸ φρούριο τῆς Σκάμπας μὲ τὸν ᾿Αλέξιο, τὸ φεγγάρι ἦταν ἀκόμα ψηλὰ στὸν οὐρανό. Περνώντας τὴν πόρτα, ὁ ᾿Αλέξιος ἔρριξε μιὰ τελευταία ματιὰ πίσω του στὴν κοιμισμένη φύση καὶ στὸν ἀσημένιο δίσκο τῆς σελήνης, καὶ ἀκολούθησε τοὺς στρατιῶτες στὴ φυλακή.

῎Ηξερε, πὼς δὲ θὰ ξανάβλεπε πιὰ ποτὲ τὰ βουνὰ τῆς ᾿Ηπείρου, οὔτε τὰ σκοτεινά της δάση, οὔτε τὰ ἡλιόλουστα λειβάδια, οὔτε τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο τῆς Θέκλας. Μὲ κεῖνο τὸ τελευταῖο του βλέμμα, εἶχε στείλει στὴν ἀνοιξιάτικη φύση, τὸν τελευταῖο του ἀποχαιρετισμό.

Τὸν κατέβασαν οἱ στρατιῶτες ἀπὸ μιὰ στενὴ σκάλα καὶ τὸν ἔσπρωξαν μέσα σ' ἕνα μαῦρο κατῶγι, ὅπου τὸν ἄφησαν μονάχο καὶ ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα· μούχλα μύριζε, καὶ κρύα ὑγρασία ἔπιανε στὰ κόκκαλα. Τὸ φῶς δὲν ἔμπαινε ποτὲ ὡς ἐκεῖ μέσα, οὔτε ὑπῆρχε κἂν παράθυρο, καὶ οἱ στρατιῶτες δὲν εἶχαν ἀφήσει τὸ φανάρι τους.

῾Ο ᾿Αλέξιος θέλησε νὰ περπατήσει ἀπάνω κάτω, νὰ ζεσταθῆ λίγο, μὰ τὸ μέρος ἦταν τόσο στενό, ποὺ παρατήθηκε καὶ ζήτησε ἕνα σκαμνὶ νὰ καθήσει· δὲ βρίσκουνταν κανένα ἔπιπλο στὴ σκοτεινὴ ἐκείνη τρύπα, μόνο μερικὰ παλιάχυρα ἦταν ριχμένα σὲ μιὰ γωνιά, καὶ ἐκεῖ ξαπλώθηκε ὁ ᾿Αλέξιος.

Τὰ μάτια του ἔκαιαν ἀπὸ τὴν ἀϋπνία, τὸ κεφάλι του ἦταν βαρύ· προσπάθησε νὰ κοιμηθῆ· μὰ τὸ μυαλό του ἦταν πάρα πολὺ ταραγμένο γιὰ νὰ μπορέσει νὰ βρῆ ἡσυχία. Τὴ ζωή του, τὴν εἶχε θυσιάσει, δὲν τὸν ἔμελε· μὰ ἔμενε ἡ ἀποστολή του ἀνεκπλήρωτη. Θὰ κατόρθονε ἄραγε ἡ Θέκλα, γυναῖκα ἀδύνατη καὶ τόσο νέα, νὰ φθάσει μόνη της στὸ Δυρράχιο, χωρὶς βοήθεια καὶ χωρὶς χρήματα ;

Τὴν συλλογίζουνταν, μόνη της στὰ βουνά, στὴν ἀγριάδα τῆς νύχτας, ἀπροστάτευτη, μέσα σὲ τόσους κινδύνους, ἐκθεμένη στὴν ἀγριότητα τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ σκέψη αὐτὴ τὸν τρέλλαινε, γύρευε νὰ τὴν διώξει, μὰ ἔρχουνταν καὶ ξανάρχουνταν ἀδιάκοπα, καὶ μεγάλονε ὁλοένα τὸ μαρτύριό του.

Καὶ ἡ ὥρα περνοῦσε...

Θὰ ἤθελε νὰ ἔσβυνε ἀπὸ τὴ μνήμη του τὶς σκέψεις, ποὺ τὸν βασάνιζαν, θὰ ἤθελε νὰ ξέχανε, πῶς ὁ Αὐτοκράτορας τοῦ ἐμπιστεύθηκε μιὰ δύσκολη δουλειά, πῶς τοῦ εἶπε, «δὲν ἀρκεῖ νὰ πεθάνεις γιὰ μένα, πρέπει καὶ νὰ φθάσεις»· καὶ κεῖνος εἶχε ὑποσχεθῆ, καὶ ὅμως δὲν ἔφθασε, δὲν ἐπέτυχε, ἔπεσε στὸ δρόμο, ἀνάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Βασιλιᾶ του... ἀνάξιος... ἀνάξιος!... ἀνάξιος!!...

Ἔσφιξε τὸ κεφάλι του στὰ δυό του χέρια.

— «Ὦ! λίγον ὕπνο!... λίγον ὕπνο!... νὰ ξεχάσω!...»

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ὁ ὕπνος δὲν ἔρχουνταν.

Ἐκεῖνον θὰ τὸν σκότοναν, τὸ ἤξερε, θὰ τὸν βασάνιζαν ἴσως, καὶ αὐτὸ τὸ ἤξερε, μὰ τί ἦταν αὐτὰ τὰ βασανιστήρια, ὅταν τὰ παράβαλλε μὲ τὸν πόνο τῆς ψυχῆς του, ποὺ τὸν θέριζε καὶ τὸν τρέλλαινε;...

Ἔξαφνα ἄκουσε βήματα· ἔρχουνταν βέβαια νὰ τὸν πάρουν γιὰ νὰ τὸν βασανίσουν. Σηκώθηκε μ' ἕναν πῆδο καὶ ἀκούμπησε στὸν τοῖχο· δὲν ἤθελε νὰ τὸν δοῦν καταγῆς, θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσε μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ μὲ σταθερὸ βλέμμα.

Τὰ βήματα σταμάτησαν μπροστὰ στὴν πόρτα· ἄκουσε τὸ κλειδί, ποὺ γύριζε μέσα στὴν κλειδαριὰ καὶ τὶς ἀμπάρες, ποὺ ἔπεφταν, ἡ πόρτα ἄνοιξε σιγὰ καὶ ἀμυδρὸ φῶς χύθηκε μέσα στὸ κατῶγι του· ἕνα λιγνό, ἀγορίσιο κορμί, μ' ἕνα φανάρι στὸ χέρι, μπῆκε μέσα καὶ ἡ πόρτα ἔκλεισε βιαστικά.

Τὸ ἀγόρι σήκωσε τὸ φανάρι καὶ κύταξε γύρω· ἡ τρεμουλιάρικη φλόγα φώτισε τὸ χλωμό, ἄσαρκο πρόσωπό του, μισοκρυμμένο ἀπὸ πλῆθος καστανὰ μαλλιά.

Ὁ Ἀλέξιος ἔβγαλε μιὰ πνιγμένη φωνή. «Θέκλα!»

Τὴν ἅρπαξε στὴν ἀγκαλιά του, τὴν ἔσφιξε στὸ στῆθος του... δυὸ ραγισμένες καρδιές, ποὺ χτυποῦσαν πλάϊ πλάϊ, γιὰ τελευταία φορά...

Γιὰ κάμποση ὥρα, οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν μπόρεσε νὰ βγάλει μιλιά.

— «Θέκλα... γυναῖκα μου», μουρμούρισε ὁ Ἀλέξιος, «γιατὶ ἦλθες ἐδῶ !»

— «Γιὰ νὰ σὲ σώσω», εἶπε σιγὰ ἡ Θέκλα.

— «Γιὰ νὰ μὲ σώσεις ;» τὴν κύταξε χωρὶς νὰ καταλαβαίνει, «πῶς θὰ μὲ σώσεις ; πῶς ἦλθες ; πῶς μπῆκες μέσα ;»

— «Μὲ τὸ γράμμα τοῦ μικροῦ καλόγερου».

Καὶ καθισμένη στ' ἄχυρα, σιμά του, μὲ τὸ κεφάλι, ἀκουμπισμένο στὸν ὦμο του, τοῦ διηγήθηκε, πῶς πῆρε τ' ἄλογο, πῶς βρῆκε τὸ μαχαῖρι τοῦ Ἀσώτη, πῶς τῆς ἦλθε τρελλὸς ὁ πόθος νὰ τρέξει στὴ Σκάμπα, νὰ τὸν ξαναδεῖ, πῶς θυμήθηκε τὸ γράμμα, καὶ πῶς ἔπεισε τὸν δεσμοφύλακα νὰ τὴν ἀφήσει νὰ μπεῖ στὸ κατῶγι του.

— «Καὶ τώρα, Ἀλέξιε, θὰ φύγεις μαζί μου», ἐξακολούθησε, «σὰν εἶνε ὥρα, θὰ ἔλθει ὁ Παγράτης νὰ σ' ἑτοιμάσει νὰ βγεῖς ἀπὸ δῶ».

Καὶ τοῦ ἐξήγησε τὸ σχέδιο : ὁ δεσμοφύλακας θὰ ἔφερνε φορέματα τῆς γυναίκας του, θὰ ἔντυνε τὸν Ἀλέξιο καὶ θὰ ἔβγαιναν μαζὶ ἀπὸ τὴ φυλακή, χωρὶς νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν οἱ στρατιῶτες, ποὺ ἤδη περίμεναν ἀπ' ἔξω νὰ ἔλθει ἡ ὥρα νὰ τὸν παραλάβουν γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς ποινῆς.

— «Ποιὰ εἶνε ἡ ποινή μου ;» διάκοψε ὁ Ἀλέξιος.

Ἡ Θέκλα ἀνατρίχιασε.

— «Ἡ πιὸ ντροπιασμένη ἀπ' ὅλες, τὸ παλούκωμα μὲ ὅλα τὰ βασανιστήρια, ποὺ κάνουν στοὺς κλέφτες».

— «Τὸ περίμενα, πὼς θὰ μὲ βασανίσουν», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «μά, ὅταν μ' ἔπιασαν, δὲν εἶχα πιὰ τὸ μαχαῖρι τοῦ Ἀσώτη, ποὺ θὰ μ' ἔσωζε τουλάχιστον ἀπὸ τὴ ντροπὴ τῆς ἄτιμης ἐκτέλεσης».

— «Σοῦ τὸ ἔφερα», εἶπε ἡ Θέκλα, βγάζοντάς το ἀπὸ τὸν κόρφο της, «καλὸ εἶνε νὰ τὸ ἔχεις, ἂν σε πιάσουν στὸ δρόμο, θὰ ἔχεις ἕνα ὅπλο».

Τὸ ἅρπαξε ὁ Ἀλέξιος μὲ χαρά.

— «Θ' ἀληθέψουν τὰ λόγια, ποὺ μοῦ εἶπε ὁ Ἀσώτης, ὅταν μοῦ τὸ ἔδωσε», εἶπε, «τώρα ἦλθε ἡ ὥρα, ποὺ ὁ φίλος αὐτὸς θά με σώσει ἀπὸ τὴ ντροπή. Ἄκουσε, Θέκλα, καὶ ἀπάντησέ μου, εἰλικρινά· εἶνε ὁ δεσμοφύλακας εὐδιάθετος νὰ σὲ βοηθήσει νὰ πᾶς ἐσὺ στὸ Δυρράχιο ;»

— «Ναί, ἡ γυναῖκα του μοῦ πρότεινε νὰ μὲ πάγει ἡ ἴδια, σὰν συγγένισσά της· πηγαίνει λέγει, συχνὰ ἐκεῖ, γιὰ νὰ δεῖ τὴν ἀδελφή της».

— «Λοιπὸν νὰ φύγεις ἀμέσως καὶ νὰ παρατήσεις κάθε προσπάθεια νὰ μὲ σώσεις ἐμένα».

— «Ἀλέξιε, ὄχι !» φώναξε ἡ Θέκλα, «θὰ φύγομε μαζί !»

Πῆρε τὰ δυό της χέρια, ποὺ ἦταν γύρω στὸ λαιμό του καὶ τὰ ἔσφιξε δυνατὰ στὰ δικά του.

— «Θέκλα, ἄκουσε», εἶπε μὲ συγκινημένη, βαθειὰ φωνή, «σοῦ μιλῶ σὰν νὰ ἤσουν ἄντρας, γιατὶ ξέρω πὼς εἶσαι ἄξια νά με καταλάβεις. Μ' ἐμπιστεύθηκε ὁ Βασιλιᾶς μου μιὰν ἀποστολή, ποὺ ὁρκίστηκα νὰ ἐκτελέσω· γιὰ νὰ βαστάξω τὴν ὑπόσχεσή μου, θὰ θυσίαζα καὶ τὴν τιμή μου καὶ τὴν ἀγάπη μου καὶ σένα ἀκόμα· τώρα ἦλθε ἡ ὥρα ποὺ θὰ δείξομε, ἂν εἴμαστε ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Βασιλιᾶ. Ἂν φύγεις μόνη σου, τίποτε δὲ θὰ σ' ἐμποδίσει πιά, νὰ φθάσεις στὸ Δυρράχιο, σὰν συγγένισσα τῆς Παγράτενας· ὁ δρόμος σου εἶνε τώρα ἀνοιχτός. Ἂν δοκιμάσεις ὅμως νὰ μὲ σώσεις, θὰ μᾶς πιάσουν καὶ τοὺς δυό».

Ἡ Θέκλα ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της στὰ χέρια της.

— «Ἀλέξιε ! Ἀλέξιε», ἐγόγγυσε, «δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω ! Γιατὶ νὰ πᾶς στὸ θάνατο, ἂν ὑπάρχει μιὰ ἐλπίδα νὰ σωθῇς !»

— «Εἶνε, δυστυχῶς, ἀδύνατο αὐτό, ποὺ μοῦ προτείνεις Θέκλα», εἶπε ὁ Ἀλέξιος· «μεγαλόσωμος, ὅπως εἶμαι, δὲν μπορῶ νὰ

περάσω γιὰ γυναῖκα, θὰ ἐννοήσουν ἀμέσως τὴν ἀπάτη. Μά, καὶ ἂν ὑποθέσεις, ὅτι θὰ γελαστοῦν οἱ πρῶτοι στρατιῶτες, ἔξω στὴν πύλη τῆς πόλης φυλάγουν καὶ ἄλλοι φρουροί, ποὺ ἐξετάζουν ὅλους ἐκείνους, ποὺ μπαίνουν καὶ βγαίνουν· μὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, πῶς μπορεῖς νὰ φανταστῆς πὼς θὰ τοὺς γελάσομε ;... Θέκλα μου, τὸ μήνυμα, ποὺ ἀναλάβαμε νὰ πᾶμε μεῖς τοῦ Χρυσήλιου ἔχει τόση μεγάλη σπουδαιότητα, ποὺ κι' ἂν ἦταν μιὰ ἐλπίδα σωτηρίας γιὰ μένα, πάλι θὰ ἔπρεπε νὰ πᾶς μόνη σου, ἀφοῦ αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος βέβαιος τρόπος νὰ φθάσει τὸ μήνυμα στὰ χέρια του. Σύ, σὰν γυναῖκα, ποὺ εἶσαι, περνᾶς εὔκολα, καὶ δὲν εἶνε κἂν ἀνάγκη νὰ φύγεις ἀμέσως, μπορεῖς νὰ ξεκινήσεις τὴ νύχτα· ἐνῶ ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ περιμένω τὸ σκοτάδι, ἀφοῦ πρόκειται νὰ ἐκτελεστῆ ἡ ποινή μου πρὶν βραδυάσει».

Ἡ Θέκλα ἔρριξε τὰ χέρια της γύρω στὸ λαιμό του. «Ἀλέξιε», εἶπε μὲ ἀγωνία, «γιατὶ δὲ θέλεις νὰ δοκιμάσεις, ἂν ὑπάρχει ἐλπίδα».

— «Γιατί, δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα, ἀγαπημένη μου, δὲν τὸ ἐννοεῖς ; Σὺ ἡ ἴδια μοῦ εἶπες, πὼς οἱ στρατιῶτες περιμένουν ἤδη ἀπ' ἔξω, δηλαδὴ πὼς κοντεύει ἡ ὥρα. Σὰν ἔλθουν καὶ δὲ μὲ βροῦν, θὰ μᾶς κυνηγήσουν· πῶς μπορεῖς νὰ ἐλπίζεις πώς, ἔστω κι' ἂν περάσομε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τόσους φρουρούς, δὲ θὰ μᾶς ξαναπιάσουν στὸ δρόμο, πρὶν κάνομε ἑκατὸ βήματα ; Καὶ τότε, οὔτε σὺ θὰ φθάσεις στὸ Δυρράχιο. Καὶ θὰ ματαιωθῆ τὸ μεγάλο στρατιωτικὸ σχέδιο τοῦ Αὐτοκράτορα».

Ἡ Θέκλα δὲν ἀποκρίθηκε· κρεμασμένη στὸ λαιμό του, εἶχε κρύψει τὸ πρόσωπό της στὸ στῆθος του καὶ ἔμενε ἀκίνητη καὶ ἀποθαρρυμένη. Ἤξερε, πὼς ἦταν σωστὰ τὰ λόγια τοῦ Ἀλέξιου· τὴν ὥρα ἀκόμα πού, μὲ τὸ δεσμοφύλακα, διοργάνιζαν τὸ σχέδιο τῆς φυγῆς, εἶχε κάμει τὴ σκέψη, πὼς ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐπιτύχει· μόνο ὁ τίμιος, ἀλλ' ἁπλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος, τυφλωμένος ἀπὸ τὸν πατριωτικὸ ἐνθουσιασμὸ πού, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, εἶχε ξανανάψει πάλι στὰ στήθια του, μποροῦσε νὰ τὸ θεωρήσει ἐκτελέσιμο. Κ' ἐκείνη, ἀπὸ τὴν πολλή της ἀγάπη, εἶχε παραδεχθῆ τὸ

ἀνόητο αὐτὸ σχέδιο, γιατὶ δὲν ἔβρισκε κανένα ἄλλο· καὶ τώρα ἀκόμα, μὲ ὅλα αὐτά, ποὺ τῆς ἔλεγε ὁ ἄντρας της καὶ ποὺ τὰ ἤξερε σωστά, πάλι δὲν ἀποφάσιζε νὰ τὸν ἐγκαταλείψει.

— «'Αλέξιε», εἶπε μὲ σπασμένη φωνή, «σκέψου κ' ἕνα ἄλλο! Σὲ κατηγοροῦν, πὼς εἶσαι κλέφτης καὶ φονιᾶς, καὶ σύ, γιὰ νὰ μὴ προδώσεις τὴν ἀποστολή σου, δὲ θέλησες νὰ τοὺς πεῖς ποιὸς εἶσαι· θὰ πεθάνεις ἀτιμασμένος, ντροπιασμένος...» ἡ φωνή της πνίγηκε σ' ἕνα ἀναφυλλητό.

Ὁ 'Αλέξιος χάϊδεψε τὰ μαλλιά της, τ' ἀγαπημένα καστανὰ μαλλιά, ποὺ τὴν στόλιζαν τόσο πλούσια.

— «Γιὰ τὴν πατρίδα πρέπει νὰ ξέρει κανεὶς καὶ τὴν τιμή του νὰ θυσιάζει», εἶπε σιγά. «Ἡ τιμή μου ἔχει σημασία μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό μου, Θέκλα, κ' ἐγὼ εἶμαι ἕνας, θὰ περάσω καὶ θὰ ξεχαστῶ. Ἡ πατρίδα ὅμως θὰ μείνει, καὶ ἡ πατρίδα εἶνε ὅλες ἡ γενεὲς ποὺ πέρασαν, καὶ ἡ γενεὲς ποὺ εἶνε, καὶ κεῖνες, ποὺ θὰ ἔλθουν. Τὸ σκοπό μου μόνο βλέπω· δὲ σημαίνει τί στοιχίζει ἡ ἐκτέλεσή του, φθάνει ποὺ ἐκτελεῖται...»

Τὰ μάτια του ἦταν πλημμυρισμένα ὄνειρα καὶ σκέψεις. ἔμοιαζε νὰ βλέπει πέρα ἀπὸ τὴ Θέκλα, σ' ἄλλους κόσμους.

— «Τὸ ἄτομο, ποὺ χάνεται εἶνε τόσο ἀσήμαντο...» ἐξακολούθησε συλλογισμένος. «Ὅταν σκεφθῆ κανεὶς τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἔργου ποὺ εἶνε νὰ γίνει, ἡ θυσία ἑνὸς ἢ δύο ἢ δέκα ἀνθρώπων δὲ λογαριάζει, φθάνει ποὺ γίνεται ἡ δουλειά...»

Ἡ Θέκλα τὸν ἄκουε, σκεπτικὴ καὶ αὐτή· τὰ λόγια του ἔμπαιναν βαθυὰ στὴν καρδιά της, ἐννοοῦσε ὅλο τους τὸ βάθος. Μὰ ἔξαφνα θυμήθηκε τὴν ποινή του, τὸ ἄτιμο παλούκωμα, τὸ μαρτυρικὸ θάνατο καὶ ἀνατρίχιασε.

— «'Αλέξιε, θὰ σὲ βασανίσουν!...» μουρμούρισε.

— «Ὄχι, ἀγάπη μου, μ' ἔφερες ἕναν φίλο, ποὺ θὰ μὲ σώσει ἀπὸ τὸν ντροπιασμένο θάνατο».

— «Σκότωσέ με πρῶτα, λοιπόν, καὶ σκοτώσου ὕστερα! δὲ θέλω νὰ σ' ἀφήσω! δὲ θέλω νὰ ζήσω χωρὶς ἐσένα».

— «Θέκλα, θὰ ζήσεις !» εἶπε μὲ δύναμη ὁ Ἀλέξιος, «θὰ ζήσεις γιὰ νὰ ἐκτελέσεις τὴ δική μου ἀποστολή ! Τὸ θέλω ! ὁρκίσου !»

Δὲν ἀπαντοῦσε· κρεμασμένη στὸ λαιμό του ἔκλαιγε μὲ λυγμούς.

— «Θέκλα, ὁρκίσου !» ἐπανάλαβε ὁ Ἀλέξιος, «ὁρκίσου πὼς ὅ,τι καὶ νὰ γίνει, θὰ πᾶς στὸ Δυρράχιο !»

Ἕνα βῆμα ἀκούστηκε ἀπ' ἔξω· τὸ κλειδὶ ἔτριξε στὴν κλειδαριὰ καὶ ἡ πόρτα ἄνοιξε. Ὁ Παγράτης μπῆκε μέσα, τὸ πρόσωπό του ἦταν ὠχρὸ καὶ τρομαγμένο· ἔβαλε καταγῆς ἕνα μικρὸ δέμα.

— «Γρήγορα», εἶπε τοῦ Ἀλέξιου, «ντύσου, φόρεσε αὐτὰ τὰ φορέματα, ἂν ἀργήσεις δὲν ἀναλαβαίνω πιὰ νὰ σὲ σώσω, οἱ στρατιῶτες ἔρχονται !»

— «Σῶσε τὴ γυναίκα μου, πάρε την καὶ φύγετε», εἶπε ὁ Ἀλέξιος, «καὶ ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσει, καλέ μου ἄνθρωπε ! Ἐγὼ δὲ φεύγω».

— «Ὄχι, ὄχι !» φώναξε ἡ Θέκλα, «ἔλα καὶ σύ ! ἔλα Ἀλέξιε !»

— «Φύγε, Θέκλα ! σοῦ τὸ προστάζω !»

— «Ἔλα καὶ σύ ! ἢ μένω μαζί σου κι' ἂς μὲ βασανίσουν καὶ μένα...»

Ὁ δεσμοφύλακας βγῆκε νὰ βεβαιωθῆ, πὼς ἔμενε ἀκόμα ἐλεύθερος ὁ διάδρομος.

— «Θὰ μείνω ἐδῶ κι' ὅ,τι γίνει ἂς γίνει», εἶπε ἡ Θέκλα, κ' ἔτρεξε νὰ κλείσει τὴν πόρτα.

Ὁ Ἀλέξιος ἐννόησε, πὼς ὅσο ζῆ, τίποτα δὲ θὰ πείσει τὴ γυναῖκα του νὰ φύγει. Τὴ στιγμή, ποὺ γύρισε ἡ Θέκλα, ἅρπαξε ἐκεῖνος τὸ μαχαῖρι τοῦ Ἀσώτη καὶ τὸ ἔμπηξε ὁλόκληρο στὸ στῆθος του.

Ἔπεσε χωρὶς νὰ βγάλει ἕναν ἀναστεναγμό.

Ἡ Θέκλα τὸν εἶδε, ὅρμησε σιμά του καὶ ἔπεσε στὰ γόνατα.

— «Ἀλέξιε...!» μουρμούρισε.

Τῆς φάνηκε πὼς τρελλαίνουνταν, δὲν καταλάβαινε πιά. Ἔσφιξε τὸ μέτωπό της στὰ χέρια της. «Παναγία μου !...» ψιθύρισε.

Ἔσκυψε ἀπάνω του, πέρασε τὸ χέρι της στὸ μέτωπό του. «Ἀλέξιε... μ' ἀκοῦς ;...»

Ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ τὴν ἀναγνώρισε· ἔκανε μιὰ κίνηση γιὰ νὰ σηκωθῆ, μὰ δὲν εἶχε πιὰ τὴ δύναμη.

— «Θέκλα...»

Ἔσκυψε πολὺ κοντά, ἡ φωνή του πνίγουνταν, μόλις τὸν ἄκουε πιά.

— «Θέκλα.... ὁρκίσου...»

— «Ὁρκίζομαι», εἶπε.

— «Θὰ ζήσεις... γιὰ τὴν πατρίδα...»

— «Ὁρκίζομαι», εἶπε πάλι ἡ Θέκλα.

Ἔκαμε νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι του νὰ τὴν φιλήσει· ποτάμι αἷμα χύθηκε ἀπὸ τὸ στόμα του, ἔκλεισε τὰ μάτια του, καὶ τὸ κεφάλι του ἔγυρε πίσω νεκρό.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ μπῆκε μέσα ὁ δεσμοφύλακας.

— «Γρήγορα, γρήγορα !» φώναξε, «ἐλᾶτε, ὁ διάδρομος εἶνε ἐλεύθερος ἀπὸ δῶ...»

Σταμάτησε βλέποντας τὸν Ἀλέξιο καταγῆς.

— «Ναί», εἶπε ἡ Θέκλα μὲ ἄτονη φωνή, «ἔρχομαι».

Ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸν ἄντρα της τελευταία φορὰ καὶ ἔκλεισε τὰ μάτια του. Ὕστερα, σηκώθηκε, μάζεψε τὸ φανάρι καὶ τὸ μπογαλάκι μὲ τὰ γυναίκεια ροῦχα καὶ γύρισε κατὰ τὴν πόρτα.

— «Πᾶμε», εἶπε.

Ὁ δεσμοφύλακας τὴν κύταξε σὰν ἀπολιθωμένος.

— «Ποῦ πᾶμε ;» ρώτησε.

— «Νὰ τὸν ἐκδικήσομε», ἀποκρίθηκε ἐκείνη, «πᾶμε στὸ Δυρράχιο».

Καὶ μαζὶ βγῆκαν στὸ σκοτεινὸ διάδρομο.

. . . .

Ὅταν, λίγα λεπτὰ ἀργότερα, μπῆκαν οἱ στρατιῶτες, στὸ κατῶγι τοῦ φυλακισμένου, τὸν βρῆκαν ξαπλωμένο στ' ἄχυρα, βουτημένο στὰ αἵματα καὶ μ' ἕνα διαμαντοστόλιστο χρυσὸ μαχαῖρι μπηγμένο στὴν καρδιά. Ὁ ἀξιωματικός, ποὺ τοὺς διεύθυνε ἔσκυψε καὶ τὸν ἐξέτασε.

Τράβηξε τὸ μαχαῖρι ἀπὸ τὴν πληγὴ καὶ τὸ κύταξε στὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ.

— «Ἔχετε περίεργο τρόπο νὰ ψάχνετε τοὺς κακούργους, ποὺ συνοδεύετε στὴ φυλακή», εἶπε ἀπότομα, «νὰ ἕνας κλέφτης, ποὺ μπῆκε ἐδῶ, χωρὶς κὰν νὰ δῆτε, πὼς ἦταν ὁπλισμένος».

Ἕνας στρατιώτης, μὲ ἄγριο τριχωτὸ πρόσωπο, πλησίασε καὶ κύταξε, μὲ λαίμαργα μάτια, τὸ πολύτιμο ὅπλο.

— «Ἐγὼ μόνος μου τὸν ἔψαξα», εἶπε, «καὶ μπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω, πὼς δὲν εἶχε αὐτὸ τὸ μαχαῖρι ἀπάνω του».

— «Κ' ἐγὼ μπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω, πὼς εἶσαι βλάκας», ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικὸς μὲ θυμό, «δὲ μοῦ λές, ποῦ θὰ ἔβρισκε ἕνα τέτοιο μαχαῖρι, ἂν δὲν ἦταν σὲ κανενὸς δυστυχισμένου διαβάτη ἀλτσέπη, ποὺ τὸν ἔκλεψε, ἀφοῦ τὸν σκότωσε; Ἡ τέχνη του, ἄλλωστε, τὸ ἀπαιτοῦσε κι' αὐτό», ἐξακολούθησε, παίζοντας τὴ λαβὴ στὸ φῶς τῆς φλόγας, «νὰ ξέρει δηλαδὴ νὰ κρύβει καλὰ τέτοια πολύτιμα παιχνιδάκια».

— «Τώρα, ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε. Σηκῶστε τον καὶ ρίξετέ τον ἔξω νὰ τὸν φᾶνε τὰ σκυλιά».

Ἕνας στρατιώτης πῆρε τὸ ὅπλο μὲ πρόφαση νὰ τὸ σκουπίσει καὶ ἀπομακρύνουνταν.

— «Φέρτο δῶ! ποῦ πᾶς!» φώναξε ἄγρια ὁ ἀξιωματικός· πῆρε πίσω τὸ μαχαῖρι καὶ τὸ πέρασε στὴ ζώνη του, ἀφοῦ πρῶτα ξανάρριξε μιὰ ματιὰ στὰ πολύτιμα πετράδια τῆς λαβῆς.

ΙΔ΄

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ

Ἡ κυρὰ Παγράτενα εἶχε ἀνάψει μιὰ λαμπάδα ἐμπρὸς στὰ εἰκονίσματά της καὶ κάθε λίγο ἄφινε τὶς δουλειές της καὶ τὰ σιγυρίσματά της κ' ἔκανε ἕνα δυὸ μετάνοιες, μουρμουρίζοντας καμιὰ προσευχή.

— «Παναγία μου, βοήθα τους ! Θεοτόκε, πάρε τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι στὴν προστασία σου. Ἄη Γρηγόρη μου, σύ, ποὺ σ' ἔταξα τὸ παιδί μου, λυπήσου καὶ αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιά, μεσίτεψε στὸν Κύριο...»

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ἡ ἀνησυχία τῆς κυρὰ Παγράτενας ὅλο καὶ μεγάλονε. Στὸ τέλος ἄκουσε τὸ βῆμα τοῦ ἄντρα της· ἡ πόρτα ἄνοιξε, ὁ δεσμοφύλακας μπῆκε μέσα μὲ τὴ Θέκλα κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα.

Καθὼς τοὺς εἶδε ἡ γρηὰ ἀναστέναξε.

— «Δόξα σοι ὁ Θεός !...» μὰ σταμάτησε βλέποντας τὸ ἀναίματο καὶ σὰν ἀπολιθωμένο πρόσωπο τῆς Θέκλας καὶ τὰ αἱματωμένα της ροῦχα.

— «Παναγιά μου !» ψιθύρισε τρομαγμένη, «τί τρέχει ; εἶσαι πληγωμένη, κόρη μου ;»

Ἡ Θέκλα κύταξε τὰ ροῦχα της καὶ ἀποκρίθηκε μὲ τὴν ἴδια μονότονη φωνή, «Ὄχι,... εἶνε τὸ αἷμα του».

— «Τίνος ;» ρώτησε ἀκόμα πιὸ τρομαγμένη ἡ κυρὰ Παγράτενα.

Ὁ ἄντρας της ἔκαμε νόημα νὰ σταματήσει, μὰ ἡ γρηά, ἀπὸ τὴν ταραχή της, δὲν καταλάβαινε.

— «Τίνος αἷμα ;» ἐπανάλαβε.

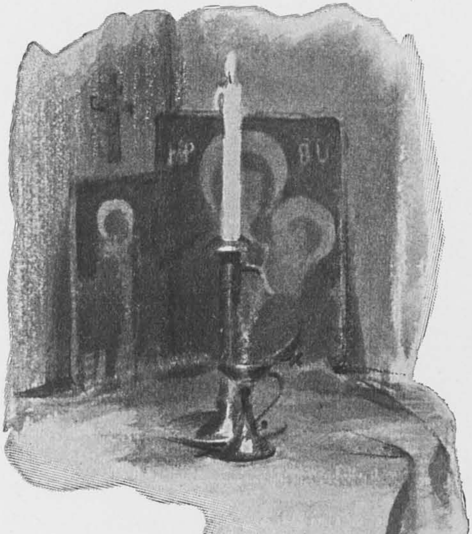
Ἡ Θέκλα θέλησε ν' ἀπαντήσει, τὸ στόμα της τεντώθηκε σπασμωδικά.

— «Ἐκείνου...» εἶπε μὲ κόπο. Καὶ κάθησε πλάϊ στὸ τζάκι. μὲ τὰ μάτια στυλωμένα στὶς φλόγες ἀναίσθητη σ' ὅτι γίνουνταν γύρω της.

Ἡ γρηὰ γύρισε στὸν ἄντρα της καὶ εἶδε τὰ μάτια του κόκκινα ἀπὸ τὰ κλάματα. «Ἄχ, πές μου, γέρο μου!» εἶπε μὲ χαμηλὴ τρομαγμένη φωνή.

Ὁ δεσμοφύλακας, μ' ἕνα γνέψιμο τῆς ἔδειξε τὴ Θέκλα.

— «Σκοτώθηκε ὁ ἄντρας της γιὰ νὰ τὴν καταφέρει νὰ φύγει ἐκείνη», ψιθύρισε, «γιατὶ δὲν ἀποφάσιζε νὰ τὸν ἀφήσει, ὅσο ζοῦσε. Ἦταν ἕνα παλληκάρι ὡς ἐκεῖ πάνω, κ' ἔμορφο, καὶ μεγαλόκαρδο!... Νὰ τὸν ἔβλεπες ἐκεῖ, ξαπλωμένο στ' ἄχυρα, βουτημένο στὸ αἷμα του, θὰ ράγιζε ἡ καρδιά σου...» καὶ ὁ γέρος ξέσπασε στὰ κλάματα.

»..εἶχε ἀνάψει μιὰ λαμπάδα ἐμπρὸς στὰ εἰκονίσματά της...»

Ἡ κυρὰ Παγράτενα σκούπισε τὰ δάκρυά της· κύταξε τὴ Θέκλα καὶ μουρμούρισε, σαλεύοντας πάνω κάτω τὸ κεφάλι της.

— «Σὲ τί καιροὺς ζοῦμε, Παναγίτσα μου!...»

— «Καὶ τώρα, γέρο μου, τί θὰ γίνει, ἡ κακομοῖρα; ἔχει τίποτα συγγενεῖς ἐδῶ; ἢ μήπως θὰ μείνει μαζί μας;»

— «Ὄχι, θὰ τὴν πάγω στὸ Δυρράχιο, θέλει καὶ καλὰ καὶ σώνει ἐκεῖ νὰ πάγει. Μὰ πρέπει νὰ τῆς δώσεις ν' ἀλλάξει ροῦχα, αὐτὰ ποῦ φορεῖ εἶνε αἱματωμένα καὶ θὰ τὴν ὑποψιαστοῦν, ἂν τὴν δοῦν ἔτσι».

Ὁ Παγράτης κύταξε τὸ λιγνὸ κορίτσι, ποὺ κάθουνταν πλάϊ στὸ τζάκι, ντυμένο ἀκόμα μὲ τ' ἀγορίστικα ροῦχα του, μὲ τὸ πρόσωπο μισοκρυμμένο στὰ μακρυὰ καστανὰ μαλλιά, ποὺ τὴν περιτύλιγαν στὰ πλούσια σγουρά τους, κι' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του, λυπήθηκε τὴν ἐρημιά της. Σκούπισε βιαστικὰ δυὸ κόμπους, ποὺ κύλισαν στὰ γέρικα μάγουλά του καὶ σηκώθηκε νὰ πάρει ἀπὸ μιὰν γωνιὰ τὸ φτιάρι καὶ τὴν ἀξίνη του.

— «Ποῦ πᾶς ;» ρώτησε ἀνήσυχα ἡ Παγράτενα.

Μ' ἕνα βλέμμα τῆς ἔδειξε πάλι τὴ Θέκλα.

— «Τὸν ἔρριξαν ἔξω νὰ τὸν φᾶνε οἱ σκύλοι», εἶπε σιγά, «πάγω νὰ τὸν θάψω...»

Καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν κάμαρα κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα.

Ὅταν γύρισε, βρῆκε τὴ Θέκλα στὴν ἴδια θέση, μὲ τὰ ἴδια ροῦχα.

— «Δὲν τὴν ἔντυσες ;» ρώτησε τὴ γυναῖκα του.

— «Μπά ! δὲ μοιάζει ν' ἀκούει οὔτε νὰ νοιώθει», εἶπε ἡ γρηά, «ἂν δὲν ἦταν τὰ μάτια της, ὅπου λὲς καὶ καίγεται ἡ ψυχή της, θἄλεγες, πὼς τελείωσε ἐκεῖ ποὺ κάθεται ! Τὴ λυπήθηκα καὶ τὴν ἄφησα...»

Ἡ Θέκλα ἄκουσε τὶς ὁμιλίες καὶ γύρισε· εἶδε τοὺς δυὸ γέρους, ποὺ τὴν κύταζαν μὲ λυπημένα μάτια, γεμάτα συμπάθεια. Πέρασε τὸ χέρι της στὸ μέτωπό της, μιὰ δυὸ φορές.

— «Ποῦ τὸν ἔβαλαν ;» ρώτησε ἥσυχα.

Ὁ Παγράτης ζύγωσε καὶ θέλησε νὰ τὴ σηκώση, νὰ τῆς μιλήσει γιὰ ἄλλα πράγματα, μὰ μὲ τὴν ἴδια ἄτονη φωνὴ ἐπανάλαβε.

— «Τί τὸν ἔκαμαν ;»

— «Τὸν ἔθαψα ἐγώ», εἶπε ὁ γέρος μὲ βραχνὴ φωνή.

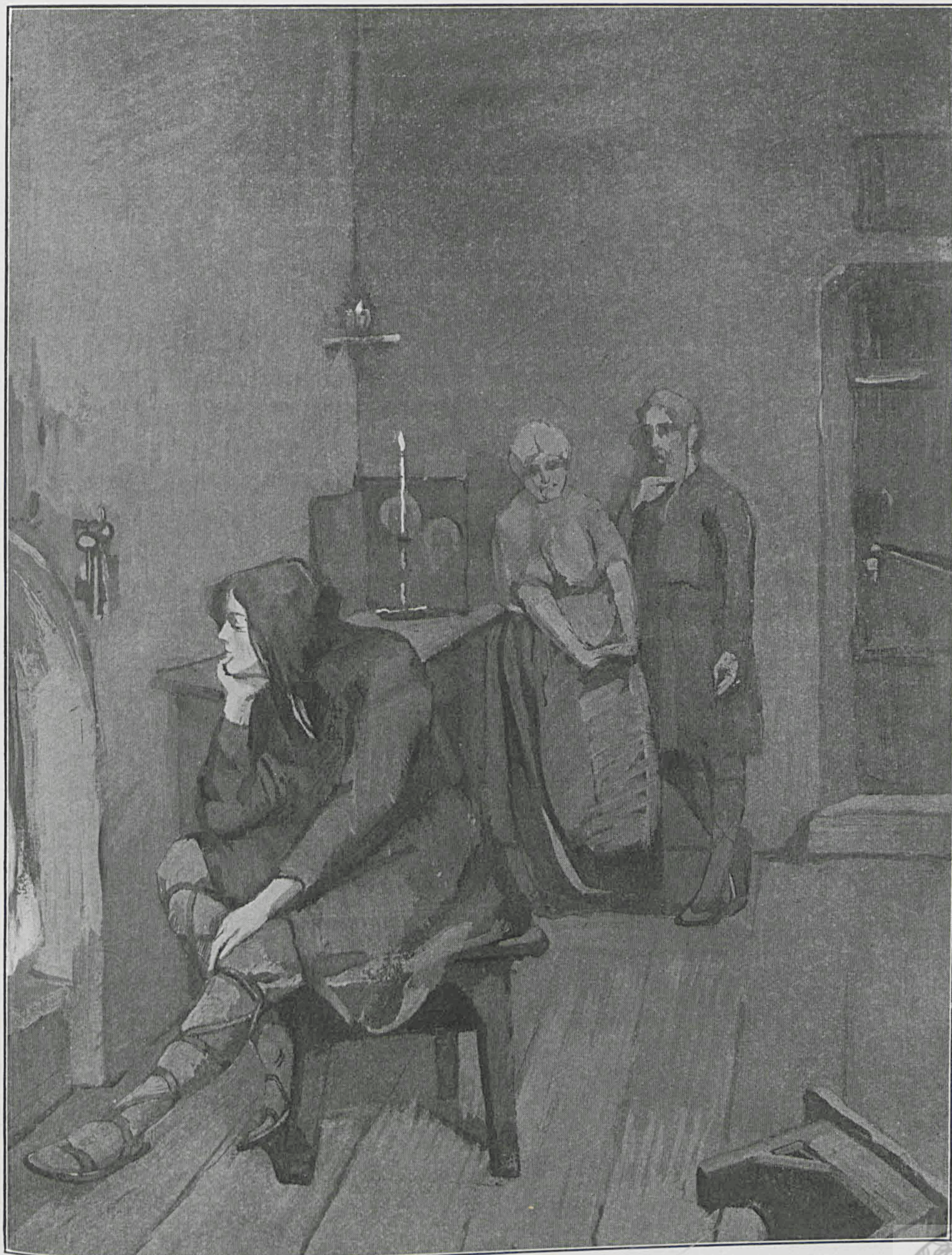
— «Ποῦ ;»

— «Στὸ περιβολάκι μου... κάτω ἀπὸ τὸν πλάτανο».

Τὸν κύταξε μὲ μάτια βαθυά, ὅπου ἔκαιε πυρετός.

Ὄρθιος, μπροστά της, ὁ γέρος δὲ γύρευε νὰ κρύψει τὰ δάκρυά του.

— «Θὰ μὲ πᾶς νὰ τὸν δῶ ;» ρώτησε ἡ Θέκλα.

«...Κύταξε τὸ λιγνὸ κορίτσι, ποὺ κάθουνταν πλάϊ στὸ τζάκι...»

— «Ποιόν, τὸν τάφο; βέβαια, ἂν θέλεις· μὰ πρέπει ν' ἀλλάξεις ροῦχα».

Ἡ κυρὰ Παγράτενα τὴν παράλαβε καὶ τὴν ἔντυσε μὲ γυναίκεια χωρικὰ φορέματα.

— «Ἦταν τῆς ψυχοκόρης μου ροῦχα», τῆς ἐξήγησε, «τώρα παντρεύφθηκε καὶ μ' ἔμειναν αὐτά· ὅσο εἶσαι μαζί μου, θὰ σὲ περνῶ γιὰ ψυχοκόρη μου».

Ἀφοῦ τὴν ἔντυσε, φώναξε τὸν Παγράτη καὶ οἱ δυὸ μαζὶ τὴ συνόδευσαν στὸ πίσω μέρος τῆς φυλακῆς, ὅπου ἦταν τὸ κηπαράκι τοῦ δεσμοφύλακα. Στὴ ρίζα τοῦ πλάτανου, τὸ νωπὸ χῶμα μαρτυροῦσε τὸ νεόσκαφτο λάκκο, ὅπου κοιμοῦνταν ὁ καλός της.

Μὲ δεμένα χέρια καὶ σκυφτὸ κεφάλι, κύταζε τὸ χῶμα, ὅπου ὁ Παγράτης εἶχε μπήξει ἕνα χοντροπελεκημένο ξύλινο σταυρό, μὰ τὰ μάτια της ἔμεναν ξερά, ἐνῶ, στὸ πλάϊ της, οἱ δυὸ γέροι ἔκλαιγαν μὲ λυγμούς.

«...τὸ νωπὸ χῶμα μαρτυροῦσε τὸ νεόσκαφτο λάκκο, ὅπου κοιμοῦνταν ὁ καλός της».

Ἡ Παγράτενα πῆρε σιγὰ τὸ χέρι της. «Ἔλα, κόρη μου», εἶπε.

Ἡ Θέκλα σήκωσε τὰ μάτια της, τοὺς εἶδε καί, σὰν νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ ὄνειρο, πέρασε τὸ χέρι της στὸ μέτωπό της, γυρεύοντας νὰ ξαναθυμηθῆ.

— «Ἔλα, κόρη μου», ἐπανάλαβε ἡ γρηά.

— «Ναί,... πᾶμε...» ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

Γονάτισε, φίλησε τὸ χῶμα, ποὺ σκέπαζε τὸν ἄντρα της καὶ προ-

σκύνησε τὸ σταυρό· ὕστερα σηκώθηκε καὶ ἀκολούθησε τοὺς γέρους στὸ δωμάτιό τους.

— «Τώρα πᾶμε στὸ Δυρράχιο», εἶπε.

Ὁ ἥλιος ἔγερνε πίσω ἀπ' τὰ βουνά, ὅταν ὁ Παγράτης καὶ ἡ Θέκλα ξεκίνησαν μὲ τ' ἄλογα.

Στὴ θέση του, ὁ δεσμοφύλακας εἶχε ἀφήσει ἕναν ἀνεψιό του, ποὺ ἦταν συνειθισμένος νὰ τὸν ἀναπληρόνει, ὅποταν ἔλειπε ὁ γέρος ἀπὸ τὴ φυλακή. «Ὥστε», εἶπε τῆς Θέκλας, «μπορῶ νὰ μείνω μαζί σου, ὅσο μ' ἔχεις ἀνάγκη».

Ἡ Παγράτενα εἶχε σφίξει τὴν κόρη στὴν ἀγκαλιά της, μά, ἀπὸ τὰ κλάματα, δὲν μπόρεσε οὔτε μιὰ λέξη ν' ἀρθρώσει.

Τὰ περικομμένα μαῦρα μάτια τῆς Θέκλας, καμένα ἀπὸ τὸν πυρετὸ καὶ τὴν ἀϋπνία, τῆς πλήγοναν τὴν καρδιά.

— «Ἄναψε μιὰ καντήλα στὸν τάφο του», ἦταν τὰ τελευταῖα παρακλητικὰ λόγια, ποὺ τῆς εἶπε· καὶ ἡ γρηὰ ὁρκίστηκε μέσα στὴν καρδιά της, πὼς ὅσο ζοῦσε, τὸ λάδι θὰ ἔκαιε μπροστὰ στὸ σταυρό.

ΙΕ΄

ΣΤΟ ΔΥΡΡΑΧΙΟ

Ἦταν πιὰ νύχτα, ὅταν ὁ δεσμοφύλακας τῆς Σκάμπας μὲ τὴν ψυχοκόρη του, ἔφθασαν σὲ χωριουδάκι, ὅπου ξεπέζεψαν καὶ κόνεψαν σ' ἕνα χωριατόσπιτο· πρωῒ πρωῒ πάλι καβαλίκεψαν καὶ πῆραν τὸ δρόμο τοῦ Δυρράχιου, ὅπου ἔφθασαν κατὰ τὸ μεσημέρι.

Μπῆκαν στὴν ἀψηλοχτισμένη χώρα, χωρὶς καμιὰ δυσκολία καὶ πῆγαν σ' ἕνα ξενῶνα γιὰ νὰ φᾶνε. Ὁ Παγράτης φώναξε τὸ νοικοκύρη καὶ τὸν ρώτησε ποῦ κάθουνταν ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος.

— «Τώρα, ὁ Χρυσήλιος !» εἶπε ὁ ξενοδόχος μὲ μιὰ γυριστὴ κίνηση τοῦ χεριοῦ, ποὺ μποροῦσε νὰ σημαίνει πολλὰ πράγματα ἢ καὶ τίποτα, «δὲν εἶσαι καλά, γέρο μου, ἢ ἔρχεσαι ἀπὸ πολὺ μακρυά !»

— «Γιατί ; τί τρέχει ;» ρώτησε μ' ἀνησυχία ὁ Παγράτης.

Μὰ κάποιος ἄλλος ταξιδιώτης φώναξε, ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, πὼς τὰ μπαρμπούνια του ἦταν ἄψητα καὶ ἡ χήνα τσικνωμένη· ὁ νοικοκύρης ἔτρεξε νὰ τοῦ ἐξηγήσει, μὲ πολλὲς χειρονομίες, πὼς στὰ καλὰ ξενοδοχεῖα σὰν τὸ δικό του, δὲν ἔκαναν πιὰ ψάρια καλοψημένα καὶ πουλερικὰ ἀτσίκνωτα, ποὺ αὐτὰ ἦταν καλὰ γιὰ τὶς ταβέρνες· καὶ ἡ ἐξήγηση διάρκεσε τόσο πολύ, ποὺ ὁ Παγράτης καὶ ἡ Θέκλα δὲν μπόρεσαν νὰ μάθουν τίποτε ἄλλο γιὰ τὸ Δυνάστη Χρυσήλιο.

Ἀποφάσισαν νὰ βγοῦν πεζῆ καὶ νὰ ρωτήσουν κανένα περαστικό.

Ἀπάντησαν ἕνα χωρικὸ καθισμένο στὸ γαϊδουράκι του, μὲ τὰ δυό του πόδια κρεμασμένα ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τοῦ ζώου, καὶ τὸν ρώτησαν, ἂν ἤξερε, ποῦ κάθουνταν ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος.

— «Δὲν ξέρω», ἀποκρίθηκε ὁ χωρικὸς χωρὶς νὰ σταματήσει, «δὲν εἶμαι τοῦ τόπου, κάθομαι στὸν κάμπο...» καὶ ἀπομακρύθηκε

μουρμουρίζοντας ἀκόμα ἐξηγήσεις, ποὺ δὲν ἄκουσαν. Ρώτησαν μιὰ γυναῖκα, ποὺ ψούνιζε λυχνάρια ἀπὸ ἕναν πραματευτή, στὴν πόρτα της.

— «Χρυσήλιος ;» ἀποκρίθηκε αὐτή, «δὲν τὸν ἄκουσα ποτέ· μὰ εἶμαι νιόπαντρη, πᾶνε μόνο δυὸ φεγγάρια, ποὺ στεφανώθηκα καὶ ἦλθα ἐδῶ».

Ἑτοιμάζουνταν νὰ φύγουν, ὅταν τοὺς σταμάτησε ὁ πραματευτής.

— «Μὴν γυρεύετε τὸ Χρυσήλιο, στρατηγὸ τοῦ Δυρράχιου ;» ρώτησε.

— «Ναί», ἀποκρίθηκε χαρούμενος ὁ Παγράτης, «μήπως τὸν γνωρίζεις ;»

— «Οὔτε τὸν γνωρίζω οὔτε τὸν γνώρισα. Ζωὴ σὲ λόγου σου, πέθανε ἀπὸ δῶ καὶ τρεῖς μῆνες», εἶπε ὁ πραματευτής, καὶ ἐπέστρεψε πάλι στὰ λυχνάρια του καὶ στὰ παζάρια.

Ὁ Παγράτης κύταξε τὴ Θέκλα, ἀπελπισμένος.

— «Καὶ τώρα, τί θὰ γίνει ;» τῆς εἶπε, ἀφοῦ ἀπομακρύθηκαν λίγο.

— «Νὰ πᾶμε πίσω στὸ ξενοδοχεῖο καὶ νὰ ρωτήσομε τὸν ξενοδόχο ποιὸς εἶνε στρατηγὸς τώρα ἐδῶ», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα μὲ τὸ ἴδιο ἄψυχο ὕφος της.

Γύρισαν στὸ ξενοδοχεῖο καὶ βρῆκαν τὸν ξενοδόχο στρωμένο μ' ἕνα φίλο του, μπροστὰ σ' ἕνα κανάτι κρασὶ μισαδειασμένο.

Ὁ Παγράτης σίμωσε καὶ τὸν ρώτησε, ἂν ἦταν ἀλήθεια, πὼς πέθανε ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος.

— «Καλὰ εἶσαι ;» εἶπε ὁ ξενοδόχος, «δὲ σοῦ τὸ εἶπα προτήτερα, πὼς πέθανε ἀπὸ δῶ καὶ τόσους μῆνες ;»

— «Καὶ ποιὸς εἶνε τώρα στρατηγὸς τοῦ Δυρράχιου ;» ρώτησε ὁ Παγράτης.

— «Στρατηγός ; Στρατηγὸ δὲν ἔχομε τώρα, ὅλοι αὐτοὶ εἶνε περαστικοί· ὁ στρατηγός μας μᾶς ἄφησε, γυρνᾶ, λένε ἀπὸ φρούριο σὲ φρούριο, τόσον καιρὸ τώρα, ποὺ ξεχάσαμε καὶ τί λογῆς εἶνε τὸ παρουσιαστικό του».

Ἡ Θέκλα εἶχε καθήσει στὸ πεζοῦλι τοῦ παράθυρου καὶ ἀφηρημένη, κύταζε τὴν ἀπέραντη θάλασσα, ποὺ ἁπλόνουνταν, ἥρεμη καὶ γαλάζια, στὰ πόδια τοῦ βράχου, ὅπου ἔστεκε τὸ ξενοδοχεῖο.

Ὁ Παγράτης κάθησε κοντά της, ἀποθαρρυμένος.

— «Δὲ θὰ κάνομε τίποτα», τῆς εἶπε, «δὲν μπορῶ νὰ μάθω καμιὰ πληροφορία, ποὺ νὰ μᾶς βοηθήσει».

— «Νὰ ρωτήσομε ἄλλους», εἶπε ἡ Θέκλα.

— «Δὲ βαρέθηκες ἀκόμα κόρη μου !» εἶπε ὁ γέρος, «παράτησέ τα, πίστεψέ με, κ' ἔλα πίσω στὴ Σκάμπα μαζί μου· θὰ καθήσεις στὸ σπίτι μας καὶ θὰ σ' ἀγαποῦμε σὰν παιδί μας».

Τὰ λόγια αὐτὰ ξύπνησαν τὴ Θέκλα· ἔσφιξε τὸ μέτωπό της στὰ δυό της χέρια.

— «Σώπα !» εἶπε μὲ πόνο, «θὰ ἦταν ἁμαρτία, ἂν σ' ἄκουα !»

— «Κόρη μου, συμπάθησέ με...» ἄρχισε ὁ Παγράτης, ἀλλὰ ἡ Θέκλα σηκώθηκε.

— «Ὄχι, καλέ μου Παγράτη», διάκοψε, «δὲ θὰ σ' ἀκούσω, γιατὶ ἦλθα ἐδῶ μὲ μιὰν ἀποστολὴ καὶ ἂν δὲν τὴν ἐκτελοῦσα, θὰ παράβαινα τὸν ὅρκο μου... καὶ τὸν δικό του...»

Πῆγε στὴ γωνιά, ὅπου κάθουνταν ὁ ξενοδόχος μὲ τὸ φίλο του.

— «Ποιὸς εἶνε τώρα στρατηγὸς στὸ Δυρράχιο ;» ρώτησε.

— «Τί σε νοιάζει, ἔμορφό μου κορίτσι ;» εἶπε ζωηρὰ ὁ ξενοδόχος, «κάθησε τώρα νὰ πιεῖς μαζί μας ἕνα κρασάκι».

— «Ποιὸς εἶνε τώρα στρατηγὸς στὸ Δυρράχιο ;» ἐπανάλαβε ἡ Θέκλα, καὶ ἡ λύπη τῆς φωνῆς της καὶ τοῦ προσώπου της ἦταν τέτοια, ποὺ ὁ ξενοδόχος ζάρωσε.

Ὁ φίλος του σηκώθηκε καί, μὲ σεβασμό, χαιρετώντας την βαθυά, τῆς εἶπε.

— «Κυρά μου, στρατηγὸ τακτικὸ δὲν ἔχομε, ἀφότου ἔφυγε ὁ Ἀσώτης Ταρωνίτης· ὁ Δυνάστης Χρυσήλιος εἶχε πάρει τὴ διοίκησι προσωρινά, ὡς ποὺ νὰ ἐπιστρέψει ὁ Ἀσώτης, μὰ πέθανε, καὶ τώρα, προσωρινὰ πάντα, διοικεῖ ὁ γιός του ὁ Δυνάστης Θεόδωρος·

ἂν θέλεις νὰ τὸν δῇς, πήγαινε στὸ παλάτι του, τὸ μεγάλο ἄσπρο σπίτι, ποὺ εἶνε δεξιά, στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου ποὺ ἀνεβαίνει στὸ βουνό».

Ἡ Θέκλα εὐχαρίστησε, μὲ τὸν ἥσυχο περίλυπο τρόπο της καὶ γύρισε κοντὰ στὸν Παγράτη.

— «Πᾶμε», τοῦ εἶπε, «ἔμαθα ὅ,τι ἤθελα».

Ὁ ξενοδόχος καὶ ὁ φίλος του τὴν ἀκολούθησαν μὲ τὰ μάτια, καθὼς ἔφευγε.

— «Εἶσαι ζῶο», εἶπε ὁ φίλος, «δὲν ντράπηκες νὰ τῆς προσφέρεις κρασί; Μόνο τὴ φωνή της, ποὺ ἄκουες, ἔπρεπε νὰ νοιώσεις, πὼς εἶνε ἀρχόντισσα, κι' ἂς φοροῦσε χωριάτικα. Μὰ σεῖς οἱ νεοφερμένοι ἐδῶ, δὲν νοιώθετε ἀπὸ εὐγένεια, εἶσθε μαθημένοι ἀπὸ τὰ βουνά σας· καὶ πατρίκιο νὰ σὲ κάμουν, πάλι Βούλγαρος θὰ μείνεις».

— «Ἐκτὸς ἄν, μὲ τὸν καιρό, μ' ἐξευγενίσετε, σεῖς οἱ Δυρραχιῶτες, ποὺ τὄχετε καύχημα, πὼς εἶστε ἀπὸ τζάκι», εἶπε κοροϊδευτικὰ ὁ ξενοδόχος· «δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀκούω! ἔλα, πιάσε τὸ ποτῆρι σου· στὴν ὑγειά σου!»

ΙΣΤ΄

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΟΥ ΧΡΥΣΗΛΙΟΥ

Ἡ Θέκλα καὶ ὁ Παγράτης τράβηξαν ἴσια γιὰ τὸ παλάτι τοῦ Θεόδωρου καὶ τὸ βρῆκαν χωρὶς κόπο. Στὴν αὐλὴ κουβέντιαζαν καὶ γελοῦσαν μερικοὶ δοῦλοι.

Ἡ Θέκλα ζήτησε τὸ Δυνάστη Θεόδωρο· οἱ δοῦλοι τὴν κύταξαν ἀπὸ πάνω ὡς κάτω καὶ ἀποκρίθηκαν, πὼς δὲν εἶχε καιρὸ ὁ Δυνάστης Θεόδωρος νὰ κουβεντιάζει μὲ χωριάτες. Ἡ Θέκλα ἐπίμενε, μὰ οἱ δοῦλοι τὴν περιγέλασαν καὶ ὅταν ὁ Παγράτης θέλησε νὰ τοὺς μιλήσει, αὐτοὶ ὅλοι μαζὶ ἔβγαλαν τὶς φωνὲς γιὰ νὰ σκεπασθῆ ἡ δική του φωνή, ὥστε ἔγινε μεγάλη ὀχλοβοή.

Ἔξαφνα, παρουσιάστηκε στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, ἕνας νέος πλούσια ντυμένος, μὲ ξανθὰ μαλλιὰ καὶ παιδικὸ πρόσωπο· σήκωσε τὸ καμτσίκι, ποὺ βαστοῦσε, κ' εὐθὺς σκορπίστηκαν καὶ χάθηκαν ὅλοι οἱ δοῦλοι· ὁ νέος εἶδε τοὺς δυὸ ξένους καὶ τοὺς πλησίασε.

— «Τί ζητᾶς, κορίτσι μου ;» ρώτησε εὐγενικά.

— «Τὸ Δυνάστη Θεόδωρο», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

— «Εἶμαι ἀδελφός του· ἔλα μέσα καὶ πές μου τί θέλεις ;»

Ἡ Θέκλα καὶ ὁ Παγράτης τὸν ἀκολούθησαν στὸ ἀρχοντικό, πλουσιοστολισμένο δωμάτιο, ὅπου τὰ μαλακὰ ἀνατολίτικα χαλιὰ καὶ ἡ μεταξωτὲς κουρτίνες, ποὺ σκέπαζαν τὶς πόρτες καὶ τοὺς τοίχους, θύμησαν τῆς Θέκλας τὸ παλάτι τῆς Πόλης, ὅπου εἶχε γνωρίσει τὸν Ἀλέξιο καὶ ὅπου εἶχε στεφανωθῆ.

Μὲ μιὰ σουβλιὰ στὴν καρδιά, θυμήθηκε τὶς μετρημένες μέρες τοῦ γάμου της. «Πόσες νὰ ἦταν ἄραγε ; Δὲν τὶς εἶχε μετρήσει...»

— «Τί θέλεις λοιπόν, κυρά μου ;»

Ἡ φωνὴ τοῦ νέου τὴν ἐπανάφερε στὴν πραγματικότητα

Ἔβγαλε ἀπὸ τὸ λαιμό της τὴν ἁλυσίδα μὲ τὸ δαχτυλίδι τοῦ Χρυσήλιου καὶ τὸ ἔδειξε τοῦ νέου.

— «Τὸ ἀναγνωρίζεις αὐτό;» ρώτησε.

Ὁ νέος τὸ πῆρε καὶ μόλις τὸ κύταξε, εἶπε μὲ ἔκπληξη. «Βέβαια, τὸ ἀναγνωρίζω! Αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι ἦταν τοῦ πατέρα μου! Πῶς βρέθηκε στὰ χέρια σου;»

Γιὰ πρώτη φορά, ἀφότου γύριζε μὲ τὸν Παγράτη, ἡ Θέκλα ἀπελπίστηκε. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ μυαλό της σκοτίσθηκε· ἀκούμπησε στὸν τοῖχο γιὰ νὰ μὴν πέσει καὶ ἔκλεισε τὰ μάτια της. Ἂν ὁ γιὸς τοῦ Χρυσήλιου δὲν ἤξερε τί σήμαινε αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι, γιατὶ λοιπὸν πέθανε ὁ Ἀλέξιος;... Ὁ σκοπός της ματαιόνουνταν ὁλότελα· ἡ θυσία τοῦ Ἀλέξιου πήγαινε χαμένη!...

Ἡ ἀπελπισία τὴν πλάκωσε, κόπηκαν τὰ γόνατά της καὶ σωριάστηκε στὸ πάτωμα. Ὁ Παγράτης ὅρμησε νὰ τὴν πιάσει, μὰ δὲν πρόφθασε· ὁ νέος, κατατρομαγμένος, πλησίασε καὶ ρώτησε τὸ δεσμοφύλακα μήπως εἶπε ἢ ἔκαμε τίποτα, ποὺ τὴν τάραξε; μὰ ὁ γέρος κουνοῦσε ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι καὶ τὰ δάκρυα ξεχείλισαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Σὲ λίγο ἡ Θέκλα ἄνοιξε τὰ μάτια της· σηκώθηκε βιαστικὰ καὶ ἔκαμε νὰ φύγει· μὰ ὁ γιὸς τοῦ Χρυσήλιου τὴν σταμάτησε.

— «Κάθησε, ξεκουράσου», τῆς εἶπε μὲ συμπάθεια, «καὶ σὰν αἰσθανθῆς καλλίτερα μοῦ λέγεις πῶς βρέθηκε τὸ δαχτυλίδι στὰ χέρια σου».

— «Τὸ δαχτυλίδι αὐτό, ὁ πατέρας σου τὸ εἶχε δώσει σὲ κάποιον», εἶπε ἡ Θέκλα, «καὶ αὐτὸς ὁ κάποιος μοῦ τὸ ἐμπιστεύθηκε μένα καὶ μοῦ πρόσταξε νὰ τὸ φέρω τοῦ Χρυσήλιου. Μὰ ὁ πατέρας σου πέθανε, καὶ σύ, τώρα, ρωτᾶς πῶς ἦλθε τὸ δαχτυλίδι στὰ χέρια μου!...»

Τόση ἀπελπισία ἔλεγε ἡ σπασμένη φωνή της, τέτοιον πόνο μαρτυροῦσαν τὰ μάτια της, ποὺ ὁ νέος ταράχθηκε.

— «Μακάρι νὰ μποροῦσα νὰ σ' ἀπαντήσω ἀλλοιῶς...» εἶπε μὲ δισταγμό, «μὰ δὲν καταλαβαίνω... δὲν καταλαβαίνω πῶς τὸ δαχτυλίδι αὐτό, ποὺ εἶδα, γιὰ τόσα χρόνια, στὸ δάχτυλο τοῦ πατέρα μου, βρίσκεται τώρα στὰ χέρια σου!»

Ἡ Θέκλα ἔσφιξε τὸ μέτωπό της στὰ χέρια της· ἦταν τόσο κουρασμένη, ποὺ μόνο ἕναν πόθο εἶχε, νὰ πέσει νὰ κοιμηθῆ καὶ νὰ μὴ ξυπνήσει πιά!

Μὰ θυμήθηκε τὸν ἄντρα της καὶ τὸν ὅρκο, ποὺ τοῦ εἶχε κάμει καὶ θέλησε νὰ συμμαζέψει τὸ βασανισμένο της μυαλό, νὰ σκεφθῆ τί θὰ ἔκανε ὁ Ἀλέξιος στὴ θέση της, ἂν εἶχε ἔλθει κι' ἂν εἶχε μάθει τὸ θάνατο τοῦ Χρυσήλιου.

Ἡ δουλειά της δὲν τελείονε ἐδώ, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς δὲν εἶχε ἐκπληρωθῆ καὶ ὅταν θὰ ἔφθανε ὁ Δαφνομήλης μὲ τὸ στόλο, τὸ Δυρράχιο δὲ θὰ ἦταν ἕτοιμο νὰ παραδοθῆ.

Εἶδε φανερὰ τὴ μόνη λύση, ποὺ ἔμενε· ἀποφάσισε νὰ ἀναλάβει τὴν εὐθύνη, ἐκείνη, νὰ προτείνει τοῦ γιοῦ τοῦ Χρυσήλιου ἐκεῖνο, ποὺ ὁ Ἀσώτης καὶ ὁ Ἀλέξιος εἶχαν προτείνει τοῦ Χρυσήλιου τοῦ ἴδιου.

Σήκωσε τὰ μάτια της καὶ εἶδε μπροστά της τὸ λυπημένο παιδικὸ πρόσωπο τοῦ νέου.

— «Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω σὲ τίποτε;» τὴ ρώτησε.

Τὸν κύταζε συλλογισμένη· τῆς φάνηκε τόσο νέος, τόσο παιδί! πῶς μποροῦσε νὰ τοῦ ἐμπιστευθῆ ἕνα τέτοιο μυστικό;

— «Δὲν μπορῶ τίποτε νὰ κάμω γιὰ σένα;» ρώτησε πάλι ὁ νέος.

Ἡ Θέκλα πῆρε τὴν ἀπόφασή της.

— «Πές μου, ὁ ἀδελφός σου εἶνε μεγαλείτερος ἢ μικρότερος ἀπὸ σένα;» ρώτησε.

— «Ποιός, ὁ Θεόδωρος; εἶνε μεγαλείτερος· μὲ περνᾶ μερικὰ χρόνια».

— «Θὰ ἤθελα νὰ τὸν δῶ», εἶπε ἡ Θέκλα, «σὲ κεῖνον θὰ δώσω τὸ δαχτυλίδι, ἀφοῦ εἶνε πρωτότοκος· καὶ ἔχω κἄτι νὰ τοῦ προτείνω».

Ὁ νέος ἔστειλε εὐθὺς ἕνα δοῦλο νὰ εἰδοποιήσει τὸν ἀδελφό του, πὼς ἤθελε νὰ τοῦ μιλήσει· καὶ μὲ τὴ Θέκλα καὶ τὸν Παγράτη, πῆγαν στὸ δωμάτιο τοῦ Θεόδωρου.

Ὁ δοῦλος σήκωσε τὴν κουρτίνα καὶ μπῆκαν στὴν κάμαρα, ὅπου ὁ Δυνάστης τοὺς περίμενε, ὄρθιος.

Ἦταν ψηλός, μελαγχροινός, τὸ ὕφος του ἀγέρωχο, τὰ γένεια του πυκνὰ καὶ μαῦρα.

— «Μὲ ζήτησες ; τί μὲ θέλεις ;» ρώτησε τὸν ἀδελφό του, ἐνῶ μὲ περιέργεια κύταζε τὸ χλωμὸ κ' εὐγενικὸ πρόσωπο τῆς κόρης καὶ τὸ ἐσύγκρινε μὲ τὰ χωριάτικα ροῦχα της.

— «Ἐγὼ σὲ ζήτησα», εἶπε ἡ Θέκλα, καὶ τοῦ ἔτεινε τὸ δαχτυλίδι τοῦ Χρυσήλιου· «πές μου, τὸ ἀναγνωρίζεις αὐτό ;»

Ὁ Θεόδωρος τὸ πῆρε, τὸ κύταξε καὶ χλώμιασε.

— «Πῶς ἦλθε στὰ χέρια σου ;» ρώτησε μὲ ἀλλαγμένη φωνή.

Ἡ Θέκλα ἔσφιξε τὰ δυό της χέρια στὸ στῆθος της γιὰ νὰ σταματήσει τῆς καρδιᾶς της τὰ χτυπήματα, ποὺ τὴν ἔπνιγαν.

— «Λοιπὸν τὸ ἀναγνωρίζεις ;» ξεφώνισε.

— «Ναί... καὶ ξέρω σὲ ποιὸν τὸ ἔδωσε ὁ πατέρας μου, καὶ ξέρω γιατί...» σταμάτησε, διστάζοντας νὰ πεῖ περισσότερα.

Ἡ Θέκλα τὸν κύταξε κατὰ πρόσωπο, τὰ μάτια της ἔβγαζαν σπίθες.

— «Καὶ τί ἄλλο ξέρεις ;» ρώτησε.

Ὁ Θεόδωρος γύρισε στὸν ἀδελφό του.

— «Ἄφησέ μας μιὰ στιγμή», εἶπε μὲ φωνή, ποὺ ἔτρεμε, «καὶ πάρε μαζί σου τὸ γέρο· ἔχω νὰ μιλήσω μὲ τούτη τὴν κόρη· ὕστερα σὲ φωνάζω καὶ σοῦ λέγω ὅ,τι πρέπει καὶ σὺ νὰ μάθεις τώρα πιά».

Ὁ Παγράτης βγῆκε μὲ τὸν νεώτερο ἀδελφὸ καὶ ὁ Θεόδωρος ἔμεινε μόνος μὲ τὴ Θέκλα.

— «Στὸ δαχτυλίδι αὐτό, ἀπὸ μέσα, ἔχει χαραγμένα ἔξη γράμματα», εἶπε ὁ Δυνάστης, «ξέρεις τί εἶνε ἡ σημασία τους ;»

— «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

Τὰ χείλια τοῦ Θεόδωρου ἔτρεμαν· ἀκούμπησε στὸ τραπέζι καὶ σταύρωσε τὰ χέρια του.

— «Λέγε τώρα», εἶπε.

— «Πρῶτα πές μου σύ», εἶπε ἡ Θέκλα, «ἂν εἶσαι ἕτοιμος νὰ κρατήσεις τοὺς ὅρκους τοῦ Χρυσήλιου».

Ὁ Θεόδωρος τὴν κύταξε πάλι μὲ προσοχή· τὰ μεγάλα θερμιασμένα μάτια της, ποὺ μόνα ζοῦσαν στὸ ἀναίματο πρόσωπό της, διηγοῦνταν τέτοια ἱστορία λύπης καὶ πίστης, ποὺ δὲ δίστασε πιά.

— «Ναί», εἶπε ἁπλά.

— «Ρώτησέ με ὅ,τι θέλεις», εἶπε ἡ Θέκλα, «εἶμαι ἕτοιμη ν' ἀπαντήσω».

— «Πῶς εἶνε τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ στὰ χέρια σου ; ποιὰ εἶσαι ;»

Ἡ Θέκλα ἔβγαλε τὸ πιστοποιητικὸ ἔγγραφο καὶ τὸ γράμμα τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τοῦ τὰ ἔδωσε· τὰ ἐξέτασε ὁ Θεόδωρος κ' ὕστερα κύταξε τὴ Θέκλα.

— «Ὅλα αὐτὰ εἶνε στ' ὄνομα τοῦ Ἀλέξιου Ἀργυροῦ· πῶς βρέθηκαν στὰ χέρια σου ;»

— «Εἶμαι ἡ γυναῖκα του», εἶπε ἡ Θέκλα.

— «Γιατί, σ' ἔστειλε σένα νὰ μοῦ τὰ φέρεις καὶ δὲν ἦλθε ὁ ἴδιος ;»

Δυὸ φορὲς προσπάθησε ν' ἀπαντήσει, μὰ δὲν μπόρεσε· στὸ τέλος ἄρθρωσε μὲ κόπο. «Κοιμᾶται... στὴ Σκάμπα».

Ὁ Θεόδωρος ἀπὸ τὸ ὕφος της περισσότερο παρ' ἀπὸ τὰ λόγια, ἐννόησε ἔξαφνα τὴν τραγικὴ ἱστορία. Μαλάκωσε τὸ ὕφος του, καὶ πιὸ γλυκὰ ρώτησε.

— «Καὶ ἦλθες στὴ θέση του, ἐσύ, γιὰ νὰ μοῦ φέρεις τὴν εἴδηση ;»

— «Ναί», εἶπε ἡ Θέκλα.

Μὲ σεβασμὸ φίλησε τὸ χέρι της. «Εἶσαι γενναία καὶ μεγάλη», εἶπε, βαθυὰ ταραγμένος.

Τὴν ἔβαλε νὰ καθήσει καί, ὄρθιος κοντά της, ἄκουσε τὶς πληροφορίες, ποὺ τοῦ ἔδινε.

Τοῦ εἶπε, πὼς ὁ Βασίλειος Β΄ εἶχε δεχθῆ μὲ χαρὰ τὴν πρόταση τοῦ Ἀσώτη Ταρωνίτη καὶ τοῦ Ἀλέξιου Ἀργυροῦ, νὰ παραδώσει ὁ Χρυσήλιος τὸ Δυρράχιο· πὼς ἑτοίμασε ἀμέσως στόλο καὶ ἔστειλε τὸν Ἀλέξιο μερικὲς μέρες μπροστά, νὰ δώσει τὴν εἴδηση γιὰ νὰ

προετοιμάσει ὁ Χρυσήλιος τὴ χώρα· πὼς θὰ ἔφθανε σὲ λίγο ὁ στόλος μὲ τὸν Εὐστάθιο Δαφνομήλη καὶ ἔπρεπε νὰ εἶνε οἱ ἄρχοντες ὅλοι προετοιμασμένοι γιὰ τὴν παράδοση τῆς πόλης, μὲ τρόπο, ὥστε ἡ Βουλγάρικη φρουρὰ νὰ μείνει ἀπομονωμένη καὶ νὰ μὴν τολμήσει ν' ἀντισταθῆ.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε, ὅσα εἶχε νὰ πεῖ, σηκώθηκε νὰ φύγει· ἀλλὰ ὁ Θεόδωρος τὴ σταμάτησε.

— «Φεύγεις ; ποῦ πηγαίνεις ;» ρώτησε.

— «Ἡ ἀποστολή μου τελείωσε», ἀποκρίθηκε ἡ Θέκλα.

— «Μὰ ποῦ πηγαίνεις ;»

Δὲν ἤξερε· σταμάτησε στὴ μέση τῆς κάμαρας, χωρὶς ἰδέα, χαμένη. Ἕνας κόμπος εἶχε μαζευθῆ στὸ λαιμὸ τοῦ ὑπερήφανου Δυνάστη· μὲ καλωσύνη καὶ φροντίδα τὴν ἔπεισε πάλι νὰ καθήσει καὶ τὴ ρώτησε ποιὰ ἦταν ἡ πατρίδα της καὶ πῶς τὴν ἀνακάτωσαν, αὐτὴν γυναῖκα, στὴν τόσο μυστικὴ διαπραγμάτευση τῆς παράδοσης τοῦ Δυρράχιου· μὰ ἡ Θέκλα δὲν ἀποκρίθηκε παρὰ μὲ μονοσύλλαβα. «Ἡ ἀποστολή μου τελείωσε», ἐπαναλάβαινε κάθε τόσο.

Τοῦ φάνηκε τόσο κουρασμένη, ποὺ δὲν ἐπέμεινε· φώναξε τὸν ἀδελφό του καὶ τοῦ διηγήθηκε μπροστὰ στὴ Θέκλα πῶς, πεθαίνοντας, ὁ πατέρας του τοῦ εἶχε πεῖ τὸν μυστικό του ὅρκο στὸν Αὐτοκράτορα καὶ τοῦ εἶχε ἀφήσει παραγγελία νὰ τὸν βαστάξουν τὰ παιδιά του, ἂν ὁ Αὐτοκράτορας παραδέχουνταν τὸ σχέδιο, ποὺ εἶχε κάμει μὲ τὸν Ταρωνίτη καὶ τὸν Ἀργυρό· τοῦ εἶπε, πὼς ἡ Θέκλα ἔφερνε τὴν εἴδηση, ποὺ ἔφθανε ὁ Αὐτοκρατορικὸς στόλος, σὲ λίγες μέρες καὶ πὼς τὸ δαχτυλίδι τοῦ Χρυσήλιου ἦταν τὸ σημεῖο, μὲ τὸ ὁποῖο ἔπρεπε ν' ἀναγνωρίσουν τὸν βασιλικὸ ἀγγελιοφόρο.

Ὕστερα πλησίασε τὴ Θέκλα καὶ τῆς εἶπε μὲ συγκίνηση.

— «Σύ, Δέσποινα, ὡς τόσο, μεῖνε ἐδῶ· θὰ σὲ συστήσω στὴ γυναῖκα μου καὶ θὰ φροντίσω νὰ μὴ σοῦ λείψει τίποτε ὅσες μέρες θελήσεις νὰ τιμήσῃς τὸ σπίτι μας μὲ τὴν παρουσία σου· ὅταν φθάσει ὁ στόλος καὶ ἐπιστρέψει τὸ Δυρράχιο στὴν ἐξουσία τοῦ

Βασιλιᾶ μας, τότε κάνεις ὅ,τι θέλεις, μὰ ὡς τότε μεῖνε ἐδῶ· γιὰ μᾶς εἶνε χαρὰ καὶ τιμὴ νὰ σὲ φιλοξενήσομε».

'Αφοῦ ἔδωσε τὶς ἀπαιτούμενες διαταγές, ὁ ἴδιος ὁδήγησε τὴ Θέκλα στὰ δωμάτια τῆς γυναίκας του· ὕστερα φώναξε τὸν Παγράτη καὶ τοῦ ζήτησε νὰ τοῦ πεῖ, ὅσα ἤξερε γιὰ τὸ θάνατο τοῦ 'Αλέξιου 'Αργυροῦ.

Μὲ δάκρυα τοῦ διηγήθηκε ὁ γέρος ὅ,τι εἶδε καὶ ὅσα ἄκουσε ἀπὸ τὴ Θέκλα, μὰ δὲν ἤξερε τί ἦταν ἡ μυστικὴ ἀποστολὴ τοῦ 'Αλέξιου, ἀποστολή, ποὺ θέλησε νὰ ἐκτελέσει ἡ γυναῖκα του, ἀφοῦ πέθανε ἐκεῖνος.

'Αργότερα ἔμαθε ὁ Θεόδωρος ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ Θέκλα, ὅσα ἤθελε νὰ ξέρει. Τοῦ εἶπε, πῶς μὲ τὴ βοήθεια τῆς Αὐτοκράτειρας, ἄφησε μυστικὰ τὸ παλάτι γιὰ ν' ἀκολουθήσει τὸν ἄντρα της καί, ἀφοῦ μὲ τὸ πλοῖο ἔφθασαν στὴ Θεσσαλονίκη, πῆραν ὕστερα τὸ δρόμο τῆς ξηρᾶς, περνώντας ὅσο τὸ δυνατὸ ἀπὸ βουνὰ καὶ δάση, ἀποφεύγοντας τὶς χῶρες καὶ τοὺς μεγάλους δρόμους, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσουν νὰ ξεφύγουν τὴν προσοχὴ ἑνὸς κατάσκοπου Βούλγαρου, ποὺ τοὺς μυρίστηκε καὶ τοὺς ἀκολούθησε μυστικὰ ὡς πέρα ἀπὸ τὴ Σκάμπα. Τοῦ διηγήθηκε πῶς, ἀφοῦ σκότωσε ὁ 'Αλέξιος τὸν κατάσκοπο, τὸν ἔπιασαν οἱ Βούλγαροι στρατιῶτες καί, σὰν κλέφτη καὶ φονιᾶ, τὸν ἔκλεισαν στὴ φυλακὴ τῆς Σκάμπας, ὅπου ἦταν δεσμοφύλακας ὁ Παγράτης καὶ ὅπου σκοτώθηκε ὁ 'Αλέξιος γιὰ νὰ φύγει ἐκείνη καὶ νὰ φέρει τὴν εἴδηση στὸ Δυρράχιο· τοῦ εἶπε, πὼς ὁ 'Αλέξιος δὲν παραδέχθηκε νὰ δραπετεύσει, γιατὶ τοῦ φάνηκε ἡ φυγὴ ἀμφίβολη καὶ δὲν ἤθελε νὰ τρέξει τὸν κίνδυνο ν' ἀποτύχει ἡ ἀποστολή του, ποὺ ἦταν βέβαιο νὰ ἐπιτύχει, ἂν πήγαινε μόνη ἡ Θέκλα στὸ Δυρράχιο.

Τὰ ἔλεγε μὲ ἥσυχο, περίλυπο τρόπο, ποὺ ἦταν πιὸ λυπηρὸς παρὰ τὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ σπασμένη αὐτὴ γυναῖκα, τοῦ φάνηκε, τοῦ Θεόδωρου σὰν μιὰ ραγισμένη λύρα, ποὺ δὲν ἠχοῦσε πιά.

ΙΖ′

ΤΙ ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Ὅταν φάνηκαν τὰ Βυζαντινὰ καράβια ἐμπρὸς στὸ Δυρράχιο, τὰ πράγματα ὅλα ἦταν προετοιμασμένα γιὰ νὰ παραδοθῆ ἡ χώρα, χωρὶς μάχη. Οἱ στρατιῶτες τῆς φρουρᾶς, ὅταν εἶδαν πὼς οἱ ἄρχοντες εἶχαν πάγει μὲ τὸ Αὐτοκρατορικὸ κόμμα, δὲν ἔκαναν καμιὰν ἀντίσταση, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀστασία, ποὺ χαρακτήριζε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, παραδέχθηκαν τὴν Αὐτοκρατορικὴ ἀρχή, ὅσο εὔκολα εἶχαν παραδεχθῆ, οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Δυρράχιου, λίγα χρόνια προτήτερα, νὰ μποῦν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Σαμουήλ. Ὥστε, ὁ πατρίκιος Εὐστάθιος Δαφνομήλης παράλαβε τὸ Δυρράχιο χωρὶς καμιὰ δυσκολία καὶ οἱ γιοὶ τοῦ Χρυσήλιου διορίστηκαν πατρίκιοι, ὡς ἀνταμοιβὴ γιὰ τὶς ἐκδουλεύσεις τους.

Ἑτοιμάστηκε ἀμέσως ἕνας δρόμων νὰ ἐπιστρέψει στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ πάγει τὴν εἴδηση· ὅταν τὸ ἔμαθε ἡ Θέκλα, ζήτησε, ἀπὸ τὸ Θεόδωρο, τὴν ἄδεια νὰ φύγει μὲ τὸ ἴδιο πλοῖο, καὶ ὁ Θεόδωρος εὐθὺς τὴν ἔδωσε.

Πῆγε ὁ ἴδιος στὰ δωμάτιά της νὰ τὴν ἀποχαιρετήσει, καὶ μὲ συγκίνηση τῆς εἶπε, «Γιὰ μᾶς θὰ εἶνε βαθυὰ λύπη νὰ σ' ἀποχωριστοῦμε, μὰ καταλαβαίνω πολὺ καλά, πὼς θέλεις νὰ ἐπιστρέψεις, νὰ ζήσεις κοντὰ στὴ βασίλισσα, ποὺ σ' ἔδειξε πάντα πολλὴ ἀγάπη».

Καὶ τὸν ἀποχαιρέτησε ἡ Θέκλα, χωρὶς νὰ τοῦ πεῖ, πὼς τὸ σχέδιό της δὲν ἦταν νὰ πάγει στὸ παλάτι.

Ὁ πιστὸς Παγράτης τὴν πῆγε ὡς ἀπάνω στὸ δρόμονα.

— «Ἡ καρδιά μου τσακίζεται, ποὺ σ' ἀποχωρίζομαι, κόρη μου», τῆς εἶπε μὲ λύπη, «καὶ θὰ ἔδινα ὅ,τι ἔχω στὸν κόσμο γιὰ νὰ σὲ κρατήσω κοντά μου· μὰ θέλεις νὰ πᾶς πίσω, ἐκεῖ ποὺ συνείθισες, καὶ σ' ἐννοῶ».

Τὸ βλέμμα, ποὺ τοῦ ἔρριξε ἡ Θέκλα ἦταν φορτωμένο ὄνειρα.

— «Καὶ σὺ λοιπόν, σὰν τὸν Δυνάστη Θεόδωρο, νομίζεις, πὼς πηγαίνω στὸ παλάτι;» εἶπε· «Ὄχι, καλέ μου Παγράτη, ὁ κόσμος τελείωσε γιὰ μένα, ὅταν ἔχασα τὸν καλό μου· θὰ ζήσω στὴ Μονὴ τοῦ Στουδίου...»

Γιὰ λίγη ὥρα σώπασαν καὶ οἱ δυό· ὁ γέρος σκούπισε τὰ δάκρυα, ποὺ θάμποναν τὰ μάτια του. Πέρασε, μ' ἕνα χάδι, τὸ χέρι του στὰ μαλλιά της. «Κρῖμα στα...» εἶπε μὲ βραχνὴ φωνή.

— «Γιατί;» ρώτησε ἡ Θέκλα, καὶ πρόσθεσε, «Δὲ θέλησε νὰ τὰ κόψω τότε, σὰν ντύθηκα ἀγόρι. Τώρα θὰ τ' ἀφιερώσω στὴν Παναγία».

— «Ἂν δὲν ἦταν γιὰ τὸ παλληκάρι, ποὺ κοιμᾶται στὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω, στὴν αὐλὴ τῆς φυλακῆς μου, θὰ ἐρχουμουν μαζί σου», εἶπε ὁ γέρος, καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμε· «μὰ ξέρω, πὼς θὰ εἶνε παρηγοριὰ γιὰ σένα, νὰ ξέρεις, πὼς ἕνας χριστιανὸς θὰ φροντίζει κάθε μέρα τὸ λάδι τῆς καντήλας, ποὺ καίει πάνω στὸν τάφο, καὶ πὼς θὰ περάσει καμιὰ μέρα ἀπὸ κεῖ ὁ γιός μου ὁ καλόγερος, ποὺ ξέρεις, νὰ πεῖ κανένα μνημόσυνο νὰ συχωρεθῆ ἡ ψυχή του...»

Ἡ Θέκλα ἀκούμπησε σιγὰ τὸ χέρι της στὸ τραχὺ καὶ ρυτιδωμένο χέρι τοῦ γέρου καὶ τὸ ἔσφιξε σιωπηλά· ἡ καρδιά της ἦταν πάρα πολὺ γεμάτη γιὰ λόγια.

— «Τὴ ζωή του, τὴν ἔδωσε γιὰ τὴν πατρίδα, χωρὶς νὰ λογαριάσει», ἐξακολούθησε ὁ γέρος, «καὶ σὺ θὰ θάψεις τὴ δική σου ζωὴ στὸ μοναστῆρι, ὅπου θὰ κλειστῆς... Μπορεῖς νὰ πεῖς, πὼς ἀκριβοπληρώσατε τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Δυρράχιου στὴν ἐξουσία τοῦ Βασιλιᾶ!»

— «Ὄχι, καλέ μου Παγράτη», εἶπε ἡ Θέκλα, «πές, 'τὴν πληρώσαμε,' ὄχι ὅμως 'τὴν ἀκριβοπληρώσαμε.' Ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα του λόγια, ὅταν τοῦ εἶπα, πὼς πέθαινε ἀτιμασμένος, ἦταν, 'Ἐγὼ εἶμαι ἕνας, θὰ περάσω καὶ θὰ ξεχαστῶ· ἡ Πατρίδα ὅμως θὰ μείνει.' Κ' ἐγώ, Παγράτη, εἶμαι ἄλλος *ἕνας*. Τὸ Δυρράχιο εἶνε μιὰ δύναμη γιὰ τὴν πατρίδα, σκέψου πώς, τώρα ὁ Σαμουὴλ θὰ ἔχει νὰ πολεμᾶ μαζὶ καὶ ἀνατολὴ καὶ δύση. Λογά-

ριασε, τί εἶνε δυὸ ζωές, ποὺ θυσιάστηκαν, ἀπέναντι τοῦ μεγάλου ἔργου, ποὺ ἔγινε...»

Καὶ πιὸ σιγὰ ἐπρόσθεσε, σὰν νὰ μιλοῦσε τοῦ ἑαυτοῦ της περισσότερο παρὰ τοῦ Παγράτη.

— «Τίποτα μεγάλο δὲ γίνεται χωρὶς θυσίες... Πρέπει τὶς θυσίες αὐτὲς νὰ ξέρομε νὰ τὶς κάνομε χωρὶς ὑπολογισμούς».

Ὁ Παγράτης εἶχε ἀκουμπήσει τὸ μέτωπό του στὸ χέρι του, καὶ σκεπτικὰ τὴν ἄκουε.

— «Ἔχεις δίκαιο», εἶπε στὸ τέλος, «ἡ Πατρίδα εἶνε ὅλο τὸ ἔθνος, καὶ μεῖς, ὁ καθένας μας, εἴμαστε ἀπὸ ἕνα μόριο ἀσήμαντο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἔθνους...»

Ὅταν ἔφθασε ἡ ὥρα νὰ ξεκινήσει ὁ δρόμων, ὁ Παγράτης πῆρε τὴ Θέκλα στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴν φίλησε, ὅπως θὰ φιλοῦσε τὴν κόρη του· τὰ δάκρυα τὸν ἔπνιγαν καὶ ἡ καρδιά του σποῦσε. Τὴν ἄφησε ἀπότομα καὶ πήδησε στὴ βάρκα, ποὺ περίμενε νὰ τὸν πάρει πίσω στὴν ξηρά.

Τὸ πλοῖο ἀπομακρύνουνταν, τὰ σπίτια τοῦ Δυρράχιου λίγο λίγο μίκραιναν, ἔσβυναν, χάνουνταν πέρα στὸν ὁρίζοντα· ἡ Θέκλα, ἀκουμπισμένη στὸ θωράκισμα τοῦ καραβιοῦ, κύταζε τὴ γῆ τῆς Ἠπείρου, ὅπου κοιμοῦνταν, ὁ ἀγαπημένος της, τὸν στερνό του ὕπνο. Θυμήθηκε τὸ κηπαράκι τῆς φυλακῆς, τὸ μεγάλο πλάτανο, τὸν ἁπλοϊκὸ καὶ ἀκατέργαστο σταυρό, καὶ τὸ χῶμα τὸ νωπό, ποὺ σκέπαζε τὸ πεθαμένο παλληκάρι.

Τῆς φάνηκε τόσο μόνος, τόσο ἔρημος, σὰν παραπονεμένος στὴν κρύα γῆ· αἰσθάνθηκε ὅλο τὸ βάρος, ὅλη τὴν κούραση τῆς δικῆς της ἐρημιᾶς.

— «Γιὰ τὴν πατρίδα...» μουρμούρισε.

Τὰ χείλη της ἔτρεμαν· ἕνα ἀναφυλλητὸ φούσκωσε τὴν καρδιά της. Ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὰ διπλωμένα χέρια της καί, γιὰ πρώτη φορά, ἀφότου πέθανε ὁ ἄντρας της, ἔκλαψε ἀπελπισμένα.

Τί στοιχίζει τὸ καθῆκον, τὸ αἰσθάνουνταν ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της, μὰ δὲ μετάνοιονε, ποὺ τὸ εἶχε ἐκτελέσει. Ἡ εὐγενικὴ ψυχὴ δὲν κάνει ὑπολογισμούς, ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα τῆς αὐτοθυσίας, ὅσο βαρειὰ καὶ ἂν εἶνε.

. . . .

Τὸ πάρσιμο τοῦ Δυρράχιου, δὲν τελείωσε τὸ Βουλγάρικο πόλεμο· ἐξακολούθησε νὰ ποτίζεται μὲ αἷμα, γιὰ ἄλλα εἴκοσι σχεδὸν χρόνια, τὸ χῶμα τῆς ἄτυχης Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου· μὰ εὐκόλυνε πολὺ τὶς στρατιωτικὲς ἐπιδρομὲς τοῦ Βασιλείου καὶ βοήθησε, ὥστε, ἀγάλια, μὰ βέβαια νὰ καταστραφεῖ τὸ Βουλγάρικο κράτος. Ὁ Σαμουὴλ ἀναγκάστηκε νὰ διαμοιράσει τὶς δυνάμεις του καὶ κάθε λίγο ἔχανε κι' ἀπὸ ἕνα φρούριο· τόσο τὸν στενοχωροῦσαν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ καὶ τὴ δύση, ὥστε ἀναγκάζουνταν ὁλοένα νὰ ὀπισθοχωρεῖ πρὸς τὰ ἄγρια βουνά, ὅπου ἦταν κρυμμένη ἡ πρωτεύουσά του.

Στὰ 1014, τὸν Ἰούλιο, ὁ Σαμουὴλ νικήθηκε ἀπὸ τὸν Βασίλειο καὶ τὸν στρατηγό του, Νικηφόρο Ξιφία, στὰ στενὰ τοῦ Κλειδίου,* καὶ θὰ αἰχμαλωτίζουνταν μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ἔσωζε ὁ παλληκαρᾶς ὁ γιός του Ρωμανός, μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του. Στὸν Πρίλαπο,** ὅπου κατέφυγε τότε μὲ τὸ γιό του, πέθανε ὁ Σαμουήλ, τρεῖς μῆνες ἀργότερα, ἀπὸ τὴ λύπη του, ὅταν εἶδε τοὺς 15,000 τυφλωμένους αἰχμαλώτους Βουλγάρους, ποὺ τοῦ ἔστειλε πίσω ὁ φοβερὸς Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος.

Ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σαμουήλ, ἀδυνάτησε πολὺ ἡ ἀντίσταση τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν τελείωσε ὁ ἀγῶνας. Οἱ

* Κλειδίον : κλεισούρα μεταξὺ τῶν Σερρῶν καὶ τοῦ Μελένικου, κοντὰ στὸ Δεμὶρ-Ἰσάρ.

** Πρίλαπος : σημερινὸς Περλεπές.

διάδοχοί του ἐξακολούθησαν τὸν πόλεμο μὲ λύσσα. καὶ δυὸ τρεῖς φορές, τὸ Δυρράχιο πολιορκήθηκε, ἐπειδή, γιὰ τοὺς Βουλγάρους, τὸ φρούριο αὐτό, μὲ τὸ λιμένα του, εἶχε πολλὴ μεγάλη σπουδαιότητα· μά, ὡς τὸ τέλος, τὸ Δυρράχιο βάσταξε, δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ κατακτήσουν.

Στὰ 1018, οἱ τελευταῖοι ὑπέρμαχοι τῆς Βουλγάρικης ἀνεξαρτησίας ὑποτάχθηκαν στὸν Βουλγαροκτόνο καὶ ἡ Βουλγαρία ἔμεινε πιὰ ἐπαρχία Βυζαντινή.

ΤΕΛΟΣ